

Fondatori: Al. Florin Țene, N. N. Negulescu, Doina Drăguț, Janet Nică

Constelații diamentine

Anul II, Nr. 4 (8)
Aprilie 2011

Revistă de cultură universală,
editată sub egida Ligii Scriitorilor Români

HRISTOS A ÎNUIAT !

*De Sfânta
și Marea
Sărbătoare
a Învierii
Domnului,
vă adresăm,
tuturor, doriri
de sănătate
și fericire,
de pace
și bucurie,
dimpreună cu
salutul pascal:
"Hristos
a înviat!"*

Sumar

Doina Drăguț , O împăcare cu sine și cu viața	p. 3
Janet Nică , Război în pace, Pamflet	p. 4
N.N. Negulescu , Armonii astrale	p. 5
Marian Pătrașcu , Cronica unei morți așteptate	pp. 6,7
Adrian Botez , Despre două lumi	p. 7
Florin Agafitei , Körösi Csoma Sándor	pp. 8-10
Florentin Smarandache , În una dintre cele șapte Rome... americane	p. 11
Cristian Petru Bălan , Bună dimineața, tristă Românie!	pp. 12,13
Mariana Vicky Vărtosu , Sângărând a ipotetică glorie	p.13
Anton Vasile , De ce nu... ..	pp. 14,15
Slavomir Almăjan , Poetul și marea (****)	p. 16
George Filip , Poeme	pp. 17,18
Liu Xiaobo , Mă aștept cu praf	p. 18
G. G. Constandache , Tăcerea la Pârvan și Blaga	pp. 19,20
Gheorghe A. Stroia , Cristian Petru Bălan - Răzbunătorii	pp. 21-23
Dumitru Buhai , Vremuri grele și rele... ..	pp. 24,25
Cristian Neagu , Poeme	p. 25
Iulian Chivu , Dialoguri indo-europene: Cosmologia lui Steiner și metafizica lui Guénon	pp. 26-28
Nicolae Bălașa , Marin Sorescu și gândirea Samkhya (partea a doua)	pp. 29,30
Cora Eliana Teodoru , Poezii	p. 30
Ion Pachia Tatomirescu , Inițiere paradoxistă la Curtea Măiaștrei și a Elementului Foc, sau a "împăratului Roșu"	pp. 31,32
Ion Untaru , Poeme	p. 32
Maria Cozma , Arta cuvântului	p. 33
Georgeta Nedelcu , Iosif Vulcan și "Familia" ..	p. 34
Marian Pătrașcu , Oameni, animale și cartoofi (II)	pp. 35,36
Diana Iacob-Spătaru , Piruete sub mare.....	p. 36
Yuri Andruchovyh , Stas Perfeŭkyi se întoarce în Ucraina	pp. 37,38
Ovidiu Ivancu , Unii scriitori români nu mai au texte, ci aură	pp. 39,40
Cristian Petru Bălan , O amintire din liceu despre Nichita Stănescu	pp. 41,42
Ionuț Caragea , Mâncătorii de visuri	p. 42
Constantin E. Ungureanu , "Nu știu dacă am creat teatrul național, dar	pp. 43,44
Radu Mihalcea , România văzută dinăuntru și dinafară	pp. 45-47
Geta Truică , Para-kalia, epatare și iluzie estetică	pp. 48-50
Ștefania Pușcalău , Poezii	p. 50
M. Zavati Gardner , Cea dintâi amintire	p. 51
Eugen Petrescu , O nouă carte în vatra Buzeștilor	p. 52
Virgil Lovin , Orologiul	p. 53
Cornel Galben , Dicționarul lui Dumnezeu ..	p.54
Iulian Chivu , Eugen Dorcescu și tentația fructului interzis	pp. 55,56
Adriana Yamane , Povestea puiului de câprioară	p. 56
Daniela Sitar-Tăut , Il faut vivre pour manger, non pas manger pour vivre	pp. 57,58
Virgil Stan , Furtuna	pp. 59,60

Constelații diamantine

Revistă de cultură universală

Fondată la Craiova,
în septembrie 2010

Membri de onoare ai colectivului de redacție

- Acad. Constantin BĂLĂCEANU-STOLNICI
- Prof. univ. dr. Remus RUS
- Prof. dr. Florin AGAFITEI, orientalist, sanscritolog
- Prof. dr. Lidia VIANU, Professor of Contemporary British Literature, English Department, Bucharest University

Redacția

Director:

N. N. NEGULESCU

Redactor-șef:

DOINA DRĂGUȚ

Secretar general de redacție:

JANET NICĂ

Consilier artistic:

CRISTINA OPREA

Redactori asociați:

- Prof. univ. dr. CĂTĂLINA-FLORINA FLORESCU, SUA, membră a Asociației Române de Studii ale Americii
- Prof. MARIANA ZAVATI GARDNER, Anglia, poetă bilingvă, critic literar, traducător
- Lector univ. dr. ALINA-BEATRICE CHEȘCĂ, Universitatea "Danubius", Galați
- Prof. CRISTIAN PETRU BĂLAN, SUA, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte
- MARGARET BEISSINGER, Department of Slavic Languages & Literatures 249 East Pyne, Princeton University
- Prof. univ. GRIGORE AVRAM

DTP: Doina DRĂGUȚ

Responsabilitatea privind conținutul materialelor publicate în revista *Constelații diamantine* aparține strict autorului care semnează textul.

Materialele se pot trimite la adresa:
constelatii.diamantine@yahoo.com

ISSN 2069 – 0657

http://www.scribd.com/constelatii_diamantine

Adresa redacției:

Bd. Gheorghe Chițu, nr. 61, Craiova, Dolj, România, cod: 200541

Doina DRĂCUȚ

O împăcare cu sine și cu viața

Altădată, vânător de frumusețe și veselie, poet al clipei prezente (surprinsă din goană), poet al instantaneului și confesiunii,

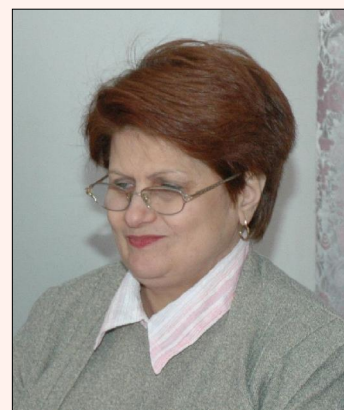
de o sinceritate revoltătoare, povestitor ce descifra tăcerea oamenilor, auzea vocea pământului, simțea creșterea ierbii, observa filmul imaginilor în mișcare (într-o natură mioritică) și transpunea realul în legendă, acum **Nicolae Maroga Enceanu** ne aduce în atenție, prin noul său volum de versuri, intitulat „**Lacrimi fără rost**”, o împăcare cu sine și cu viața, o acceptare a lumii așa cum este, chiar dacă mai trage câte un semnal de alarmă. Se simte maturitatea poetului („anii se cântăresc”), ajuns la vârsta înțelepciunii, care își permite să dea sfaturi, fără însă a se implica în vreun fel.

Temele mari ale creației ma-

rogiene cuprind domenii fundamentale ale spiritului românesc (iubirea și natura), în care pulsează viața satului oltenesc.

Nicolae Maroga Enceanu, prin toată creația sa, de până acum, se arată a fi un scriitor ce este aproape de durerile și bucuriile oamenilor. El este un poet profund original. Literatura română s-a îmbogățit, prin opera lui, cu noi valențe lirice.

„Cred că firul de iarbă nu este mai neînsemnat decât ziua stelară. Și furnica-i la fel de perfectă. Și un fir de nisip sau un ou de ciocănitore. Și brotăcelul este o capodoperă comparabilă cu cele mai mari”, spunea Walt Whitman, unul dintre cei mai in-

fluenți și controversați poeți din literatura americană.

Autor a 12 cărți (versuri, romane, nuvele, povestiri, revelații și istorisiri), membru al Uniunii Scriitorilor din România, membru al Societății Scriitorilor Olteni, membru al The Paradoxist Literary Movement, Arizona, SUA, cercetător al American Biographical Institute, Inc. SUA, primul cetățean de onoare al comunei Ianca-Olt, Nicolae Maroga Enceanu este un scriitor important al vremurilor sale, marcat de problemele majore ale omenirii.

Aurel Dan - *Globanotimpurizare*

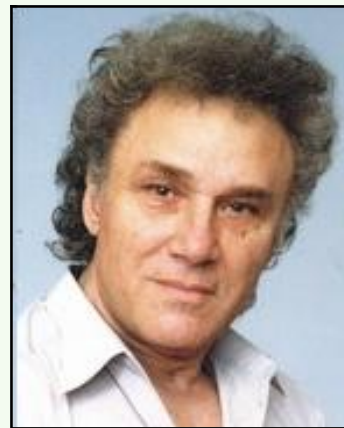

Janet NICĂ

RĂZBOI ÎN PACE

I-a plăcut MILITĂRIA. A fost OFIȚER în Marele Stat Major al ARMATEI, în cel de-al doilea RĂZBOI mondial. A fost pe FRONT, printre PUȘTI, CARTUȘE, BOMBE, MORȚI, DUȘMANI, în lătratul turbat al MITRALIERELOR și al TUNURILOR. După munți de durere, după râuri de sânge și după fluvii de lacrimi, veni și mult așteptata PACE. Tot un fel de RĂZBOI. Alt fel de RĂZBOI. Lăsat la vatră, mutilat fizic și metafizic, se duse la OFIȚERUL stării civile și se înrolă în alt fel de ARMATĂ. Soția, devenită ad-hoc Marele Stat Major, coborî MILITĂRIA din pod și începu INSTRUCȚIA. Domnul fost ofițer nici nu mișcă în FRONT! Peste tot apăreau INAMICI invizibili, CONSPIRAȚII de cartier, SECRETE de mahala, DEZINFORMAȚII de chioșc. Totul era LUPTĂ, TRĂDARE, DERUTĂ. După multe retrageri și înfrângeri rușinoase, omul nostru începu BĂTĂLIA cu cel mai aprig DUȘMAN al omului: alcoolul! Stelele de pe EPOLEȚI se mutară în coniac. Din când în când, se ducea la o bodegă din apropiere. Acolo își făcu o ARMATĂ de prieteni. Toți LUPTÂND până la ultima picătură! Și nu plecau acasă până nu erau MORȚI. MORȚI de beți. Și cu ochii cât GRENADELE! Câte o BOMBĂ-blondă-sexi EXPLODA, odată cu prețurile, pe scena obscenă a istoriei, sfârtecând curioșii de serviciu. În drum spre casă, era înconjurat de PUȘTI și de puștoaice, care îl îmbiau cu CARTUȘE de țigări contrafăcute. Ajuns acasă, pe căi ocolite, beat-TUN, soția începea să clănțane ca o MITRALIERĂ. Prins fără MUNIȚIE, era degradat și trimis, la CARCERĂ, în pat. Se suna STINGEREA iar somnul îi punea CĂTUȘE până a doua zi, când se semna ARMISTIȚIUL de pace. Adică, de alt RĂZBOI...

O pinie,
două pinii

PAMFLET

De la o vreme, circulă în școlile din România o nouă fantomă, anume Comisia de Evaluare a Calității Învățământului. De obicei, calitatea e percepută ca antonim al cantității, deși eu aș vedea-o complementară cantității. Ca și Valoarea, Calitatea e mai mult dincolo decât aici, mai mult atunci decât acum. Orice încercare de a o ciopli până la măduvă e sortită eșecului. E ca și cum ai ciopli întunericul până ai da de lumină. Calitatea se intuiește, nu se măsoară. Și atunci, ce măsoară această comisie? E clar că e turbure! Ea măsoară, cu precizia presupunerii, Calipipitatea învățământului. Nemulțumit de criteriile marxiste ale cantipipității, Minipipisterul Epipeducației, Cerpipicetării și Tipipineretului a dat sfoară în pipițară să se organipipizeze la nipipivelul școlilor, pe lângă nenumărate comitete și comiții, noi comisii de evapipilare a calipipității unui învățământ schiop, ciung, surd și mut. Dacă-i ordin, cu plăcere! Așa a hotărât partipipidul de la gupipivernare, așa facem. Evoluăm, trecând de la o boală la alta. Boala comunismului era unipipiforma, boala capitalismului e repipiforma. Evoluție de la pripon la alunecuș. Cultivăm gândirea pe schiuri, afectivitatea pe patine și un comportament pe sănii cu zurgălăi. Hăi, hăi! La repipivedere și să fipipie într-un ceas elvețian!

Diana Iacob-Spătaru - Armonii

N.N. NEGULESCU**Spre Împărăția Luminii**

Pe Pământul adus
să-și aleagă credința
nu am loc
de triburile gândurilor
Doamne,
cum se mai ciocnesc
înfrigate umbrele!
Și eu calc
ușor ca un fulg
orizontul încins
terminat cu o pasăre
Și eu sui
din stea în stea
raza inimii...

În oglinda cosmică

Am găsit
în oglinda cosmică
ascunzișul ecoului
primei vieți omenеști
E păzită
de un Foc orbitor
și aș spune
că-i înălță
pe văpăile limbii
numele

Crez

Cred în Cuvântul
Creator de suflete
fiindcă-mi toarce aur
în sânul limbii
ce crește
cât Cerul zburător
în care mă văd
peste focul apusului
din uitarea trecătoare

Chipul durerii

Mă acopăr smerit
cu toate culorile
edenice
din crucea visului
să nu mai văd
cruzimea Lumii
aruncând în gol
Îngerii Cuvintelor

Florin Măceșanu - Aprilie

Florin Măceșanu - Lirică

Rătăcirea Timpului

Timpul m-a căutat
în cuiburile cântecelor
până i-a orbit umbra
De atunci
nu-mi mai vede
scânteind noaptea
chiparoșilor încărcăți
de Luceferi
la încoronarea poemelor

Euritmii

S-a aprins altarul stâncii
din deschiderea adâncii
miresme de curcubeu
aurit în ochiul meu

Sfere, netezimi, spirale
sacre-mpărății astrale,
meteori, punți, galaxii
cresc pe ramii inimii

Marian PĂTRAȘCU

Cronica unei morți așteptate

Recunosc, cu umilință, că arareori după 1989 (și, paradoxal, mai ales după pensionare, survenită în 1999) mi-a fost dat să încep a citi o carte și să nu o mai las din mână până nu o termin. O astfel de carte a fost „**Suferințele unui redactor**” de **Doina Drăguț**, apărută la Editura ALMA din Craiova, în anul 2006. Am avut plăcută surpriză să constat că autoarea provine, ca și mine, din zona științifico-tehnică (este matematician-informatician „la bază”); spre deosebire de mine însă, domnia sa are preocupări literare mult mai vechi, deși susține, cu modestie, într-o altă carte („Neliniști prin timp”, Editura SITECH, Craiova, 2010), că a „debutat, relativ târziu, la 24 de ani, după terminarea facultății, în revista *Luceafărul*”.

Dacă autoarea ne dezvăluie, în cuvântul de început, că titlul, care i-a „venit instantaneu”, este o parafrază după titlul cărții lui Goethe - „*Suferințele tânărului Werther*” (aceasta fiind, de altfel, singura „legătură” între cele două volume), mie, tot „instantaneu”, mi-a venit în minte, citind-o, un alt posibil titlu, și anume „*Cronica unei morți așteptate*”, desigur, tot o parafrază, de astă dată după titlul unui celebru roman al lui G. G. Marquez - „*Cronica unei morți anunțate*”, cu care, iarăși, nu are nimic altceva în comun.

Cartea este, în același timp, jurnal, reportaj și cronică, așa cum tocmai am precizat mai sus. Ca jurnal, ea este unul de factură aparte, întrucât este scris post-factum (sper să nu mă înșel) și făcând referire la un singur subiect - moartea unei ființe dragi, confirmând, după părerea mea, faptul că un eveniment cu totul deosebit prin tragismul său face ca, după ce el s-a consumat, să ne amintim, cu o extraordinară claritate și în amănunt, toate cele petrecute cu cel drag în zilele de dinaintea inevitabilului sfârșit...

Ca reportaj, l-aș putea foarte bine denumi „Reportaj de pe frontul morții”, sau - de ce nu? - „Reportaj de pe frontul vieții”, căci nu poate exista viață fără moarte, după cum nu poate exista moarte fără viață; ba, mai mult, există la unele minți luminate convingerea că moartea este chiar scopul vieții (nu spunea Heidegger - „*Sein zum Todde*”, adică: „*Ne naștem pentru a muri*”?), desigur, în măsura în care ea este „trecere” și „prag” care ne solicită o „dare de seamă” amănunțită asupra a ceea ce am făcut cu viața noastră. Așa se face că ceea ce contează, când „tragem linia”, este ceea ce lăsăm în urma noastră, iar în viață fiind, tot ceea ce contează este dragostea necondiționată - singura care ne ajută să nu ne mai temem nici

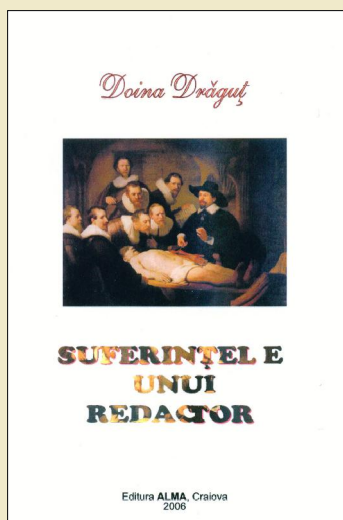
făcute! Ambele ipostaze nu sunt altceva decât dovezi supreme de iubire! Ghicindu-și reciproc în palmă, autoarea și soțul ei, Constantin Dumitrache - cunoscut ziarist și publicist, redactor de reviste și realizator de emisiuni la Radio Craiova (avea o voce inconfundabilă, de adevărat om de radio), scriitor apreciat și critic literar de real talent -, el constata de fiecare dată că nu trăiește mult; tot de fiecare dată, se grăbea să adauge: „- *Mișulică, nu se știe niciodată. Destinul își are secretele lui. Cel care va rămâne în urmă va scrie despre celălalt*”. Și soția lui a scris; a scris - ca o ultimă dovadă de iubire, o iubire necondiționată -, această cronică, acest jurnal, acest reportaj, devenite, toate la un loc, promisiune onorată! Nu știu dacă distinsa doamnă a realizat până acum că „povara” de a scrie despre soțul ei, odată dusă la capăt, s-a constituit într-unul dintre „argumentele” izbăvirii ei; eu, unul sunt convins de acest fapt!

Autoarea folosește, în relatare, fraze scurte, precise, exacte, care îi „trădează” formația științifico-tehnică. Pe alocuri, puseurile romantice, sentimentale, nu fac altceva decât să atenueze rostogolirea accelerată a evenimentelor relatate. Considerațiile filosofice sunt puține, dar tocmai de aceea demne de reamintat: „*Înaintăm prin viață ca într-o rugăciune și ne punem mereu sușuri în inimă. Căutăm să păstrăm mereu o simetrie între succesiunea dorințelor și împlinirea lor. Indiferent de voința noastră, trăim și ne definim prin căutări. Căutăm un drum, drum care să fie numai al nostru și să ne ducă pe culmi înalte; căutăm o iubire ca principiu al esenței vieții și al speranței; căutăm fericirea, frumusețea, gloria. Nu contenim o clipă să căutăm. Ce înseamnă, în fond aceste căutări? Am putea trăi liniștiți, duși de o apă ilu-*

zorie, la întâmplare, fiecare la locul lui - fiindcă, orice s-ar spune, omul are în Univers, un loc al lui bine definit; loc în care nu încap decât el însuși. Nu facem altceva, în toată această traiectorie a noastră prin lume, decât să ne căutăm, în final, o moarte; o moarte ce nu înseamnă neapărat eșec, deziluzie, ci mai degrabă o eliberare; de sine și de viață”. Moartea ca eliberare - iată o idee interesantă! Dacă este așa, atunci avea dreptate Heidegger: „*Sein zum Todde!*”. Din păcate, pentru foarte mulți dintre noi lucrurile nu vor sta așa. Ce bine ar fi dacă toți oamenii ar înainta în viață ca într-o rugăciune! (Și dacă nu și-ar mai ridica unul altuia obstacole pe drumul vieții! Și dacă nu s-ar mai invidia! Și dacă nu s-ar mai mândri! Nu mândria l-a pierdut pe Lucifer? Și dacă, și dacă...). Dar, pentru a „înainta prin viață ca într-o rugăciune”, nu este oare necesar ca ei să cunoască rugăciunea înainte de a cunoaște viața? Din păcate însă, suntem condamnați să trăim înainte de a judeca viața și să mergem înainte de a ne alege calea...

Moartea lui Constantin Dumitrache a survenit pe neașteptate în 2001, toamna târziu (un cancer galopant de pancreas și ficat), când, cel care-și alinta soția cu apelativul „Mișule”, era încă tânăr și în plină forță creatoare (tocmai se înscrisese la doctorat, sau, mai exact - fusese solicitat să se înscrie, tema aleasă fiind „Opera lui Al. Philippide”). Ca date de jurnal, relatările acoperă

cele trei luni de dinaintea morții (mai precis - a înmormântării) sale: 22 august - 22 noiembrie 2001. Descrierea tragicului eveniment în sine este făcută pas cu pas, precis și exact (da, un singur termen este insuficient, aici sinonimele nu sunt deloc redundante), fără lamentări inutile.

Drujba, tăind lemne într-o curte învecinată, chiar imediat, după ce Constantin Dumitrache și-a dat duhul, avea „un zgomot egal, un zgomot care rodea, care ruina, care năruia, care măcina”, abundența verbelor care să-l descrie semnificând insuficiența utilizării doar a unui singur termen pentru a transmite ceea ce simțea autorea în acele clipe.

Tot acolo, deși într-o frază de nici trei rânduri, impresionează descrierea suferinței mamei în vârstă la pierderea copilului ei drag: „Cerul s-a crăpat de țipetele bătrâne și a început o ploaie mărunță, de toamnă: - *Băiatul meu! Ce mă fac eu fără el?! De ce nu m-ai luat Doamne pe mine?!*”; vedeți, aici este puterea sacrificiului din dragoste (tot din dragoste s-a lăsat și Iisus răstignit pe cruce), dar și revolta în fața a ceva fără logică - căci fără logică este ca o mamă să-și îngroape

fiul; desigur, „fără logică” pentru noi, oamenii, căci „ascunse sunt căile Domnului”.

Ceva mai înainte, am remarcat faptul înduioșător că un câine de la casa părintească din Potcoava, simțind că este bolnav, s-a așezat „pernă” iar Constantin Dumitrache și-a pus capul pe „ea”. (Înainte de a citi cartea Doinei Drăguț, tocmai pusese punct miniromanului meu „Oameni și câini”, ce va fi publicat la Editura PETRESCU din Râmnicu Vâlcea și în care vorbesc cu căldură despre toți câinii pe care i-a avut familia mea de când mi-am conștientizat existența și până la maturitate; o asigur pe autoare că această „cărțulie” reprezintă și pentru mine o promisiune onorată, față de câinii mei a căror amintire nu-mi dădea pace în ultimii ani, constatând eu că oamenii m-au dezamăgit de multe ori dar câinii - niciodată!).

În fine, a fost o surpriză pentru mine să constat pe alocuri, că, deși nu am avut încă plăcerea de a ne cunoaște personal, autorea și cu mine avem câteva cunoștințe comune; cum se întâmplă de obicei, despre unele dintre acestea părerile noastre coincid, iar despre altele, nu. Cum nu cred în coincidențe, trebuie să vă mărturisesc faptul că

am fost uimit atunci când, citind cartea Doinei Drăguț, am dat peste termenul de „*feleist*”, prin care Constantin Dumitrache îi caracteriza pe unii colegi absolvenți la „*fără frecvență*”, evident - insuficient pregătiți, neprofesioniști de-a dreptul, dar plini de suficiență și ariviști, care nu-l puteau suferi pentru că acesta avea curajul de a spune ce gândește și de aceea îi cam „purtau sâmbetele”. De ce? Fiindcă era a doua oară când dădeam peste acest termen; l-am auzit pentru prima oară chiar înainte de a intra în posesia cărții-document (iață o altă posibilă caracterizare a volumului) a Doinei Drăguț despre moartea soțului ei. Atunci, la restaurantul „Ariel” de pe Terasa vâlceană, într-o discuție aprinsă cu un amic - poet, scriitor și umorist cunoscut -, am sărit să-i iau apărarea unei cunoștințe comune, despre care eu aveam o părere foarte bună iar amicul meu, evident, nu! La un moment dat, amicul meu mi-a spus textual, minunându-se de cât de puțin îl cunoșteam eu pe cel în cauză: „Vezi-ți, măi, de treabă, despre ăla ai tu o părere așa de bună? Despre ăla care e un *feleist* incult și ranchiunos, care-și datorează întreaga carieră nevastă-si?”. Ei bine, am fost de-a dreptul șocat

când, în cartea Doinei Drăguț, am găsit exact aceeași caracterizare a cunoștinței noastre comune și, evident, în minte mi-a încolțit un semn de întrebare: dacă totuși mă înșelasem? Am spus toate acestea pentru că arareori mă înșel în privința semenilor mei, iar atunci când mi se întâmplă așa ceva, sunt pur și simplu furios pe mine că n-am fost în stare să-l „dibui” de la bun început pe preopinat.

Închei cu o constatare care poate părea lipsită de modestie: așa cum l-am cunoscut eu pe Constantin Dumitrache, doar din cartea soției sale, pot să spun că mă asemăn cu el cel puțin într-o privință - ca și el, și eu am spus întotdeauna ceea ce gândesc, asumându-mi adeseori riscuri nebănuite, mai ales înainte de revoluția (sau ce Dumnezeu o fi fost?) din decembrie 1989 (cei care mă cunosc știu foarte bine că așa este și pot oricând depune mărturie). Acum și aici, deși se pare că ne îndreptăm cu pași repezi din nou spre domnia legii „pumnului în gură”, ca un omagiu adus celui ce a fost Constantin Dumitrache, declar că nu voi renunța la acest, desigur, prost obicei, pentru care cei care au de-a face cu mine fie mă apreciază, fie tare ar mai dori să mă vadă spânzurat!

Adrian BOTEZ

ACOLO

soției mele, Elena

aerisind luminile din pășari
ne sprijinim de cer spre-a trece-n liniști:
acolo nu-s recolte și nici miriști
doar cântec de incendii hialine

timpul acolo meditează-oceane
zeii-ospețesc în muntele de raze
nu-i peste și nici prin: candelă de rane
veghează-n cruci cereștile barcaze

acolo-s stele - capăt de durere
tămăduite vise aiurează:
doar Maica Lumii - cea de pururi trează

uitare firii Fiului ei cere
...și nimeni nu vorbește și nu spune
ci doar privește-n pisc de rugăciune!

***

Despre două lumi

ADVERSARUL

trag după mine un cadavru, -n salturi
nu mă trezesc - nu știu unde-l ascund:
nu-s vinovat - ci blestemat de-nalturi...
și lepra-ncape-n timpul tot mai scund

iar mai zvâcnesc din viață - și cadavru
urmează - ca o umbră - somnul meu:
n-a răsărit nici luna - crește navlul
marfa de preț m-a copleșit de greu...

...ce ai făcut cu viața - cu smaraldul
tu - orb căzut cu trăsnetul - din frunți?
căci Dumnezeu doar își desface faldul

iar tu-n amurg - orgolios - te-afunzi
...ești veșnic - între chin și chiot - veșnic
dar hohotu-ți agonizează-n sfeșnic...

***

Florin AGAFIȚEI

continuare din numărul anterior

Körösi Csoma Sándor

(1784-1842)

Uluitoarea aventură a lui Körösi Csoma Sándor, din Transilvania până la Darjeeling; experiența indiană

Începutul

Aventura vieții lui Körösi Csoma Sándor începe din anul în care s-a născut - 1784 - pe când Transilvania se găsea sub ocupație austriacă.

În legătură cu data nașterii, unii cercetători au alte păreri, propunând alți ani, dar în majoritatea cazurilor anul 1784 este acceptat; noi înșine l-am luat pe acesta ca fiind valabil, precizând, în plus, că în același an, la începutul lui aprilie, copilul abia născut era botezat în sânul familiei secuilor ardeleni.

Körösi Csoma Sándor vedea lumina zilei într-o familie umilă, cu mulți copii. Tatăl ajunsese grănicer al Imperiului Habsburgic în Transilvania; munca era una bună, căci avea soldă, fapt ce ușura, oarecum, existența familiei.

Respectându-se vârsta, la șase ani Csoma va fi dat la școala primară din Chiuruș, satul de baștină, pentru ca la aproximativ 15 ani să fie trimis în orașul Aiud, mai departe, la studii.

Viața lui Csoma se schimbă radical, căci perioada de timp, petrecută în școala din Aiud, permite înmulțirea cunoștințelor, faptul ușurându-i, ulterior, înscriserea la o instituție de studii superioare din afara granițelor Transilvaniei; e vorba despre Universitatea din Göttingen.

Universitatea din Göttingen a luat ființă în anul 1734, bazele sale punându-le George Augustus de Hanovra; cu doar patru facultăți la înființare, instituția de învățământ superior germană era destul de tânără când Csoma pășea în ea.

Nu în timp îndelungat, Universitatea va ajunge renumită în

Europa, printre oamenii de știință pe care i-a dat numărându-se și Gaus; pe de altă parte, este de ajuns să spunem că, în timp, 42 de savanți care au trecut prin universitatea respectivă au obținut premiul Nobel, pentru a ne face o idee și mai clară despre valoarea înaltă a pregătirii studenților de aici.

La Göttingen, Csoma se va specializa în cunoașterea a numeroase limbi străine. Va studia - între alți profesori de valoare - cu Eichorn (conform Th.Duka, Life and Works...op.cit., p. 6) deprinzând și limbile orientale.

La sfârșitul celei de-a doua decade a secolului al XIX-lea revine acasă, în Transilvania, plănuiind să realizeze o călătorie spre Orientul Îndepărtat, fiind convins că acolo, undeva, în zona Tibetului, va afla răspunsul cu privire la rădăcinile neamului din care provenea. Odată ivită această idee, eforturile și demersurile lui se focalizează într-o singură direcție: a plecării din patria natală către îndepărtata lume a Orientului.

Pregătirile febrile pentru călătorie nu-i permit să-și ia un loc de muncă stabil în Ardeal, deși avea posibilitatea ca, la Aiud, să rămână pe post de profesor și să câștige banii necesari existenței.

Refuză o asemenea posibilă alternativă și face, în continuare, planuri de părăsire a Transilvaniei.

Nu se încheie cel de-al doilea deceniu al secolului al XIX-lea, când se decide să pornească în marea aventură, traversând Carpații și pornind spre București. Cunoaște limba română, căci același Bernard Le Calloc'h afirmă că a înșușit-o la Aiud, unde a petrecut șase ani din viața lui.

Viza intrării în Țara Românească este pusă în Oltenia, localitatea Căineni. Va trece prin Țara Românească poposind și la București, iar de acolo, va pleca

spre Sofia; părăsește Bucureștii la începutul anilor 1820.

Despre sosirea în orașul bulgar, Bernard Le Calloc'h afirmă: "En arrivant à Sofia, Alexandre Csoma a peut-être éprouvé le sentiment d'avoir donné un coup d'épée dans l'eau", (vezi op. cit., p. 168!). Trecerea prin Bulgaria, aflată sub control otoman, i-a permis să înceapă a studia limba turcă.

Drumul se va continua către capitala Imperiului Otoman - Istanbul - unde va ajunge clandestin cu ajutorul caravelor bulgărești. Perioada nu este tocmai una fericită, căci Orientul Apropiat se găsea sub spectrul a numeroase boli, în special al ciumei; faptul îl obligă pe Csoma să părăsească zona și să facă un ocol destul de mare, trecând prin Egipt, nu înainte, însă, de a profita de Istanbul și biblioteca sa imperială, acolo unde spera să afle mai multe despre trecutul propriului neam.

Informația aceasta a fost obținută din scrierea lui Robert Walpole, *Travels in various countries of the east*, apărută la Londra, în 1820, mai precis spus, din prefața acesteia folosită de Bernard Le Calloc'h ca atare.

Drumul ocolitor îl va purta în celebrul oraș Alexandria, din Delta Nilului, unde va ajunge în 28 februarie, după cum subliniază Th. Duka în cartea sa amintită de noi, însă nici aici nu va putea zăbovi din cauza altor epidemii, deși ar fi dorit să întârzie ceva timp pentru a putea să studieze limba arabă. Condițiile fiindu-i potrivnice, se decide să părăsească vechiul Egipt pentru a relua calea ce-l ducea spre ținta stabilită inițial, Orientul Îndepărtat.

Traversează Marea Mediterană, ajungând în Cipru, iar de acolo debarcă pe malul apusean al Orientului Apropiat, atingând orașele Beirut și Tripoli. Nu se

află, din păcate, într-o stare financiară mulțumitoare; de altfel, întreaga lui existență se va caracteriza prin acest aspect nefast, împuținarea banilor determinându-l să pornească spre Alepp, pe jos, unde ajunge pe 13 aprilie, conform aceluiași biograf, Duka. Se expune, încă o dată, așa cum se va mai întâmpla de aici încolo de multe ori, pericolelor ce puteau apărea unui necunoscut european, care se aventura pe trasee neștiute.

Întreg anul 1820 a însemnat un drum lung și dificil, făcut prin eforturi proprii, considerabile; totuși, traseul este continuat, așa încât la jumătatea anului îl aflăm în orașul Bagdad, acolo unde va sta câțva timp, pare-se, în gazdă la un european, slovacul Anton Swoboda. Acesta se ocupa cu intermedierea unor afaceri între India și Occident; tot el îl va ajuta cu bani și cele trebuincioase călătoriei facilitând secuiului continuarea parcursului spre Iran, țară unde va poposi în toamna aceluiași an, stabilindu-se la Teheran. E locul unde va rămâne o perioadă mai mare de timp, prilej cu care își va îmbunătăți cunoașterea limbii persane și a celei engleze.

În țară, respectiv în Transilvania, scrisorile lui, și așa destul de rare până atunci, nu mai ajung, iar familia și apropiații săi presupun că este mort.

Noua identitate - Skender bey

Actele originale, de călătorie, sunt lăsate la Teheran și temerarul savant pleacă spre Mashhad, oraș amplasat la răsarit de capitala Iranului la o distanță de aproximativ 850 de kilometri - sub o nouă identitate, Skender-bey, nume turcesc.

Printre musulmani, se vede obligat să accepte obiceiurile acestora, dar și schimbarea numelui pentru a putea merge în mai multă siguranță prin teritorii complet străine, unde viața era pusă mereu în pericol de bandele diferiților jefuitori ce acționau la lumina zilei, tâlhărind mai ales caravanele purtătoare de mărfuri prețioase.

Orașul Mashhad este situat, azi, nu departe de granițele statelor Afganistan și Turkmenistan, fiind al doilea ca mărime după capitala Iranului; în vremea în care Csoma călătorea, trecând și prin el, avea o importanță reală prin poziție strategică, dar și bogăție.

Când călătorul nostru ajungea în Mashhad, nimerea în plină derulare a unui conflict zonal, fapt ce-l oprea din drum pentru aproximativ o jumătate de an. Momentul sosirii poate fi marcat cronologic în a doua jumătate a lunii aprilie, a anului 1821. Se împlineau, atunci, doi ani de când plecase din Transilvania. Abia în toamna aceluiași an, înainte de a intra în luna noiembrie, se decidea să pornească spre altă locație celebră, *Buhara*. Ajuns acolo, va poposi o vreme, pauza devenind necesară pentru o altă încercare plănuită a se derula către începutul anului următor, în prima parte a lunii ianuarie: traversarea munților *Hindukuș*. Cine nu este familiarizat cu zona, ar putea crede că, a trece niște munți este lucru simplu; nu și în cazul celor de față, care măsoară, în mai multe locuri, peste șapte kilometri înălțime.

Tentativa lui Csoma se va încunună cu succes căci reușește, în cele din urmă, să ajungă în orașul Kabul, locul unde va lua decizia plecării spre sudul Afganistanului, acțiune de-a dreptul temerară, căci presupunea trecerea celebrei trecători Khyber.

Trebuie să spunem că trecătoarea Khyber era cunoscută și sub numele de Khaiber sau Khaybar - în limba urdu - fiind un loc de maximă importanță în privința legăturilor Afganistanului cu vecinii săi.

În această trecătoare, ce face

legătura cu Pakistanul, Csoma are norocul întâlnirii cu *mai mulți ofițeri ai armatei franceze*, care se îndreptau spre *Peshawar* și *Lahore*. Nu ezită să li se alăture, continuându-și drumul cu niște companioni de încredere, pe deasupra și înarmați. Trecătoarea e traversată cu bine, iar Csoma decide să atingă orașul *Amritsar*, apoi *Jammu*. Amritsar se află în partea de nord a Indiei și este cunoscut occidentalilor, mai ales, pentru Templul de Aur pe care îl are. Încolo, vorbim despre o regiune stăpânită de poporul sikh, al cărui patron spiritual este celebrul Guru Nanak.

Csoma n-a putut rata vizitarea celebrului oraș, fie măcar și pentru a vedea Templul de Aur așezat în mijlocul unui lac, considerat ca fiind umplut cu nectar sfânt, de unde și numele urbei, ca atare; *amrita* (Amritsar!) e băutura specială pe care o servesc zeii, nectarul asemănător ambroziei, pomenit în religiile Indiei bătrâne.

Deosebita deschidere spirituală a Templului de Aur este legată de faptul că în interiorul său sunt acceptați tot felul de oameni, de diferite religii; bănuim că nici Csoma n-a ezitat să pătrundă în Templu, ținând cont de libertatea oferită vizitatorilor.

A pornit, apoi, către extremul nord al Indiei, spre *Jammu*, locație situată în vecinătatea *Kashmirului*, cunoscută pentru numeroasele temple pe care le are. Amplasarea într-o regiune foarte înaltă îți creează impresia că aici poți afla liniștea absolută protejată de locașele sfinte; Csoma ajunge și în *Jammu*, una din cele mai vechi așezări indiene amintite în *Mahābhārata*.

Recentele cercetări arheologice făcute la aproximativ treizeci de kilometri de *Jammu*, în *Akhnoor*, arată că spațiul ar fi aparținut aceluiași areal al culturii și civilizației *Harappa*, civilizație legată de celebrul oraș a cărui vechime este mai mare decât cea stabilită la *Mohenjo-Daro*.

Din *Jammu*, Csoma ajunge în *Kașmir*, iar de acolo la *Leh*, capitala *Ladak-ului*, conform biografiei *Duka*.

La *Srinagar* - urbe a *abundenței și sănătății*, dacă e să traducem sensul denumirii sale în limba română, așezare binecuvântată de zeități, a cărei vechime trece de două milenii - va ajunge la sfârșitul lui noiembrie.

Srinagar nu se află departe de Asia Centrală, acolo unde călătorul nostru dorește să ajungă, fiind încredințat că poate afla rădăcinile trecutului neamului său.

Drumul va fi fost la fel de dificil și riscant, dar soldat cu întâlnirea medicului *Mr. Moorcroft*.

Sub steagul Albionului

William Moorcroft se născuse în anul 1770, iar în momentul când îl întâlnește pe Csoma avea aproximativ 52 de ani. Cu alte cuvinte, putem vorbi despre un om cu experiență - în general - și cu o bună cunoaștere a Indiei de nord, în mod special. Pregătirea lui profesională era de medic chirurg uman, dar specializarea o va dobândi în cea de medic veterinar, în Franța.

Ca practicant veterinar a început însă, în Anglia. Existența i se schimbă după ce în anul 1795 scrie un text destul de acid la adresa modului în care se făcea, în vechiul regat britanic, chirurgia veterinară, cu precădere în cazul cailor; el trimitea, în fapt, prin cele scrise, la medicina veterinară practică în perla coroanei - India - țară care era, se știe, colonie engleză.

Compania Indiilor de Est îi propune un loc de muncă în India, iar medicul *Moorcroft* nu refuză o asemenea ofertă, așa încât părăsește civilizata lume occidentală pentru provocarea indiană ivită la orizont. Va ajunge să fie implicat în mai multe misiuni, una din ele vizând stabilirea bunelor relații comerciale între India și Asia Centrală. După o perioadă de peregrinări se întoarce în *Calcutta*, de unde va pleca, mai târziu, către statul *Ladakh* într-o nouă misiune ce urmărea dezvoltarea schimburilor comerciale ale englezilor cu acea regiune, cu atât mai mult cu cât, prin aceasta, se putea ajunge ușor în Asia Centrală.

Foarte importantă - în acest demers - era cunoașterea limbii

vorbite de populația din zonă, anume tibetana, căci englezii nu puteau controla o țară și nici desfășura activități de natură comercială fără a stăpâni limba viitorilor coloniști; or, faptul se dovedea a fi, în ochii lui *Moorcroft*, aproape imposibil de atins, întrucât la acea vreme britanicii, și oricare alții ar fi dorit deschiderea către arealul spiritual ori economic tibetan, nu dispuneau decât de o singură lucrare intitulată "*Alphabetum Tibetanum*", aparținând lui *Agostino Antonio Giorgi*, lucru insuficient pentru scopurile propuse de colonizatori.

Misiunea lui *Moorcroft* devenea cu atât mai complicată cu cât nu găsea pe nimeni disponibil și care să aibă capacitatea, dar și dorința de a descifra sensurile subtile ale limbii tibetane, pe de o parte, iar pe de alta, de a transpune întreaga știință a limbii respective în parametrii limbii engleze.

Ivirea lui Csoma în calea lui *Moorcroft* într-un asemenea context, devine de-a dreptul providențială pentru englez, care vede în lingvistul secui omul capabil să se angajeze la o muncă de proporții pe care să o poată duce la final, cu succes. Evident, exista și o ofertă financiară pentru efortul intelectual al lui Șandor - 50 de rupii pe lună - sumă infimă, dar care asigura existența cotidiană a transilvăneanului.

De asemenea, oferta englezului nu putea să-i displace lui Csoma, căci dincolo de finanțele necesare traiului cotidian, suportul financiar britanic se transforma într-o mică și nesperată avere ce avea să-i revină regulat, lună de lună, măcar un anumit timp. Pe de altă parte, Csoma întrezărea oportunitatea cercetării literaturii tibetane, literatură virgină cunoașterii occidentale.

Nu e mai puțin adevărat că, prin travaliul său, spera să afle noi informații despre trecutul poporului din care provenea, așa încât va accepta propunerea lui *Moorcroft* amânându-și pătrunderea în Asia Centrală și rămân-

nând în capitala statului Ladakh, pe care o va vedea pentru a treia oară în data de 1 iunie 1823, după alte intermediare peregrinări.

Este o perioadă propice și pentru relațiile dintre Ladakh - ce se temea de atacurile sikh din regiunea Punjab - și englezi, dar și pentru Csoma, pentru că pică exact în mijlocul momentelor stabilirii bunelor legături diplomatice; mai mult, lingvistul se bucură de sprijinul lui Moorcroft, același care-i deschide căile necesare ajungerii către sacrele temple, în preajma persoanelor capabile să-l ajute în însușirea limbii tibetane, după cum se stabiliseră lucrurile anterior.

Csoma se stabilește în Zangla, un orașel situat la aproape 4.000 de metri înălțime, adevărat punct nodal între Padum și Karsha; aici lucrează în condiții foarte grele, *adeseori la limita subzistenței*. Mai bine de un an rezistă noului regim de viață, căci este și o fire extrem de puternică, rezistentă la provocări de acest tip. *Regimul de viață este de-a dreptul ascetic*; mâncarea - extrem de frugală, în timp ce banii vin când divinitatea se milostivește de soarta sa precară. Deși întâmpină greutățile amintite, pune la punct un *glosar de termeni tibetani* lucrare ce va sta la baza viitorului *dicționar tibetan-englez* cunoscut azi ca primul din lume de acest fel.

Condițiile dificile îl determină, totuși, *să părăsească localitatea* și să se îndrepte spre *Sultampur*. Evenimentele zonale cât și o anumită stare de lucruri existentă între *promisiunile financiare ale britanicilor și nerespectarea lor* îl obligă să se stabilească vremelnic în *Sabathu*, localitate aflată, azi, în districtul Solan, statul Himachal Pradesh, din nordul Indiei.

Csoma apelează din nou la ajutorul lui Moorcroft care i-l acordă, scriind recomandări și petiții către autoritățile britanice. Englezii întârzie să-i ofere sprijinul așteptat, istoriografia înregistrând gestul ca pe unul determinat de activitatea subversivă

dusă de ruși și sikh în Sabathu, britanicii având, din acest motiv, *o anume reticență față de Csoma, asupra căruia pare să planeze suspiciunea de spionaj*. Acesta se simte lezat în demnitatea sa, mai cu seamă că lucrase pentru coroana britanică și nu pentru alții dicționarul tibetan-englez, în condiții aproape inumane.

Trece un timp destul de lung, în care supraviețuiește cum poate, însă în 1825 reușește să se facă apreciat la adevărata lui valoare în ochii englezilor, *urmare a scrisorii trimise de el însuși căpitănului englez C.P.Kennedy*, epistolă prin intermediul căreia se află de întreaga-i aventură din Transilvania și până în nordul Indiei, de toate eforturile sale personale de până atunci.

Totodată, propune să i se acorde suficiența și necesara încredere științifică pentru a i se permite să-și pună întreaga cunoaștere în slujba *Societății Asiatică Regale din Calcutta - Bengal*. Răspunsul autorităților întârzie luni bune, dar când sosește exprimă nevoia de a-l sprijini în cercetările tibetane, căci interesul britanic viza, în continuare, aceeași zonă din punct de vedere economic și strategic.

Csoma va ajunge, într-o vreme, să lucreze la cărțile lui în *mănăstirea Phugtal* de unde se va întoarce în Sabathu în prima lună a anului 1827, încărcat cu o bogată literatură, dar dezamăgit de rezultatul călătoriei, după cum se precizează în cartea lui Duka.

Ulterior va studia în *mănăstirea din Kanam* iar munca este, de această dată, dusă la capăt cu succes. *Se cunosc detalii despre activitatea și viața lui Csoma din această perioadă, de la unul din apropiații săi, James Gilbert Gerard, care îl vizitează și observă că transilvăneanul locuiește în condiții acceptabile, fiind sănătos*.

În anul 1831, după ce se va fi despărțit de apropiatul lama care l-a călăuzit în cercetări, ajunge în *Calcutta*. Aici va lucra în cadrul *Bibliotecii Societății Asiatică Regale* și va reuși să-și publice lucrările monumentale: *Gramatica tibetană* și *Dicțio-*

narul tibetan-englez.

E apreciat pentru întreaga activitate și mulți vin să-i ceară opinia ca savant, ca om care cunoaște numeroase limbi și a studiat documente nemaivăzute de occidentali.

Ordonează *literatura tibetană într-un catalog special al Bibliotecii Societății Asiatică, căci instituția deținea suficiente asemenea cărți trimise de ambasadorul Nepalului, Brian Houghton Hodgson*.

E, poate, cea mai prolifică perioadă intelectuală din existența lui, căci acum, nu numai că-și poate publica *Dicționarul și Gramatica, pentru care primise bani din partea britanicilor, ci și studiile sale în Analele Societății, respectiv în "Asiatic researches"*, fapt petrecut în mod regulat.

Recunoașterea calităților de savant survine din partea Marii Britanii, care-l alege *membru onorific al Societății de Studii Asiatică*.

Între 1835 și 1837 *părăsește Calcutta pentru o nouă deplasare în nordul Indiei*, unde rămâne să aprofundeze limba sanscrită.

În 1837 revine la Calcutta unde va lucra până în anul 1842 la *Societatea Asiatică*; în același an - 1842 - se hotărăște să-și reia planul lăsat o vreme la o parte, acela de a *ajunge în Lhasa*; de acolo urma să pornească spre ținutul controlat de mongoli, sperând să deslușească misterul originilor sale etnice. Nu reușește să-și ducă planul la capăt, pentru că, odată sosit în *Darjeeling* e lovit de *malarie* și moare pe când nu avea decât 58 de ani.

Piatra sa tombală se află și azi în cimitirul din oraș.

Chiar dacă moare cu visul neîmplinit - de a-și afla ancestralele origini etnice - Csoma rămâne cel care a reușit să construiască un dicționar și o gramatică a limbii tibetane, lucrări necesare englezilor din acele timpuri, dar mai ales urmașilor dornici de a pătrunde tainele unei lumi izolate, cum a fost lumea tibetană.

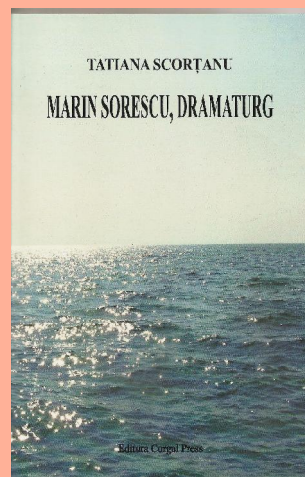
continuare în numărul viitor

Cărți primite la redacție

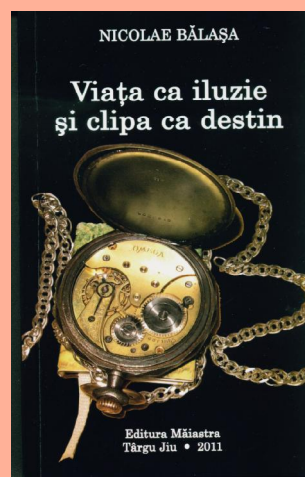
Theodor Răpan
EVANGHELIA INIMII
Anotimpuri
Jurnal de poet
SemnE

Theodor Răpan - *Evanghelia inimii*, Ed. SemnE, București, 2010

TATIANA SCORȚANU
MARIN SORESCU, DRAMATURG

Tatiana Scorțanu - *Marin Sorescu, dramaturg*, Ed. Corgal Press, Bacău, 2010

NICOLAE BĂLAȘA

**Viața ca iluzie
și clipa ca destin**

Editura Măiastra
Târgu Jiu • 2011

Nicolae Bălașa - *Viața ca destin și clipa ca iluzie*, Ed. Măiastra, Târgu Jiu, 2011

Florentin SMARANDACHE
(SUA)

În una dine cele șapte Rome... americane!

Contrabasul calmant!

19.06.2009

Mi-am cumpărat până și cană, castron. E dificil să te descurci în asemenea condiții.

Nu mai vreau să mai stau iar într-un cămin studențesc!...

Parcă altfel te simți când ai o mașină nouă (chiar numai închiriată). Mai domn. Mai mult auto-respect.

Vinerea după-masă, pleacă toți pe la casele lor (cei din apropiere).

Rămân singur în apartamentul B, camera 4, la SUNYIT, până duminică-seara, când se întorc.

Au putut să vină cu autovehiculele lor și nu trebuie să închirieze, ca mine. Până acasă la mine, în orașul Gallup, statul federal New Mexico, mi-ar lua trei zile cu mașina!

Sunt într-o stare de temporalitate continuă: nu-mi găsesc ceva permanent care să-mi placă.

20.06.2009

Sâmbătă seara. E pustiu prin campusul SUNYIT Marcy, doar 4-5 mașini parcate... Și plouă întruna.

Nevând nici televizor de două săptămâni, după ce mă satur de citit, pur și simplu n-am ce face!

Ce bine te simți după baie: parcă renăscut! Ușor, curat, relaxat...

21.06.2009

Duminică. Stau toată ziua în cameră și scriu, modific, șterg la „International fonfoism” (o carte paradoxistă despre politică, în care lansez un nou gen de literatură științifică - „science fiction politic”; „fonfoism” este „socialism”, luat în răspăr - procedeu paradoxist).

Am lăsat mașina la Albuquerque, în parcare aeroportului, pentru opt săptămâni - sper că nu-mi va muri acumulatorul!... Dacă acolo costă 4 \$ pe zi, la Syracuse prețul e dublu, iar în Seattle (unde voi merge la conferința internațională de fuziunea informației) este de 33 \$ pe zi. Wow!

Lângă mine stă un student, Steve, înscris la doctorat în computere la Harvard, care cântă mereu la... contrabas. Muzica lui mă... calmează!

În partea cealaltă, stă un asistent universitar, chinez de origine, Zhiyuan Yan, iar lângă el, un student de origine indiană, Rahul.

Dobândirea...Independenței!

22.06.2009

Ce bine mă simt!... M-am mutat de la căminul studențesc din Marcy la un hotel special din Rome, în care sunt cazate cadre militare (cadeți și ofițeri), dar și profesori cercetători de la Labo-

ratorul de Cercetări al Aviației Militare (Air Force Research Laboratory - AFRL) din Rome, statul federal New York. Clădirea este un fost cămin militar (foto) care a fost renovat pentru a deveni „Centrul de Conferințe din Rome” și Hotelul „Independence Hall”, cu 47 de camere. Acest nume simbolic, cu o rezonanță istorică (în traducere, Sala Independenței), se datorează originii militare a clădirii. „Independence Hall” este numele clădirii (din orașul Philadelphia, statul federal Pennsylvania) în care, la 4 iulie 1776, a fost proclamată independența celor 13 colonii engleze din America de Nord, iar mai târziu, în 1787, a fost adoptată Constituția, constituindu-se în țara numită Statele Unite ale Americii (este o confederație de state). Imaginea acestei clădiri, cu arhitectură de inspirație engleză, se află pe bancnota de 100 \$, așa cum pe bancnota de 100 de lei din anii regimului comunist din România se afla, după cum îmi amintesc din copilărie, imaginea clădirii, cu arhitectură de inspirație sovietică, numită „Casa Scânteii” [desigur, vorba românului, „Altă găscă, în altă traistă”, mai ales că „scânteia” în cauză nu era a independenței, ci era numele ziarului (și el de inspirație bolșevică) Partidului Comunist Român (idem, în privința inspi-

rației), iar România devenise, practic, o colonie sovietică!].

În condițiile minunate de aici, pot spune că mi-am dobândit... Independența! Nu este un paradox, dacă nu uitați că, în mod paradoxal, mă aflu în Roma... americană (care în engleză se scrie „Rome”). Dar, dacă tot am adus vorba despre paradoxuri, atât de dragi mie, încât am inventat „Paradoxismul” (mișcare literară avangardistă), să vă spun un paradox american, de nu vă vine să-l credeți: în SUA există 7 (șapte) orașe cu numele de Rome, fiecare în alt stat federal: Georgia, Iowa, Indiana, Illinois, Mississippi, New York (statul federal în care mă aflu acum) și Ohio! Acum, sper că înțelegeți de ce americanii scriu și numele statului federal, după numele unei localități americane!!

Chiria apartamentului de aici este mai mare, 180 \$, cu 20 \$ mai mult, dar confortul este de zece ori mai bun: am pătură, pernă, cearceafuri de pat, frigider, baie, televizor, legătura la Internet, care este wireless (fără fir), rapidă și neîntreruptă. În plus, mașini de spălat și uscat, gratuite, fără să bagi monede de 25 de cenți, în total, 2-3 \$, ca-n campusul universitar din Gallup, statul federal New Mexico, unde locuiesc.

Așa că am scăpat de navetă, care nu era o problemă, dar trebuia să închiriez o mașină și... mă rupea de bani! Demaine, merg la lucru pe jos (ca să mai slăbesc).

Independence Hall – Rome – NY – SUA

Cristian Petru BĂLAN
(SUA)

Bună dimineața, tristă Românie!

(manifest-fantezie)

„Bună dimineața, Românie sfințită de dureri!
Bună dimineața, frumoasă zeiță terestră,
îmbrăcată în ie de câmpii doinitoare,
respirând jale prin plămânii codrilor de-aramă
și-ai pădurilor de-argint
mângâiate de brize montane albastre.
Bună dimineața, mândră și tristă vestală latină,
ce străjuiești nerăsplătită de nimeni
vatra orientală a Europei,
sacrificându-ți în locul altora libertatea,
luptându-te secole întregi
cu barbarii la porțile Orientului,
pomenindu-te jefuită și sfâșiata de aceștia,
suferind ca un Crist pe pământul tău
care acum a devenit locul
unde cei nerecunoscători îți ignoră cu ură și dispreț
miile tale de virtuțile mărețe și nobile
și care-n schimb te sfidează cu compătimire,
și-ți numără pe degete doar petele negre de pe tine,
nicicum mai multe decât ale lor,
cu toții uitând că fără jertfa ta,
fără râurile de sânge valah,
ei ar fi fost demult călcați în picioare.
Dar nimeni nu-și mai amintește azi
sacrificiile tale istorice de ieri care le-a salvat pielea,
acolo în occidentul lor prosper și nepăsător.

Bună dimineața, fiica mea terestră - îți zice
de două mii de ani, Soarele!
Mi-a fost dor de tine, dulce și blândă Românie...
Nu-ți ascunde de mine fața plânsă - spune Soarele.
Știu că ești tristă, batjocorită,
nenorocoasă, vandalizată,
dar nu te piti de mine sub norii clocotitori de furtună
în care scapără fulgere de mânie,
nori sângerii de amar și durere,
evaporați din lacrimile tale.
Zâmbește o clipă spre mine - zice Soarele.
Șterge-ți puțin ochii și privește-mă ca mai 'nainte...
Și-așa copiii tăi privesc debusolați
mai mult pământul, decât cerul.
Și-așa văd că ei te părăsesc unul câte unul,
căutând fericirea aiurea,
în loc să lupte acasă pentru ridicarea ta.

Bună dimineața, Românie martirizată și sfântă,
de mii de ori întristată,

dar, văzută de-aici, dinspre Soare,
tu ești în fața mea un prețios smarald scânteietor, etern și splendid.
Iată - a câta oară ? - ai mai apucat o zi de-amar, zice Soarele.
Știu asta, fiindcă eu privesc ziua întreagă
cum pe harta pământului tău sfâșiat de străini,
curg râuri negre de oameni înșirați,
râuri vii și lungi, ca râurile tale,
bărbați, bătrâni slăbiți și copii, așteptându-și felia de pâine muncită de ei:
sunt șiruri de români sărăciți și îngrijorați
de împuținarea hranei de pe masă,
sunt oameni cinstiți ce muncesc o dată pentru ei
și de zece ori pentru străinii îmbogățiți din sudoarea fiilor tăi.
Pe-aceștia veneticii mi-i privesc de sus, rânjind nepăsători,
împreună cu cei ce au fost la putere ieri,
și ajunși din nou la putere azi,
prin schimbarea culorilor partinice, prin trădare, corupție și crime...
Ticăloșia și lăcomia din ei ți-au distrus tot ce era fala ta,
tot ce era mai valoros, mai frumos - monumente, valori;
tot ce-ai ridicat odinioară prin munca silnică a copiilor tăi.
Noii stăpâni le-au poluat sufletul, i-au amestecat cu manele
și i-au drogat cu spectacole scandaloase, lascive,
proiectate pe fața și cugetul lor naiv din "cutia magică"
cu fereastra de sticlă,
apoi te-au vândut pe tine străinilor, bucată cu bucată,
deși la început răgușeau strigând că "Nu ne vindem țara!"
Dar cât de iute și fără de milă mi te-au vândut!
Acum îi privesc cum se-mbrâncesc,
cum se ceartă între ei pe ciolanul cel mare
și cum își îndeasă grăbiți băncile cu tone de valută,
sfidându-i de pe plajele exotice pe cei încovoiați de neajunsuri
ori de pe terasele vilelor mândre înălțate din tâlhăriile lor contra ta...
Numai despre ei se vorbește peste tot;
Numai ei și curvele lor sunt eroii zilei;
Numai ei și aventurile lor scârboase există prin toate ziarele,
prin toate revistele și pe toate canalele,
pe toate lungimile de undă... Tu nici nu mai ești!
De-aceia ți-au murit dragii tăi fii-eroi într-o numită Revoluție?
Eu văd toate acestea și mă-ntristez... Of! Of!

Dar te iubesc! - zice Soarele trimițându-și raze mângâietoare.
Tocmai de aceea te iubesc,
cu atât mai mult, cu cât suferi mai mult - zice Soarele.

Cu toate acestea, eu sunt prea departe de tine să te ajut...
Îți luminez cu drag istoria ta glorioasă,

Îți luminez cu admirație umbrele marilor voievozi,
ale marilor tăi Români,
Îți luminez toate virtuțile - chiar și slăbiciunile trecătoare,
toate bucuriile mici și-amărăciunile mari,
încercând să ți le mai îndulcesc.
Dar... atât! Nu pot mai mult - zice Soarele.
Sunt atât de departe și am și eu problemele mele,
că nu-ți pot încălzi iernile astronomice, nici iernile spirituale,
nici vetrele stinse și-nghețate din colibecele celor săraci -
zice Soarele.
Și nici Luna, nici stelele surori nu te pot ajuta cu ceva.

De la ce forțe terestre, de la ce organizații statale
mai speră vreun ajutor?
Te rog să nu mai fii naivă, fiica mea iubită!
Eu, cel puțin, din dragoste, îți ofer căldura-mi și lumina
care-o am, fără condiții;
ceilalți te mint și te-nrobesc mai rău cu datorii și false ajutoare.
Mai multe eu nu pot să fac, dar ți-am vorbit să te trezesc
și trebuie să plec...
Domnul să te ajute, dulce Românie! - mai zice Soarele.
El m-a trimis ca să-ți vorbesc și-ți mai spun că te iubește;
de-aceea te-a-nzestrat cu o deplină forță, să rezisti
și să-I slujești -
și-apoi să te ajuti tu singură, prin tine însăși... Mă auzi?
Deci nu uita porunca cea divină: Ajută-te tu singură!
Căci după orice apus, urmează o noapte,
și după orice noapte un posibil răsărit măreț, fără de lacrimi.
Nici când și niciodată Speranța să nu-ți moară, dulce Românie!
Prin tine însăși, luptă până la capăt!...
Acum te părăsesc și eu - zice Soarele. Iar tu - ridică-te!
Fii tare!
Fie ca ziua ta de mâine să te-mbrace într-o lumină veșnică
și să ajungi mai strălucitoare decât lumina mea! Fii tare!
Noapte bună...
Noapte bună, regină a spațiilor mioritice, ajunse sus până la
mine!"

... Așa mai veni din nou o noapte tristă peste țara latinității
de est.
care părăsită și singură, credea că s-a trezit dintr-un feeric vis...
De-aceea s-a-ncovoiat gemând, în miez de întuneric și de teamă.
Dar simte că-i cuprinsă de-un tremur,
apoi de un cutremur ce nu-i dăruie case, nici turnuri,
nici biserici,
ci numai conștiințe vechi, prejudecăți, rutine inutile
ori blesteme,
iar Țara Mamă se ridică dreaptă și-și șterge ochii violeți
de lacrimile disperării,
văzând în jur din ce în ce mai clar...
Și-atunci, deodată, se trezește scaldată în raze lungi de aur
ce-o inundă
și-aude o voce ca de tunet, venind cu fulgere orbitoare
din străfundurile necuprinsului:
"- Bună dimineața și bună speranță, Românie martiră!
Ți-a fost de-ajuns! Pe veci, vei fi mântuită de rău!
Pregătește-te de-adevărată-ți sărbătoare,
Grădina Mea de Aur!
Spre glorie, înainte!"

Mariana Vicky UÂRTOSU

Sângerând a ipotetică glorie...

„Ziua Mondială a Poeziei” mi-a prilejuit participarea la prezentarea unui volum de versuri. Mi-am permis acest titlu pentru cronică mea de prezentare, sugerat fiind de finalul uneia dintre poeziile volumului de versuri pe care tocmai vreau să-l prezint: „**Lacrima iubirii**”, semnat de scriitorul **Gheorghe Andrei Neagu**, volum care a văzut lumina tiparului la Editura Rawexcoms, București, 2010.

Cuprinzând peste o sută patruzeci de poezii, fiecare dintre ele cu un discurs poetic personalizat, poeziile par să fi fost scrise în anumite stări (poetice) neavând alt liant decât feelingul specific. Dacă unele sunt străbătute de un lirism ce frizează candoare feminină, altele au un discurs cerebral, reținut și controlat. Sub control au fost scrise toate poeziile, poetul nelăsându-și „la vedere” sentimente strict intime; păstrând o anume distanță, misterioasă, între el și cititor, poetul acordă cititorului posibilitatea diversei interpretări a mesajului. **Nașterea** volumului nu a surprins. **Gheorghe Andrei Neagu** este autorul altui volum de versuri, **Nunta neagră**, de fapt o baladă cultă, de curând tipărită, un adevărat succes editorial (pornind de la aspectul exterior al cărții, până la conținutul volumului). Repet, editarea volumului „**Lacrima iubirii**” nu a surprins, exprimarea lingvistică fiind utilizată și în prozele sale (vezi **Moartea șobolanului**, **Crucea lui Andrei**, **Purtătorul de cruce**). Întorcându-mă la versuri, voi exemplifica cele spuse citând, două dintre poezii găsim-le sugestive: „*frumoase mâini / lacrimile / au coborât pe ochii tăi / și florile / ca buzele / au respirat pe mână / taci / prefă-te că mai stai / lasă-mă să cred / că-mi mai dai / florile buzelor. . .*” (**Iubind**). Și-acum, o mostră de poem detașat (rece, distant cu mesaj clar) detașare-implicare (paradox!), stare regăsită în poezia **Cenaclicii**: *Ne adunăm răniți / în cocloașe de hârtie / când nici un verb / nu vrea să ne mângâie / singurătatea albă / din mersul către lut / ciocnim pahare, bem cafele / și limbușim cai veryi / croim prietenii / sau râdem muși / în ochi ne rătăcesc secunde / strivite între cărți / și înșirăm aiurea pe-o frîghie / imaginare escapade / imaginare prăzi, izbânzi / apoi, când obosiți de pierderi / când timpul ne-a strivit pe toți / ne răspândim în vama vremii / în-fășurați în mantii / de singurătăți / crezând că-n poarta de hârtie / se-abat oceane de cuvinte / ca să ne îmbete / Sub pătura în care timpul / se bălăcește în secunde / frisoanele încep s-apară / venim / venim să ne-nțlnim / chiar mine / chiar de-I desaga goală.”*

Sugestive sunt și titlurile poeziilor. Aparent simple, ele trimit discret la meditație și interpretare. Atât de diferite, poeziile cuprind un cadru larg al existenței poetului, ori pur și simplu ale existenței în sine. Citindu-le, ne îndemnăm să le recitim din dorința de a le descifra sensurile. Este, fără discuție, farmecul poeziilor române alcătuite în această *baie metaforică*, specifică anilor tineri, *ani ce au sunat a cântec*. Argumentul suprem al exprimării detașate îl vom descoperi în poezia **Sederea poetului**: *Stă poetul cu hârtia plină de semen / bancherii nu-l citesc / și nu-l cinsc / cum jumătate de sticlă de bere / Stă poetul cu haina ruptă în mână / ...înveșmântat în distincții...cocoșat pe-un pedestal...cu funia în jurul gâtului / și-l așteaptă pe Acela / mai hotărât / mai puternic / mai dispus / să-I vină alături / să-l împingă / sau să-I taie cu briceagul / lațul / stă poetul / într-o veșnică așteptare / sângerând a ipotetică glorie”.*

Dacă în anii din urmă, Ziua Mondială a poeziei însemna Constantin Ghiniță și festivalul realizat de poet, azi, această zi a fost onorată de... „**Lacrima iubirii**” și **Gheorghe Andrei Neagu**. Poate să însemne un omagiu adus poezilor ce nu mai sunt printre noi. O lacrimă... și nu oricum, ci una a iubirii.

Anton UASILE

continuare din numărul trecut

De ce nu..., de ce nu acum?!..

Oricum, băncile de spermă nu păstrează spermatozoizii pentru eternitate. Îi înseminează. O informație despre mine s-ar perpetua veșnic. Dar eu opresc aici perpetuarea speciei. Pun punct arborelui meu genealogic. Gata! Am găsit: Sorin - ultimul vlăstar X..."

E cel mai bun titlu. Nu mai rămâne nici o urmă materială despre mine. Și dacă totuși rămâne sufletul? Și dacă totuși sufletul nu are nevoie de suport material pentru a exista? Dar poate exista o informație fără un suport material? Până și Dumnezeu Tatăl, Fiul, Sfântul Duh, maica Domnului îngerii au nevoie de un suport material. E adevărat că e cea mai sublimă materie - lumina. Ființe de lumină așa sunt percepute de aceia care au trăit experiența morții. Nicio informație nu poate exista fără un suport material. Atunci, cum poate exista sufletul după moarte? O informație trebuie să aibă un suport material, măcar niște molecule de hidrogen, acolo! Se spune, că sufletul masculin urcă la cer sub forma unui vertij, iar cel feminin, sub forma unei sfere. Dacă decorporalizarea e posibilă, dacă în moarte clinică muribundul își poate vedea, privind de undeva de sus, corpul, atunci e posibil ca sufletul să nu aibă nevoie de un suport material. Dar, e posibilă decorporalizarea? E posibilă oare supraviețuirea conștiinței după moartea trupului?!... Atunci, nu este posibil să dispar de tot din această existență. În urma mea, va rămâne undeva, în cealaltă lume, o urmă imaterială - sufletul.

Ar putea ieși ceva din poemul acesta! Am să-l numesc, Sorin - comedy ended. Da, e o idee... Să mai vedem, totuși! Ce să mai vedem?! Ah, da, formația Nirvana. Îmi sugerează calea spre... beatitudine, spre eliberare de dorințele materiale, pămâtenene. Ce-ar fi să-i spun, Sorin - suflet nemuritor! Nu! Sună prea mistic. În Utero, albumul lui Cobain, e perfect. E marea călătorie în timp. E transa, e regresia în uter. O întoarcere în trecut. Prin tunelul timpului... în uter. În călătoria asta, psihedelicii trec prin iad sau ajung în rai. Psihologii americani au experimentat-o. Cu droguri, firește. Și au aflat prin regresie izvorul - inconștientul colectiv, arhetipul. Genial Jung. Călătoria ultimă e dincolo de rațiune. Kurt Cobain a numit, inițial, albumul: Mă urăsc și vreau să mor.

Bun titlu! Perfect pentru mine! Dar, eu nu mă urăsc. Nici nu mă iubesc. Nu vreau să mor, dar nici să trăiesc. Sunt, cum s-ar spune,

...la hotar. Aș putea să mă întorc... dar, mai bine, trec frontiera!...

Îmi este indiferent. Mi se fâlăie, dacă trăiesc sau mor. Iubirea și moartea îs una. Numai rațiunea noastră le percepe ca două fețe ale existenței umane. Fața și reversul, Da și Nu, spune Camus. Viața nu e opusul morții, ci iubirea. Când Eros te-a părăsit se instalează Thanatos. Când nu mai poți să regulezi, aleluia.

Pe noi, bărbații, sexul ne ține în viață. Am văzut leul bătrân, bățut, alungat de doi lei tineri. Leul bătrân a mai întors odată capul să privească la femele. Se gândea că poate îl urmează. Dar ele au rămas la fel de impasibile, ca și în timpul luptei. Era atâta tristețe în privirea leului..., toată tristețea învinsului. Toți ajungem asemenea leului acela. Niște învinși ai sorții. Groaznic! Nu?!...

Moartea poate fi văzută și ca opusul nașterii: leagănul și coșciugul par izbitor de asemănătoare... Viitorul și trecutul/ Sunt a filei două fețe,/ Vede-n capăt începutul/ Cine știe să le-nvețe; Surprinzător Eminescu! Nu? Vezi în capăt începutul. Poate moartea nu e ceea ce înțelegem cu logica noastră rațională. Poate e un nou început. O nouă viațuire într-o altă dimensiune, într-un alt univers.

Kurt Cobain a experimentat și el regresia În Utero. După lansarea albumului Cobain a luat o supradoză. Se spune că se ura pe sine din cauza divorțului părinților. A tatălui, îndeosebi. A meditat asupra morții și a acceptat-o. Deși, încă tânăr, era un învins al sorții. Moartea face parte din existența asta. Sau din cealaltă? Doar Dumnezeu știe!

Despărțirea părinților generează tragedii, drame, sinucideri. La mine nu e cazul. Și totuși, ceva mă cheamă imperios dincolo, ...în cealaltă lume.

Ce i-a chemat dincolo pe membrii grupării Heaven's Gate? Se spune că Raiul. Un alt nivel al conștiinței, o călătorie spre alte lumi?! Navele, trupurile lor îmbătrânite, trebuiau abandonate, aici, pe Terra. Vor fi aflat ei raiul? E ceva din orfism în mistica lor. Sau platonism?!

Asta mă inspiră! Am să-i pun titlul: Nava părăsită. Sufletul meu decorporalizat urmând cortegiul deasupra sicriului. Nimeni nu mă vede. Eu văd și aud totul. Ar fi..."

O criză de tuse convulsivă, care l-a cuprins instantaneu, m-a împiedicat să aud toate cuvintele lui. Sper să nu fi pierdut prea mult...

...în fondul ei intim, natura este paradoxală. Nu are nimic rațional. Nu are nimic

logic. Sau noi nu putem să percepem adevărul cu logica noastră rațională. De pildă, cum este să fii și mort și viu în același timp. Un mort viu sau un viu mort. Cadavrul viu! Și Tolstoi a sondat adâncimile.

Nu înțeleg această existență absurdă și nu mă înțeleg pe mine. Are viața vreun sens? Ca ființe raționale sensul i-l dăm noi. Trebuie să te agăți de ceva, să iubești ceva sau pe cineva, mai presus de tine, ca să supraviețuiești. Așa spunea Socrate: a trăi pentru ceva e mai presus decât a trăi pur și simplu. Așa spunea și evreul acela scăpat din lagărul nazist. Ca să supraviețuiești trebuie să iubești.

Moartea pândeste la tot pasul. Fără iubire te dedai morții. Numai o mare iubire ne poate salva. Dar eu nu pot iubi pe nimeni. Nu pot iubi nimic. Doar poemul... ultimul poem. Ca un condamnat la moarte, care cere o ultimă țigară. Într-un fel sunt un condamnat la moarte. Trebuie să scriu poemul, în ultimul meu ceas!

Cine sunt eu? Un nimeni, un nimic, nu exist. Când regele Midas l-a întrebat pe demonul lui Dionysos, pe Silen, ce e mai bine pentru om, acesta a răspuns: A nu te fi născut, a nu fi, a nu fi nimic. Binele, e să muriți. Iată un mare adevăr. Moartea nu e un sfârșit absolut și irevocabil. Mai avem o șansă, ...dincolo.

O societate tot mai avansată tehnologic își creează și mijlocele cele mai puternice de autodistrugere. Ceea ce distruge cel mai mult modernitatea este sentimentul apartenenței, sentimentul de comuniune socială. Nu mai există sentimentul familiei. Te înstrăinezi. Devii un alienat. Individualismul este catastrofal pentru specia umană.

Nu iubesc nimic pe lumea asta. Nu iubesc pe nimeni. Nu mă iubesc nici pe mine. Nu mai există sentimentul de comuniune universală, pe care-l clama Adler, care dădea sens vieții. Nu mai există unire prin iubire. Doar unire prin sex. Atât! Sex pot să fac și cu un Ciber Pussy. Și femeile cu un dildo. Atunci ce nevoie mai avem unii de alții? Doar o poezie..., o ultimă poezie. O poezie care să țâșnească din spiritul meu excitat. Ca o cometă!... Ca o violentă iubire...

Am atâtea „muze” pentru inspirație..., atât

de repede pot să pătrund în inconștient..., cu psihedele, droguri, etnobotanice. Și cu obiecte..., atâtea obiecte, care pot aduce iluminarea. Nu ca Plotin, care se rupea de lumea asta, prin meditații. Sau ca misticii budiști..., prin posturi și meditație... Brr! Îmi trebuie o emoție brutală, violentă, instantanee. Să-mi crească adrenalina brusc, la maxim. Să nu mai simt nici dorință, nici durere, nici suspin..., doar eterna pace.”

„Da, am găăăăsit!” strigă el, lovindu-se cu palma peste frunte.

...pistolul tatei! Totul este relativ pe lumea asta. Numai moartea este certă. Să privești moartea în față! Asta da, e o mare tensiune, o adevărată shilkan-taza. Numai japonezi zen au simțit-o. Cu sabia sau cu pumnul. O tensiune maximă de trezire a conștiinței. În chiar momentul când își făceau seppuku...

Ca jocul acela stupid din copilărie..., când jucam lovitura cuțitului. Îmi răsfiream degetele pe o scândură și apoi loveam cu lama în spațiul dintre degete. Tot mai repede și mai repede..., până când greșeam. Urlam de durere. Atunci simțeam iluminarea. Da, asta caut o iluminare, un străfulger din conștient sau inconștient. O lovitură de trăsnet...

O întâlnire între Yin și Yang. O scurtcircuitare a energiilor ce trezește șarpele kundalini - iluminarea erotică. Nebunia și moartea! Sau nemurirea! Ceva la limita conștiinței.

În copilărie jucam rățoiul cu cei mari, eu un copil. Cine mă pune să mă joc cu cei mari? Totdeauna cei mari te pot ucide. Mai cu seamă cei care dețin puterea.

Nu, nu cred că Basil avea asta în intenție. Nu cred să-mi fi dorit moartea. Era doar o joacă. Periculoasă pentru mine, un copil. Numi pot explica nici acum, cum a încercat să mă atragă în apele adânci ale râului. A sărit peste mine și s-a scufundat în apa adâncă. Eu, rățoiul, trebuia să-l prind. El știa să înoate, eu nu. M-am luat după el. Apa mi-a trecut dintr-odată peste cap. Când am simțit primejdia am luat-o într-o parte, unde îmi imaginam că este malul. Am văzut pentru o clipă moartea, acolo, sub apă. Am înghițit câteva guri zdravene din apa murdară a Jijiei dar scăpasem cu viață. Aș fi putut s-o iau de-a lungul râului. Cum să te orientezi sub apă? Malul a fost o iluminare. Îmi venea să plâng și să râd. Nu știu ce m-a salvat. Poate inconștientul meu sănătos, instinctul de supraviețuire. M-am lecut de joacă de-a rățoiul o vreme. Apoi am uitat. Între timp învățasem să înot.

Sau povestea Alba ca zăpada! Îmi va rămâne în minte până-n clipa din urmă povestea asta. Șocul emoțional se înscrie în memoria de lungă durată. Oare când mori in-

formația se șterge? Ca la calculator, când n-ai salvat și sa oprit brusc alimentarea cu curent. Sau pleacă odată cu sufletul. Poate este chiar sufletul în care e codificat tot ce-ai gândit, tot ce ai făcut în viață. Da, altfel cum să judece Fiul Domnului, vii și morții la învierea de apoi?

Cum s-ar putea recupera informația din creier. Ar fi o chestie să afli ce-au gândit savanții, filosofii, marii creatori, conducătorii sau criminalii. Conducătorii sau criminalii? Interesant, cum se alătură cele două categorii, de parcă sunt frați gemeni.

Eram într-o vacanță la bunici la țară. Satul nu avea curent electric. Dar avea cinema. Curentul era produs de un generator cu benzină. Rula Alba ca zăpada. Eram încă la vremea poveștilor. M-am dus la cinema, sedus de povestea Alba ca zăpada. Sala mică era arhiplină. O mare de oameni venise să vizioneze povestea. Mai ales, femei și copii. Am găsit loc, jos pe podea, aproape de ecran. La jumătatea filmului a izbucnit incendiul.

Undeva, într-o magazie în spatele sălii de cinema, era depozitată benzina. Operatorul, beat fiind, a aprins un chibrit să vadă câtă benzină a vărsat. Focul a izbucnit instantaneu. Balaurul cu limbi de foc s-a năpustit în sală. Oamenii s-au prăvălit, ca un val mugind. Am fost aruncat jos, călcat, strivit în picioare de puhoiul de oameni, care, panicați de focul ce își întindea vâlvătaia în sala de cinema. Eram sigur că voi muri. Mă împăcasem cu ideea. Mă invadase un calm de neînțeles și pentru mine, un copil coleric.

Era o noapte întunecată, fără lună, fără stele. Parcă planeta ar fi intrat într-o gaură neagră. Bezna pusese stăpânire peste sat. Doar limbile de foc spintecau întunericul din sală. Gurile flămânde ale balaurului mușcau din cei aflați în spatele sălii.

Un vacarm de glasuri îngrozite strigau a disperare. Două sute de glasuri țipau, urlau, gata să sucumbă din cauza friei viscerale, a panicii. Toți deodată, îmbulziți în ușa strâmtă a sălii de cinema, blocați acolo, în vreme ce alții împingeau, făcând imposibilă scăparea. O mână nevăzută m-a luat pe sus și m-a așezat pe capetele oamenilor. Cineva mă ajutase, îngerul meu păzitor... sau instinctul meu de supraviețuire.

M-am trezit mergând, în patru labe, spre prima fereastră. Toate ferestrele aveau gratii. Doar copii se puteau strecura printre ele. Sub mine, oamenii formau un zid compact. Călcam peste capete, peste fețe, auzeam câte un vaiet în urmă, dar nu-mi păsa. Instinctul de supraviețuire mă făcea imun la durerile lor. Voiam să ajung cât mai repede la fereastră, să scap de sufocare, să scap de frică, să respir aerul curat al nopții. Trebuia să ies, cât mai

repede, din acel infern. Am coborât în mâini, m-am strecurat printre gratii și mi-am dat drumul în cap. N-am simțit durerea. Adrenalina anihila efectele durerii. Ieșisem din infern și nimic nu mai conta.

Maică-mea mă căuta disperată printre grupurile de oameni. Cum să afli pe cineva în întunecimea de-afară! Doar pălălaia din spatele sălii de cinema mai arunca câte o geană de lumină. Toți își strigau copii, frații, surorile, într-o viermuială haotică. Cu greu ne-am regăsit. Până la urmă nimeni nu a pățit nimic. Cu excepția bunicului, căruia i-a luat foc piciorul pe când încerca să scoată din magazie butoiul cu benzină.

O vară întreagă a stat culcat, întins pe jos la răcoare, să se refacă pielea arsă de la picior. Se dezinfecă cu apă oxigenată, se ungea cu jecozinc, fuma și înjura că nu poate merge la muncă.

Nu știu cum poate să apară fulgerul acela, iluminarea. Numai budiștii o știu. Nu am răbdarea lor. Cine mai are răbdare în ziua de azi? Toate își reduc timpul de facere. Mai rapid, tot mai rapid... și mai multe, tot mai multe... Până la urmă o să se scurteze și durata gravidității, de la nouă luni, la nouă săptămâni. Vor scoate plozi in vitro, pe bandă rulantă.”

Mă pregăteam să sun la poliție, când l-am auzit strigând:

„Bătrâne nu suna la poliție! Nu strica jocul!... strigă la mine.

Ți-e teamă de consecințe? Crezi că vei fi acuzat de complicitate? Că ai asistat și nu ai raportat autorităților, cazul meu! Ce treabă au autoritățile cu viața mea? Dacă vreau să mor, mor! Dacă vreau să trăiesc, trăiesc! De ce trebuie să-mi controleze mie viața sau moartea? E dreptul meu să-mi iau viața când vreau, cum vreau, unde vreau. Nu suntem în Atena sau Roma antică să cer aprobare vreunui judecător. Eu îmi sunt propriul meu judecător. Și-apoi nu plec până nu scriu poemul acesta afurisit, ultimul meu poem...

Și Socrate a scris ultim poem, înaintea morții. E un non-sens, să spun că Socrate a scris. Socrate a compus. Înțeleptul grec nu știa să scrie. Era împotriva scrierii. Spunea că scrierea este o iluzie a științei. Cum este astăzi calculatorul.

Dar, cine știe?!... Poate că Socrate s-a înșelat. De-atunci știința a progresat. Mă întreb, cum de a fost considerat Socrate cel mai înțelept, dacă nu știa să scrie? Înțelepciunea lui cred că se referea la morală, nu la cunoaștere. El vedea o atât de mare anomalie, în nerespectarea principiilor, încât moartea era de preferat chinului de nesuportat al unei vieți corupte. A trăi pentru bine este fundamentul moralei sale.

continuare în numărul viitor

Slavomir ALMĂJAN
(Canada)

Poetul și marea...

****

Tot ce este taină originează, dincolo de realul nostru, așa cum zâmbetul Giocondei vine din dincolo de pânza picturii. Și dacă e să privești cu toată sinceritatea, puține din cele ce ne înconjoară se dovedesc a nu fi taine... „Normalul” este doar o taină cu care suntem obișnuiți... Una din marile netaine este mintea omului prinsă în mrejele unei logici iluzorii. Ea dezbracă totul în procesul dezvelirii esenței care, precum mirajul în pustie, este mereu aproape de a fi atins și totuși niciodată atins. De fapt, omul trece prin aventuri de neînchipuit în căutarea normalului tot așa cum cel ce se îneacă strigă după un pahar de apă. Omul devine victimă a unui fals simțământ de foamă și de sete, în fața căruia, adevărată hrană și adevărată apă, sunt doar iluzii. Spun asta ca unul care a simțit durerea pierderii unor lucruri pe care nu le-am avut niciodată. Dacă vrei, aceasta este tragedia omului prins în cângile propriei lui naturi...

Într-unul din articolele precedente vorbeam despre faptul că noi suntem locul prin care veșnicia, deci infinitul, intersectează spațiul nostru tridimensional, spuneam că peregrinarea noastră terestră este doar o întrerupere a veșniciei. Am folosit exemplul hiperspațiilor ca, subliniez, realmul lui Dumnezeu, magnitudinea de neimaginat a existenței lui. Totuși, nici o paralelă, nici o ilustrație, nici o teorie, nici măcar cea mai înaltă imaginație nu vor putea cuprinde asta. Unii teoreticieni au încercat să „deseneze” hipercubul ca o existență cu patru dimensiuni... Și totuși mâna unui copil poate desena un cub care să cuprindă hipercubul... Concluzia? Noi nu vom putea să cuprindem nimic din ceea ce este deasupra realmului nostru.

Și totuși, prin ceea ce Cuvântul ne spune noi, locuim dincolo de acest spațiu, noi suntem niște entități spirituale cu temporare experiențe umane, așa cum spunea cineva. Cortul acesta pământesc împreună cu întocmirile gândurilor condiționate de mediul terestru, mediul de asemeni contaminat de păcat, este doar o

Și, ca de fiecare dată, în căutarea răspunsurilor și în formularea întrebărilor, mă voi întoarce din nou pe poteca Genesei până la Eden de unde voi încerca să reconstitui drumul lung și întortocheat, de la inima lui Dumnezeu la inima lui Adam și a Evei și apoi printre spinii și pălămilele lumii până la inima artistului... Trebuie să existe o cale!

expresie, îndrăznesc să cred, a ceva cu mult mai grandios. De aceea chipurile cioplite ale lucrurilor care sunt dincolo de noi sunt urăciune în ochii lui Dumnezeu. Eleucid taina sau mai bine zis capacitatea noastră de a accepta existența acesteia. Instituțiile sociale fundamentale sunt menite să fie o ilustrare a unei realități cerești menite să rămână întocmai așa cum au fost rânduite să fie. Există consecințe înfiorătoare, consecințe care nu pot fi nici măcar concepute de mintea umană, ale oricărei tendințe de a perverti ceea ce Dumnezeu a pus ca temelie a existenței noastre terestre. Nu este o teorie, nu este o nuanță doctrinară, este o realitate divină.

În ciuda netrebniciei mele, în ciuda limitelor mele, în ciuda deselor mele orbecăiri, această realitate este și rămâne adânc zidită în ființa mea, în miezul ei... Chiar și permanenta tensiune dintre natura umană și „omul nou” născut din Duhul lui Dumnezeu este o mărturie a realității divine de care vorbesc. Din când în când, sau poate chiar tot timpul există ceva din noi care tinde spre și uneori chiar atinge realitatea divină, cea de dincolo de colivia noastră tridimensională. Gândiți-vă la ceea ce nu poate fi explicat din punct de vedere material, ceva care nu este de natură materială și care totuși exercită o influență covârșitoare asupra mediului în care, prin trup, suntem parte. Iubirea, spre exemplu... Dumnezeu este Iubirea! Iubirea, prin esența ei divină produce o perspectivă diametral pusă de perspectiva umană. Noi privim lumea în starea ei de continuă cădere și ne vrem afară din ea, strigăm după nădejdea binecuvântată a răpirii. Iubirea, la rândul ei privește aceeași lume, în aceeași stare de perpetuă cădere...

Dar ce binecuvântată diferență! Ea, Iubirea, ne duce în lume pentru a ne întinde brațele în semn de supremă îmbrățișare într-un act de supremă măreție, răstignirea... Ca o creatură nouă, văd ceea ce natura umană nu ne îngăduie. Eu ca și toți cei reînscuți prin Duhul lui Dumnezeu suntem mențiți să fim ființele privirii de sus, ființe cu o perspectivă a existenței total diferită de cea a lumii...

Ca poet, deseori îmi opintesc mintea și inima înspre înțelegere mai adâncă a realității, și la fiecare încercare gândul mă duce la punctul de pornire, Edenul. Purtăm în noi un dor, deseori de neexprimat prin cuvinte, un dor mistuitor după o patrie sau după un mod existență care nu are nimic de a face cu ceea ce simțurile noastre pot percepe. Suntem, fără îndoială, străini acestui mediu. Dacă privești cu sinceritate creația lui Dumnezeu, vei observa că tot ce te înconjoară, de la firul de iarbă la pom, de la cea mai mică viețuitoare și până la cea mai mare, de la viețuitoarele marilor la zburătoare, totul există fără efortul de a exista. Peștilor, apa le este mediul prielnic, păsările sunt la ele acasă fie în aer fie pe pământ, sălbăticiunile pădurilor sunt la ele acasă în pădurile lor... Omul este singura ființă de pe pământ care viețuiește într-un mediu care îi este total ostil. Îmbrăcămintea este lucrătura mâinilor lui, hrana îi este rod al sudorii, locuința îi este asemenea unei fortărețe, frigul îi este tot atât de ostil ca și arșița, hrana îi poate scurta zilele, apa îl poate susține dar și ucide, focul îi este cărja cea mai de preț și dușmanul cel mai de temut în același timp... Și, totuși, omul este ființa care poate înnobila universul prin tânjirea lui după sublim. Poezia, muzica, pictura, sculptura, dansul...

Hmm... Aici încerc să mă simt acasă. Ce este arta? Care este me-

nirea ei? Care este elementul ei primordial (???!!). Da, arta este sursa unei perpetue înnobilări dar putem noi pricepe mecanismul ei? Poetul se pomenește deodată pe una din plajele lumii și dintr-o dată privirea lui se oprește asupra unei pietre și poezia se naște. Muzicianul poposește la umbra unui pom și urechea lui distinge un cîrîpît și iată muzica... Pictorul adaugă un pic de altceva la culoare și iată capodopera, Michelangelo a adăugat ceva la mișcarea dăltii și iată statuia... Mă întreb deseori unde este firul roșu care străbate arta în general? Este în obiectul de artă sau în subiectul creatorului? Și dacă vom admite că există un astfel de fir sau, mă rog, element comun, ce este acesta și mai ales care este menirea lui? Putem să-l numim esență, dacă vreți... Dacă am descoperi firul roșu, elementul comun, esența, am ajunge cred la un nivel nou de revelare ci la un nivel nou de integrare cu tot ceea ce este mai presus de mediul nostru de existență.

Cred, și asta ar putea constitui o bază solidă pentru viitoarele meditații, că arta este pentru om mai mult decât o necesitate, ea este poate mijlocul cel mai puternic de autodefinire. Ea este puntea dintre a fost și va să fie, dintre aici și dincolo, dintre acum și apoi, dintre ceea ce este și ceea ce ar putea fi...

Și, ca de fiecare dată, în căutarea răspunsurilor și în formularea întrebărilor, mă voi întoarce din nou pe poteca Genesei până la Eden de unde voi încerca să reconstitui drumul lung și întortocheat, de la inima lui Dumnezeu la inima lui Adam și a Evei și apoi printre spinii și pălămilele lumii până la inima artistului... Trebuie să existe o cale!

George FILIP (Montreal)

ORIGINE

oameni buni, eu vin de niciunde
și nu m-am născut niciodată.
am crezut că timpul nu ruginește
și că viața-i o fată.

din isteț negustor de idile
am ajuns, prin străini, să vând ani.
dau și carne din trup, cui îmi cere,
luați tot, n-am nevoie de bani.

nu regret c-am trăit într-o floare
și că evul parșiv m-a durut,
dar de ce nu mi-ați spus ce e dorul,
oameni buni, dacă voi ați știut.

nu-i acesta poemul din urmă.
rugăciunea din sânge și glas
o voi spune prin cârciumi și-altare
și ori unde voi face popas

și-aș mai vrea să se-audă pe-acasă
cum pe rime de doruri suspin
blestemat să iubesc neodihna;
iartă-ți măicuță hoinarul... AMIN!

SĂ MĂ NASC

din nou îmi vine rândul să mă nasc.
așa pășesc de multe primăveri.
strâng șapezeci și două anul ăsta
dar nu-mi prea amintesc, parc-a fost ieri...

copilăria mi-a rămas în sat
iar tinerețea - tot prin pușcării.
vampirii roșii mi-au bătut stigmat
și m-au gonit spre țarmuri nașparlii.

in silva-silvae multi fiare sunt,
com lupus, com liona și mulți oameni
și-atâția Dumnezei care ne strigă
că nu știi cărui trib să i te-asameni.

printre străini e bun un Dumnezeu.
femeie îți cioplești precum ți-e voia.
facem chirpici în doi - ne zidim casă
și dăm pustiei jalea și nevoia.

m-anin pe pragul casei și respir
multele toamne care mă irită
și sorb din cupe mari un elixir
care m-ademeneste spre ispită

poetul fără Țară - asta sunt.
doar nostalgii prin bălciul vieții pasc
și vagi oglinzi mă strâng în chingi de aer,
când simt că-mi vine rândul să mă nasc...

La fiecare aniversare, poetul
George FILIP se explică la fel: este
pentru prima oară când împlinesc...
de data aceasta: 72 de ani.
LAMULȚIANI - POETE!

PROTEST PUBLIC

opriți planeta!...astăzi m-am născut
și la ponoda mea am fost și eu.
când mi-au tăiat buricul m-a durut,
eram ca un brotac în eleșteu.

dar a sunat alarma: ra-ta-ta!
porneau la trântă fritz și un rusnac
muza mi-a zis: copile, nu uita,
războiul are veșnic ochi de drac.

puțea a cai cu schije în burți.
prin cer zburau Icarii de carton.
strigam lozinci flămânzi și tot desculți,
popii blagosloveau la unison.

Hristos - plecase și el la război.
în duplicat, lupta pe două părți,
findcă prea mondialul tărăboi
dansa în draci peste-ale lumii hărți.

când s-au sfârșit obuzele, de tot,
s-a scris, cum știți, o nouă pagină
și mulți s-au încuscrit în hozrasciot,
o trambulină spre paragină...

și iar clociră ouăle în cuib
și generații noi s-au pus la drum.
eu n-aș putea să spun că mă îmbuib,
încalte că din nou miroasde-a scrum.

papornița cu manuscrise-i grea.
abia-nvățasem să mâncăm ciuperci
c-am supt nectare vechi din noua stea,
licheni atomici ecologici, terci.

și tușim de-atâtea betesuguri
sau ne facem regi de operetă.
unii, ne mai potignim în juguri,
alții cântă imnuri la flașnetă.

important e cine dă cu bâta.
călăi sunt și politrucii, de-asemeni.
vrem globalizare-n lume, dar da,
prin credință nu ne vrem ca gemeni.

...eram un mormoloc în eleșteu.
venirea me-a pe lume m-a durut.
acordul să mă nasc nu l-am dat eu:
opriți planeta - nu mă vreau născut!

SPRE AMIN

mă nasc și eu din când în când.
azi șape-ș-doi mă împresoară.
ca bun creștin am stat la rând
și-a fost să fie primăvară.

războiul a trecut urgent
târând istoria-n copite.
am fost la școală repetent
și am prins graiul de la vite.

prin TUZLA mea din bărăgan
și Dumnerzeu ara pământul
pescarii - lângă cabestan
cu Neptun se-njurau de-a Sfântul.

când m-am născut, maica plângea
că nu avea făină-n ladă.
prin voalul ei de feregea
prea mulți groștei avea să vadă.

taica plecase ca argat
și duhănea țigări regale.
el nu știa că la-mpărat
slujeau și multe haimanale.

apoi ai mei s-au dus în cer.
îmi vin prin vise câte-odată.
eu port un doliu la rever
prin viața multiclaustrată.

că toamn-o fi - sau primăvară,
ca buni creștini, să stați la rând.
așa e: viața ne-mpresoară,
dar noi renaștem vrând-nevrând...

Aurel Dan - Maramureș

MARIADIN CER

femeia aceea din cer coborând...
pescărușii mureau în ceară-nghețată.
o armură de timp îmi canonea sufletul,
pe zăpada timpului meu scria: altădată.

de unde să mai fur scări de nisip?
pe-ndelete îți voi povesti bimineța:
Maria, m-au tatuat cu roșu pe piept
și sper să mă dezlege vântul și viața.

ca o surpriză - privesc în oglindă.
e un semn de nădejde, un semn că exist.
privești, pe meridianul din creștetul meu
oamenii mi-au bătut piroane de Crist.

stejarul meu geme în toamnă și râde.
Doamne, am așteptat cuminte, la rând.
dorul de viață mi-o arată-n oglindă
pe Maria-Sa din cer coborând...

BALADĂ

cine știe... hop-la-hop,
unde plec, de unde vin
și de ce plânge pământul
când adorm pe flori de crin,

din ce ape sorb răcoare
și cu cine mă iubesc,
din amiază până poimăine,
pui de Om - dumnezeiesc

izvorât din pleoapa tatii,
cu pieptul bătut în zale,
să las prin omătul vârstei
urme veșnic - neegale...

Marea mi-a-nfiat pe dig
rădăcini adânci de brad
și mi-a dat caii sălbatici
să-i iubesc ca un nomad

până va sfârși corida
și ospățul va începe,
pentru sărbătoarea mamei
să uit fetele sirepe

și să-mi șadă trupu-n piatră
până va trozni potop,
să rămân în dorul vostru,
cine știe.hop-la-hop...

"Mă aștepti cu praf"

poem al poetului încarcerat, Laureat al Premiului Nobel, Liu Xiaobo

Mă aștepti cu praf

pentru soția mea, care așteaptă în fiecare zi

*Nimic nu-ți mai rămâne de făcut, nimic
decât să mă aștepti, împreună cu praful casei noastre
aceste straturi
acumulate din belșug, în fiecare colț
tu nu vrei să deschizi perdelele
să lași lumina să le strice liniștea*

*pe bibliotecă, mesajul scris de mână este acoperit de praf
pe covor modelul absoarbe praful
când îmi scrii o scrisoare
și dragoste, cu vârful peniței plin de praf
ochii mei sunt pătrunși de durere
tu stai acolo toată ziua
fără să îndrăznești să te miști
de teamă că pașii tăi vor contesta praful
încerci să-ți controlezi respirația
folosind tăcerea să scrii o poveste.
Pe vremuri ca acestea
praful sufocător
oferă singura loialitate*

*viziunea ta, respirația și timpul
pătrunde praful
în adâncimea sufletului tău
mormântul centimetru cu centimetru
este scâmos de la picioare
ajungând la piept
ajungând la gât*

*știi ca mormântul
este cel mai bun loc de odihnă
așteptând după mine acolo
fără sursă de frică sau panică
de aceea tu preferi praful*

*în întuneric, în calmă sufocare
așteptând, așteptând după mine
mă aștepti cu praf
refuzând lumina soarelui și adierea aerului
numai lăsând praful să te înmormânteze total
numai lăsându-te s-adormi în praf
până mă întorc
și tu te vei trezi
ștergând praful de pe tine și din sufletul tău.*

Ce minune – înapoi din mormânt !

Traducerea în limba română (a variantei în engleză - Zheng Danyi, Shirley Lee și Martin Alexander) de Sandu Citizen /Canada.

PS. Poemul în versiunea engleză poate fi citit la pagina Web:

<http://www.asialiteraryreview.com/web/article/en/209>

AC

Dragi prieteni români,

Am primit de la poetul Martin Alexander din Hong Kong acest mesaj (vedeti-l mai jos) - poemul *You wait for me with dust* (Mă aștepti cu praf), al poetului încarcerat, Laureat al Premiului Nobel, Liu Xiaobo. (Pe 20 martie 2011, a fost citit în multe țări ale planetei - n.r.). Am dat curs rugăminții lui Martin și am tradus poemul în română, cât m-am priceput mai bine și în mare grabă. (...)

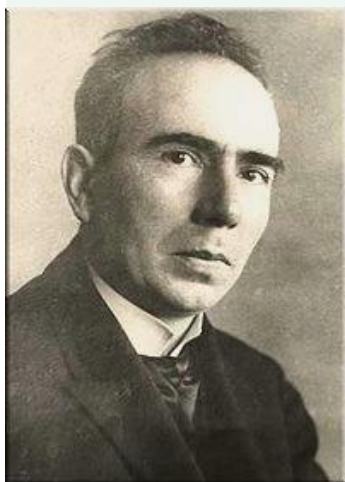
Cu stimă și mulțumiri anticipate,
Sandu Citizen

G. G. CONSTANDACHE

Tăcerea la Pârvan și Blaga

Abstracțiile reușite sunt acelea care prezintă, cel puțin latent, valoare metaforică. Astfel, considerarea lui Vasile Pârvan ca teoretician al istoriei având o viziune centrată pe conceptul de „ritm istoric” înseamnă mai mult decât inspirația hegeliană, respectiv îndatorarea față de stoicism, platonism și bergsonism. Titluri binecunoscute ca „Memoriale”, respectiv „Idei și forme istorice”, anunță meditația sa gravă asupra tragismului condiției umane. Ori de câte ori mă gândesc la Pârvan îmi răsar în minte siluetele eroilor lui El Greco: oameni - flecari, per-

sonaje care vibrează încălzind până la incandescență, menținând parcă focul sacru al umanității în credința creștină.

„S-a zis că principii filosofi și învățați nu sunt cei mai buni; fals pentru că suprema devotare la interesele publice nu poate fi ajunsă decât de un filosof. Exemplul lui Marcu Aureliu, care a salvat civilizația europeană de barbarie, e hotărâtor” (V. Pârvan).

Fără să fie taciturn, închis în sine sau posac, el vorbește puțin și prețuiește mult subînțelesurile. Totdeauna exprimarea sa este discretă, parcă pentru a tăinuși comori prețioase ale gândului. Liniștea sa și calmul ascund, tot atât cât exprimă, omisiunile fiind

intenționate, riposte subtile la zgomotele cotidianului.

Scrisul lui V. Pârvan, ca și vorbirea sa, ne prezintă modele de limpezime și de stil convingător. Dar, „apele limpezi sunt adânci” și astfel lectura se cere reluată.

Cine va încerca să pătrundă în chip sincer ceea ce a gândit și a scris Pârvan, va descoperi în scrierile sale o filosofie, dar care reprezintă o metafizică, deoarece el avea despre realitatea și viața transcendentă o concepție superioară. De aceea, ființa lui căpătase ceva mistic. Ochii lui priveau infinitul pe care vroia să-l prindă (Grigore Tăbăcaru, 1927, Bacău).

„Originea noastră cosmică - spune Pârvan - și supunerea noastră continuă la legile existenței cosmice, fac din noi simple expresii terestre, ale unor energii vibratorii universale... În **ritmul** vieții și al morții universale, în ritmul iubirii și al creării universale, în ritmul întunericului și al luminii cosmice, sunt încorporate indisolubil ritmurile vieții și morții, iubirii și creării, întunericului și iubirii umane”.

El a comparat de mai multe ori actul creator al singuratecului de **geniu**, actul acesta în care se manifestă tezaure de energie ale cosmosului, cu ceea ce numea el „linia nebuna, de protuberanță solară”.

Filosofia lui Pârvan este un imn de preamărire a vieții, a creației.

Viața fiind considerată de el ca singura realitate a lumii, fericirea nu e decât în funcție de ea, opera omului.

Spunea el: „Feriți cei care nu-și irosesc viața, căci o alta nu e; Feriți cei care luptă împotriva morții, creând mereu, gânduri și viață, căci fiecare clipă mai mult, trăită în frumusețe, e o întreagă eternitate”.

„Pârvan a scris **despre tăcere** pagini incomparabile. El o ridica

- fără să vrea desigur - la semnificația aceluia spațiu al esențelor din filosofia antică. Spațiu necontingent, aproape fabulos, în care vedea vibrând, exaltându-se energiile cosmice. Spațiul istoriei și spațiul contemplației istorice!...

Iată una din superbe incantații:

„*Eris, zeiță a lacrimilor, dormi împăcată în noapte. Închinătorii tăi, oamenii, dorm; dar și în visuri se ceartă. Și cei ce nu dorm te cântă cu aria sumbră a Erinnyilor. Răutate, răzbunare, moarte, e gândul supușilor tăi. - Dormi, Eris, dormi*”.

Cum interpretează Blaga sculptura lui Brâncuși (Măiastra)? Din perspectiva menținerii tainei, prin tăcere:

„*Dăinuind în tenebre ca în povești Cu fluier părelnic de vânt Câni celor ce somnul și-l beau Din macii negri de subt pământ... Din văzduhul boltitelor tale amiezi Ghicești în adâncuri toate misterele. Înălțate fără sfârșit, Dar să nu ne descoperi niciodată ce vezi.*” (Pasărea sfântă, **Poezii** 1966, p. 109)

De altfel, Pârvan credea că ce e comunicabil e, prin însăși esența lui, comun, obișnuit”. Marea iluminare interioară e necomunicabilă. De aici se desprinde și acel pasionat **elogiu al tăcerii**, un straniu amestec de durere, de ditirambică gloriificare și singulară exaltare. „**Tăcerea** e viața cea perpetuu chinuită de oameni. Toate gândurile, toate speranțele, toate durerile aproapelui nostru stau atârinate asupra abisului morții, în care se va prăbuși viața lui, fără a fi avut răsunet niciodată în alt suflet de om. **Tăcerea** e centrul lumii, spre **tăcere** se adună toate ca apa spre prăpastia neagră. Se îndeasă toți împrejurul liniștii spre a-i găsi înțelesul și toți se liniștesc împrejurul ei și asupra tuturor se așterne stăpâ-

nitoare **tăcerea**... Viața însăși, în întregul ei, e tot o luptă pentru **tăcere** după zadarnicele rătăcirii ale copilăriei și tinereții pentru a putea vorbi. E pregătirea caldă a sufletului pentru trăirea concentrată, o viziune revelată de pasiune. E cântecul nupțial al îmbrățișării **tăcute**, e cântecul funebru al morții **tăcute**, e cântecul de jubilație al transfigurării creatoare ce se aproprie și care se va săvârși în **tăcere**”... (*Laus Daedali*, ultima confesiune a lui înainte de a se dedica cu totul cercetărilor arheologice).

Tăcerea lui Blaga este umbra

complice și reazem incitant

„Cea mai importantă **operă spirituală** a mea este tăcerea pe care am pus-o și am închis-o în toate operele mele **poetice** și **filosofice**”. (p.187)

„La crearea unui **mit** sau a unor **legende** în jurul unui om, **tăcerea** acestuia contribuie mai substanțial decât vorba”.

În popor se spune deseori: „Tăcerea e de aur”. Într-un sens mai general, se afirmă că „Dacă tăceam, filosof rămâneai”... Există și o glumă că „mai bine să taci și să pari prost, decât să vorbești și să confirmi”.

Pe de altă parte, se spune: „ești scump la vorbă”, adică nu prea îți obosești buzele cu exprimarea... Dar nu este numai cazul

celor taciturni sau ursuzi, ce preferă izolarea. Există și situații a parte. De exemplu, Lucian Blaga, se știe, a vorbit în copilărie mult mai târziu, decât este obișnuit, normal deci. Familia sa a fost îngrijorată; iar poetul a relatat situația cu umor în **Hronicul și cântecul vârstelor**: am vorbit și am scris cu o anumită „rezervă/ reținere față de cuvânt”.

Tăcerea sa, deseori programatică, vine în contrast cu opera sa voluminoasă și variată, inedită, în sensul că te surprinde permanent prin noutatea soluțiilor. De altfel, pune permanent probleme noi sau, oricum, formulate într-o modalitate originală, cu un limbaj fermecător. Spontaneitatea poetului este binecunoscută și prin ușurința de a improviza texte oricând. S-a tipărit nu de mult un poem mai lung decât orice poezie din volumele existente, ca reprezentând cerința uneia dintre verișoare să i se dovedească admirația cu totul specială din partea lui. O amintire personală, păstrată de distinsa mea soacră, Doamna Pica/Venturia Maior, care l-a cunoscut pe Blaga în copilărie, relatează cum, la una din întâlnirile familiilor, a fost remarcată vioiciunea și sprinteneala copilei. I s-a oferit pe loc o poezioară pe care o compusese la moment, cu titlul „Neastâmpărată” (admirativ!). Din păcate, documentul s-a pierdut în contextele regimului risipitor de valori și tradiții.

Tăcerea lui Blaga, pe care mulți au probat-o din apropiere, era în general preludiul unei povestiri sau al unui mic excurs într-un domeniu predilect. Dar se întâmpla să aibă și altfel de tăceri. O altă amintire personală are în vedere pe Blaga pe când locuia la Cluj. Era într-o zi dispus spre meditație, se pare, și întâlnind o domnișoară, Maya, ulterior mamă a regretatului chirurg Puiu Pop, a rugat-o să-l lase să o însoțească, conducând-o de mână. Ei bine, au mers alături, mână în mână, traversând orașul până acasă, fără a-i adresa alte cuvinte decât

cele de bun rămas ...Bineînțeles a mulțumit ceremonios pentru amabila permisiune de a face plimbarea.

„**Tăcerea** e umbra unui cuvânt” (p. 196).

Deoarece umbra nu are autonomie, nu este de sine stătătoare, această legătură față de cuvânt pare foarte strânsă (comparați cu pățania omului fără umbră, Peter Schlemihl).

„Un **gând** devine **liric** dacă se spune pe jumătate și apoi se **suspendă**” (p. 208, 1/2).

„Mai mult decât în **dezvoltarea** unui cântec, **poetul** trebuie să se priceapă la **suspendarea** lui” (p. 208, 174).

„Un secret al **poeziei**: ceea ce se poate spune **implicit** să nu se spună explicit. (p. 196)

Iată în altă versiune profesivitatea de credință a lui Blaga privind taina tăcerii:

„Eu nu strivesc corola de minuni a lumii și nu ucid
cu mintea tainele ce le-ntâlnesc
în calea mea...
așa îmbogățesc și eu întunecata zare
cu largi fiori de sfânt mister,
și tot ce-i ne-nțeles
se schimbă-n ne-nțelesuri și mai
mari sub ochii mei...”

(Poezii, 1966 EPL p. 3)

„Nu pot să subliniez îndeajuns sfatul ce-l dau tuturor **poeților**: adesea calitatea unei poezii crește, în chip nemijlocit, prin simple **reduceri de cantitate** (p. 230).

Pentru metafizician, ca și pentru poet, Blaga recomanda evitarea lungimilor, a explicitărilor inutile. Prefera suspendarea, implicitarea sau măcar reducerea cu măsura a textului. Există o claritate a sugestiei și un posibil succes al formulelor riscalte.

„Orice metafizică este un mit dezvoltat cu mijloace filosofice. Sfatul cel mai bun ce poate fi dat unui **metafizician** este acela de a **nu-și dezvolta excesiv viziunea**.

„**Metafizicianul** oricare i-ar fi tentațiile, trebuie să rămână **poetul** unui **singur** poem”.

„Ține de natura unei **filosofii** să nu fie niciodată **definitivă**” (Lucian Blaga).

Crezul său privind valoarea tăcerii și cultivarea tainelor este

și în Autoportret/ p. 193

„Lucian Blaga e mut ca o lebădă.
În patria sa
Zăpada făpturii ține loc de cuvânt.
Sufletul lui e în căutare,
În muta, seculara căutare...”

Daoismul este înainte de toate o gândire individualistă, care pune în valoare căutarea spirituală a individului, capacitatea sa de renunțare, de retragere și de golire interioară. Daoismul este o filosofie a vidului.

Doar Înțeleptul - sau „Sfântul” - poate atinge, prin meditație, prin exercițiu spiritual intens și prin practica virtuții individuale, această perfecțiune a vidului ce permite „conformarea gândirii sale la natura profundă a lui Dao”.

Toată lumea știe: ce este frumos
Este și urât;

Toți cunosc: perfecțiunea
Înseamnă și imperfecțiune!

Tot astfel ființarea și ne-ființarea
Au apărut împreună

Greul și ușorul se echilibrează reciproc;

Lungul și scurtul se formează unul pe altul;

Înaltul și scundul se completează;
Sunetul și tonul se armonizează;

Fața și spatele se succed.

(Lao Tze)

Dacă urmărim ultimele **Inedite** (Contemporanul, 19/1970), vom afla poezia **Umbra** cu noi înțelesuri consonante cu cele de mai sus:

„Umbra, ce-o purtăm pe drum,
că-i din soare, că-i din lună,
ne-nțelegă-i ca o rună,
scrisă-n piatra de lagună.
Să-nsoțească-n lumi ființa
merge - alături neființa...”

Așadar, pentru Blaga **tăcerea** este discreție, chiar omisiune voită, suspendare măiastră, acalmie intenționată, tănuire, cruțare și chiar potențare a misterelor. Pe scurt, să se comunice cât mai multe în cât mai puține cuvinte, cultivând enigmaticul. După cum spune el însuși: „un aforism trebuie să spună totdeauna mai mult decât spune”...

Întrucâtva asemănător, pentru Pârvan **tăcerea** este efortul depășirii incomunicabilului, este Zeul necunoscut și centrul lumii, care ne îndeamnă la viziune plastică și expresie solemnă, ca grațioasă alintare, dar și ca strigăt tragic al interiorității.

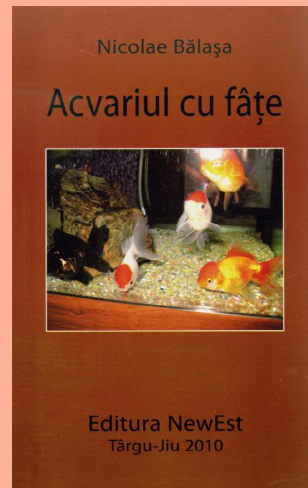
Cărți primite la redacție

Nicolae Maroga Enceanu -
Lacrimi fără rost,
Ed. Marotur, Craiova, 2011

Beatrice Silvia Sorescu -
Rădăcini cu mirări și miresme,
Ed. Măiastra, Târgu. Jiu, 2011

Nicolae Bălașa - *Acvariul cu fâțe*,
Ed. NewEst, Târgu. Jiu,
2010

Gheorghe A. STROIA

Cristian Petru Bălan – „Răzbunătorii” – Romanul luptei anticorupție din România, fictivele scenarii ale unor profunde aspirații

Aș începe prezentarea pluri-valentului om de litere și arte român, stabilit în Statele Unite ale Americii, prin intermediul propriilor sale cuvinte când, întrebând despre începuturile domniei-sale ca poet, într-un interviu cu Adina Sas-Simoniak (poetă, actriță și prezentatoare a postului Televiziunii Creștine Române din Chicago), afirma: „Pe când eram student, se auzea foarte des la radio un cântec al cărui refren suna cam așa: „Că nu e om să nu fi scris o poezie./ Măcar odată, doar odată-n viața lui...”, iar Vasile Alecsandri afirma, în prefața culegerilor sale de poezii populare, că „Românul s-a născut poet”. Într-adevăr, conform cercetărilor unui Institut internațional de folclor din Elveția, s-a constatat că, în Europa, cel puțin, românii ocupă primul loc în diversitatea producțiilor folclorice, dintre care majoritatea sunt versuri. Au fost și sunt atât de mulți creatori de poezie, cei mai mulți fiind anonimi, încât astăzi se spune în glumă că...” din doi români, trei sunt poeți”. Dacă

Moto:

„Se cuvine mai multă iubire/ Și nici urmă de ură,/ Ca și cum am fi ajuns/ La marginea unui univers infinit de fericiri,/ Conștienți că l-am străbătut/ Cu viteze superluminice,/ Sau mai iuși decât vitezele gândurilor/ Tuturor geniilor lumii/ Combinate în Marele Gând.”

Cristian Petru Bălan

așa stau lucrurile, din marele număr al anonimilor, am încercat să ies atunci când am debutat cu o poezie, „Început de primăvară”, în numărul din 2 aprilie 1956, al ziarului local ploieștean „Flamura Prahovei”. A fost foarte stranie senzația debutului. În ziua aceea mă simțeam altfel; eram fericit și parcă mai puternic decât înainte. Vraja cuvântului tipărit îmi dădea curaj și simțeam niște fiori amețitori... Astăzi a te exprima prin litere de tipar, prin ziare, prin reviste sau prin internet, a devenit ceva banal. Astăzi, la drept vorbind, mă impresionează mai mult scrisul de mână decât cel de tipar. Dar atunci așa vedeam lucrurile. Și toți cei ca mine. Aveam 19 ani și, spre bucuria mea, ziarul mi-a trimis prin poștă 80 de lei pentru acele versuri. Acești bani îi țineam pe masă, lângă o carte cu poezii de Eminescu și mă uitam cu drag la ei, fiind primul meu „salariu”. Nu m-am atins deloc de nici un leu, cam vreo săptămână, timp în care am fost vizitat acasă de doi colegi de facultate. După ce oaspeții și-au încheiat vizita, când am vrut să-mi iau banii, i-ai de unde nu-s! Toți dispăruseră, fiind luați de unul din colegi. Așa am ajuns

la concluzia că, în afară de talentul poetic, unii români mai au și alte talente...”.

Despre distinsul poet, prozator, dramaturg, scenarist, pictor, se pot spune cu siguranță foarte multe lucruri. Interesant însă - din punctul meu de vedere - este omul Cristian Petru Bălan care, deși obligat de circumstanțele vremurilor să-și părăsească țara pentru a se stabili peste ocean, trăiește și simte mai românește ca oricând. Ca dovadă a prețuirii de care se bucură, există o multitudine de persoane care-l bombardează zilnic cu sute de mesaje, la care are amabilitatea să și răspundă. Selectând pe cele mai interesante dintre ele, le redirecționează către prietenii din toată lumea. Mai mult decât atât, domnia-sa este într-o permanentă vervă creatoare. „Transatlanticul” - așa cum îi place domniei sale să se autointituleze - surprinde cu gesturi care-i confirmă noblețea, împărțind cu generozitate din florile gândurilor sale. Scrie instantaneu o poezie (pe care n-o publică niciodată) și o trimite către prieteni, doar ca să le arate cât de mult îi prețuiește. Cu sufletul încărcat de noblețe și cu o modestie cuceritoare, dânsul povestește cu umor despre vocea sa: „Nu mi-a plăcut vo-

cea mea niciodată, nu am considerat că ar avea vreo rezonanță specială, deși soția mi-a mărturisit că i-a plăcut de la prima întâlnire”. Și aceasta o spune un om care a avut privilegiul de a prezenta diverse emisiuni la posturile de radio „Vocea Americii” sau „Europa Liberă” - bastioane ale luptei anticomuniste.

Devotat rădăcinilor sale profund românești - un admirator înflăcărat al istoriei naționale, Cristian Petru Bălan, deși departe de locurile natale, nu se oprește în a simți și a fi la curent cu pulsul societății românești, cu evenimentele care o marchează. Ca mărturie a acestei extraordinare implicări, Cristian Petru Bălan publică impresionanta lucrare intitulată „**Monografia orașului Boldești-Scăieni sau Meleagul viselor ce trebuie împlinite**” (Editura Premier, Ploiești - 2007) - o lucrare de tip enciclopedic, ce reconstituie secvențe istorice unice ale localității prahovene în care și-a petrecut copilăria. Romanul „**Răzbunătorii**” (Editura Premier, Ploiești - 2010) este o altă dovadă a apropierii pe care domnia-sa și-l impune în analiza evenimentelor României actuale, a clasei politice românești, a hibelor acesteia. Cu talentul său unic și irepetabil, utilizându-și velleitățile poetice și artistice, Cristian Petru Bălan realizează, prin romanul „Răzbunătorii”, scenarii posibile ale luptei anticorupție din România, o veritabilă frescă politică și socială. Romanul este o ficțiune, atât denumirile instituțiilor, cât și ale personajelor, putând fi

asemănătoare cu realitatea, așa după cum mărturisește însuși autorul în prefața cărții sale. Galeria sa de personaje cu nume fictive încearcă să reconstituie calitățile pe are românul le-a avut dintotdeauna și pe care, cu trecerea anilor și prin vicisitudinea vremurilor, le-a pierdut sau le-a uitat.

Lupta anticorupție se desfășoară, în roman, la nivel superorganizat, prin instituții de genul: **Organizației de Distrugere a Corupției din România (ORDISCOR)** și al **Tribunalului Incorruptibil (TRIBINCO)** conduse de un anume **Zeluș Corbeanu** (care mărturisește că nu are nicio legătură cu Zelea-Codreanu, pentru care noțiunea de patriotism avea o cu totul altă semnificație). O astfel de organizație duce o aprigă luptă de rezistență împotriva corupției și corupților, scopul ei fiind declarat încă de la început de către „comandorul” acesteia: „Nu, noi nu suntem o mafie, căci în realitate nu facem nici o crimă și nu avem carteluri de tip mafiot, ci slujim cu tot devotamentul poporul român, cinstea, adevărul, echitatea socială, libertatea individuală și luptăm contra exploatării.”

Locul haiducilor din codru, care luau de la bogați și împărțeau săracilor, este luat în carte de oameni bine pregătiți pentru a face față oricărei provocări. Mai mult, activitățile unei astfel de organizații se pot desfășura cu acceptul tacit al corupților, care din teamă se supun demersurilor acesteia. Modul în care o astfel de organizație își face datoria față de români este - din punctul meu de vedere - o utopie, o ficțiune, care probabil că nu se va putea concretiza niciodată. Toate aceste lucruri se petrec cu siguranță în mintea și sufletul autorului, rezultând scenarii incredibile. Iată ce spune comandorul Zeluș Corbeanu: „Având bani suficienți, noi ne-am putut procura absolut tot ce am vrut, tot ce am avut nevoie... Din ea împărțim și nevoiașilor. Serviciul de casierie ne-a raportat că o mică parte din milioanele de va-

lută și de monedă națională a fost deja distribuită la zeci de mii de persoane aflate în mare strâmtoare, precum și unui număr de trei orfeline, opt spitale, zece școli și patru aziluri de bătrâni. Este un început bun, minunat!... Acest mod de ajutorare a românilor săraci este de abia la început. Nimeni din noi nu și-a însușit nici un bănuț în scop personal, fiindcă toți dispunem aici mai mult decât de strictul necesar.”

În deplină concordanță cu proverbul „**cui pe cui se scoate**”, organizația de luptă anticorupție își desfășoară acțiunile „împrumutând” metodele de lucru ale corupților: răpiri de persoane, interogatorii prelungite, „smulgera” confesiunilor fie și sub efectul unor substanțe psihotrope. Rolul acestor metode de luptă este acela de a fi percepuți ca o organizație extrem de dură, cu scopul de a institui în rândul corupților frica, teroarea și implicit obediența. Ficțiunea merge până într-acolo, încât răufăcătorii sunt pedepsiți prin injectarea unui ser, corespunzător fiecărui tip de comportament deviant (pentru violatori, de exemplu, serul utilizat produce „castrare chimică”, iar pe tâlhari îi dezvăță de prostul obicei). Printre rândurile acestor extraordinare relatări, se poate observa umorul de substrat care, în ciuda circumstanțelor agravante, produc bună-dispoziție. Deși sub un titlu grav și plin de sensuri, redat chiar și prin co-

perta cărții (răzbunarea prin incendierea unei case), romanul este o poveste realistă, dar îmbrăcată într-un fir epic magic, împletit cu artă și deosebit meșteșug. Când grav și foarte serios, când hilar, romanul te surprinde cu multitudinea de tonalități și de valențe pe care i le conferă autorul. Întâmplările romanului sunt logic înșiruite, dându-se dovadă de multă abilitate și consecvență în construirea scenariilor cărții. Stilul insolit, clar, limpede și expresiv, prezentarea fără echivoc și interactivitatea, iată câteva dintre atuurile scrierii de față. Mai mult decât atât, în roman sunt prezentate, cu lux de amănunte, multiplele pedepse pe care organizația ilegală de luptă împotriva corupției le-ar aplica celor corupți. Lucru care v-ar bucura (cu siguranță) dacă ar fi realizabil. Practic, prin inventarea unor astfel de scenarii (fără a avea nimic sinistru sau violent), cititorul (care simte și vibrează românește) se va putea transpune într-o ficțiune, ce i-ar putea satisface măcar o parte din setea sa de justiție. Cred că visul tău, dragă cititorule, este acela de a trăi într-o societate echitabilă, corectă, cu principii solide și în care să triumfe peste toate dreptatea și adevărul. Cine le dă dreptul unora de a fi mai presus decât alții, până la urmă? Aș aminti aici, cuvintele lui Gabriel Garcia Marquez care afirma: „... **Un om are dreptul să se uite în jos la altul, doar atunci când ar trebui să-l**

ajute să se ridice”. Cu siguranță aceste cuvinte i s-a potrive de minune și scenaristului Cristian Petru Bălan, care prin conceperea unui astfel de roman, ne transmite subliminal un astfel de mesaj. Credința autorului într-o societate românească mai dreaptă și mai onestă, ne va îmbunătăți încrederea în șansele de revigorare națională, de redobândire a valorilor morale ce au făcut din **român - dacă nu un invincibil, atunci un supraviețuitor** al paginilor de istorie, scrise cu propriul sânge.

Spuneam despre romanul „Răzbunătorii” că este o radiografie a societății actuale românești, în care se regăsesc: interlopi, maneliști, afaceri necurate și răufăcători, oportunități și oportuniști. Pentru autor, prezentarea fidelă a realităților momentului a implicat o intensă muncă de documentare, studiere a jurnalelor, presei atât din țară, cât și pe cea din diaspora. Această muncă de documentare, făcută departe de România, îi pune în valoare calitățile de rafinat cunoscător al acestor realități și implică atenția la orice detaliu relevant. În roman, scenariile sale „tratează” multe mistere nerezolvate, precum revoluția din decembrie și degradarea vieții politice și sociale post-decembriste, pensiile „nesimțite” ale nomenclaturiştilor și acoliților politici, operațiunile de spălare a banilor murdari. Limbajul folosit de Cristiana Petru Bălan este bogat, divers și adaptat fiecărei situații și fiecărei tipologiei umane la care se referă. Este adaptat înțelesului tuturor, eruditul scriitor făcând lesne trecerea de la limbajul academic la limbajul suburban. Eroii romanului au fie accentul de „capitală”, fie pe cel „neaoș” al românului (uneori pur moldovenesc). În sens peiorativ, până și jivinele unor gospodării țărănești împrumută numele unor personalități politice ale momentului, din tagma foștilor nomenclaturişti. Modul în care **comandorul** împarte celor săraci alimente și bani amintește de legendele ro-

Ștefania Pop - Eden

mânești cu haiduci. Când spunem **ordiscurieri**, ne amintim despre faptele de vitejie ale unor vestiți haiduci precum: Baba Novac, Toma Alimoș, Pavel Lotru sau Radu Ursan, Stanciu al Bratului, Grigore Pinteș sau de Iancu Jianu (boierul-haiduc). Prezentarea faptelor „răzbunătorilor” de către media din toată țara producea în rândul maselor sentimente de satisfacție generală. Se conștientiza astfel că, în lupta cu „morile de vânt”, au apărut personaje care reușesc prin actele lor de curaj, să împlinească visele de dreptate ale multora. Limbajul dur folosit de către anchetatori (în timpul investigațiilor) și umorul relatărilor de după, te trimit cu gândul la eroii romanelor lui Sven Hassel, când comicul de circumstanță alterna cu gravitatea situației în sine.

Recrutarea ordiscurierilor se făcea din rândul tinerilor cu capacitate intelectuală sau fizică deosebită, fiind mai întâi școliți prin universități de renume, pentru a putea dobândi o pregătire de excepție, transformându-i în adevărați cameleoni ai unui altfel de „sistem justițiar”. În fiecare dintre cele 22 de capitole ale romanului, profilul moral al unui discurier este din ce în ce mai bine completat. Oameni speciali, dotați cu inteligență și o pregătire temeinică, ei dau dovadă de mult patriotism, înrolându-se în slujba dreptății. Prin crearea unor astfel de personaje și a unor astfel de întâmplări, Cristian Petru Bălan trage de fapt semnalul de alarmă, avertizându-ne (pe un ton ușor profetic - încărcat de speranță) despre posibilitatea concretizării unei astfel de stări de fapt, care astăzi ni se pare pură ficțiune. Românul, fire blândă, iertătoare și tolerantă, și-ar putea pierde într-o bună zi răbdarea. Ar putea trece peste barierele ineficiente ale justiției. Ar putea trece la a săvârși acte de justiție personale în numele unei justiții general-valabile. Dacă asta ar duce la îndreptarea societății românești și la prosperitate (prin stăpînirea corupției), dați-mi voie să

împărtășesc punctul de vedere al autorului și să opinez că orice este posibil. Recunosc, în multe dintre pasajele cărții, întâmplări similare celor relatate de tatăl meu în copilărie. Și, deși le recunosc, mi s-au părut dintotdeauna fabulații. Acest fapt înseamnă - cel mai probabil și pentru autor - proiecții ale unor evenimente din trecut, multate peste realitățile prezentului, de aici rezultând și doza de ficțiune a cărții.

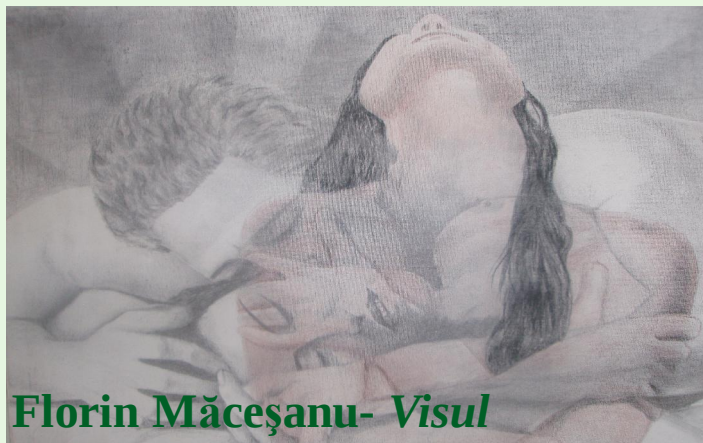
Ultimele două capitole ale romanului ne scot din magia stărilor induse de autor (evadarea într-o lume imaginară, unde dreptatea este lege) și ne readuc în realitate. După un lung șir de plătere ale unor polițe către corupți, comandorul (un colonel cu o excelentă formație intelectuală) este prins și deferit (ironia sortii) „justiției”. Procesul este unul scandalos, deși Zeluș Corbeanu le demonstrează zăriaștilor ce asistau la proces „adevăratele” motive ale temerilor generale (celebrul brâu cu explozibil era doar o banală rezervă de băuturi răcoritoare). Iată descrierea justițiarilor români: „*Pe ușă apărură trei persoane cu dosare sub braț, un bărbat și două femei tinere, cu fețe grave de sfîncși, toți serioși, neschîțînd nici un zîmbet, îmbrăcați în robe negre, cu mâneci largi, cu garnituri și cu raglan închis la gât. Gulerele erau gen tunică. Procurorul avea brevetă albă, judecătoarea purta brevetă roșie-ciclamen. Toți trei purtau insigne pe care se vedeau clar două cuvinte: JUS-LEX.*” Invocând definiția: „*Nimeni nu este mai presus de lege*”, tribunalul hotărîște că acuzatul își merită pedeap-

sa. Însă, demolând acuzele, una câte una, acuzatul devine acuzator, prezentându-le de fapt adevărata față a celor care-l judecau. Câștigând procesul, Zeluș Corbeanu avea viitorul deja asigurat. Era aparent triumful dreptății asupra in justiției, era un nou triumf al binelui asupra răului. Din păcate, aparent, când în locul stăpînirii răului din rădăcină, binele este ucis și este înlănțuit astfel dreptatea pentru veșnicie. Un final regretabil, care ne trezește la realitate.

Mesajul romanului este unul profund, pe care îl vei resimți avînd un puternic impact personal: indiferent de aparențele unei lupte imposibile, va triumfa cu certitudine dreptatea și adevărul. Cu siguranță românii vor regăsi sursele și resursele care au făcut din ei niște supraviețuitori. Practic romanul „Răzbunătorii” - deși o scriere de ficțiune, este o frescă a realității românești actuale, în care interesul personal primează asupra interesului general. Citind paginile cărții, vei rememora evenimente cunoscute, sau mai puțin cunoscute, ale istoriei naționale, punctate cu rigurozitatea și consecvența științifică a unui istoric de formație. În romanul de față se regăsește o unitate a contrariilor (legătura dintre viață și moarte). Avînd în vedere caracterul hibrid al scrierii (ce combină peisajele occidentale cu cele indigene, pe cele urbane cu cele rurale), perspectiva (uneori ironică a autorului) cât și retența auctorială, putem spune că romanul se apropie de realismul-magic latino-american (Italo-Calvino).

Cu o bogată implicare emoți-

onală, vei descoperi în carte personaje pe care le vei adora pur și simplu, ori altele pe care le vei urî sau le vei compătimi. Cu siguranță o astfel de carte, deși poartă în ea accentele grave ale realității românești, te va face să-ți recupeți, fie și pentru moment, speranța într-o lume mai bună și mai prosperă. Fără nicio exagerare, prin lecturarea romanului, îți vei însuși acțiunea, ca pe o luptă personală. Cu siguranță, vei admira tenacitatea și devotamentul eroilor în lupta lor pentru o cauză nobilă: stăpînirea corupției și prosperitatea poporului. Cu siguranță n-aș putea să detaliez toate sensurile pe care o astfel de lectură mi le-a dezvăluit dar, nu pot decât să apreciez prestația autorului care știe să construiască scenarii „imposibile”, pe care apoi să ni le dăruiască cu generozitate. Probabil scrierea unei astfel de cărți are izvoare profunde, înrădăcinate în sufletul nobil al autorului, care speră, crede și dăruiește apoi: speranță, încredere și certitudine. Citind romanul „Răzbunătorii”, vei descoperi cazuri sau situații care te vor reprezenta (te vei transforma din cititor în protagonist). Deși îl pot considera un pamflet la adresa înrădăcinății corupției din societatea contemporană, scrierea are două calități esențiale: realismul - dublat de ficțiune și magia - ca o extensie a adevărului. Cristian Petru Bălan nu dorește prin demersul său să stabilească un adevăr, cu care să ne îndoctroneze, ci dorește să ne facă să ne exprimăm clar propria opțiune: suntem de partea adevărului, sau doar ne mulțumim să credem că recunoaștem adevărul? Un întreg univers, o întreagă lume, condimentată cu intrigi interesante, peste care se pot suprapune stilul unic, logica îndubitabilă, adevărul istoric, versatilitatea emoțională. Iată aspecte pe care trebuie să le ai în vedere în lecturarea unei astfel de scrieri. Prin valențele sale, cartea te va îmbogăți. Te vei îmbogăți, dorindu-ți să te exprimi, fără teamă și fără echivoc! Te vei bucura să transformi visul tău, într-un vis al tuturor: ADEVĂR ȘI LIBERTATE!

Florin Măceșanu- Visul

Dumitru BUHAI
(SUA)

Vremuri grele și rele

Motto: „Să știți că în vremurile din urmă vor fi timpuri grele”

De veghe, în noapte, privesc pe fereastră
La stelele ce lucesc acum pe cupola albastră
Și la luna ținută departe, în tavanul de sus,
Spre care, după-nviere, și-a luat zborul Iisus...

Mă simt, în aceste momente de veghe, ca un atom,
Plutind în imensul univers, pe nava rotundă pământ,
Ascultând uimit cum în timpul cernit, în bătaia de vânt,
Începe să cânte corul de îngeri, dar oamenii dorm...

Prof. Dumitru Buhai

Trăim într-o lume din ce în ce mai ciudată!... Este o lume tot mai întoarsă pe dos, căci prea mulți oameni își etalează foamea de iad cu o nepăsare nebună! Niciodată, în istoria zbuciumată a omenirii, n-au fost terfelite și sucite, inversate și înnegrite principiile morale sau cele creștine, ca în aceste vremuri de la începutul veacului al 21-lea!

În viața mea plină de întâmplări supranaturale, n-am întâlnit oameni mai răi și mai cinici, mai fără frica de Dumnezeu și rușinea de oameni, mai depărtați de Adevăr și mai mocirlați în minciună ca în ultimii doi ani, aici, printre străini... S-au denaturat încrederea și cinstea, respectul și prietenia, bunăvoința și mila, dragostea și altruismul, bunul-simț și buna-cuviință, cinstea și onoarea, credința și speranța - stâlpii conviețuirii în pace și în bună înțelegere între oamenii, care își „deschid sufletele” unii față de alții și se ajută să fie mai după „chipul lui Dumnezeu”, cum am fost creați de la Începutul Începutului.

Scriind, rugându-mă lui Dumnezeu să-mi dea mai multă foame de Rai, mă cuprinde nostalgia după farmecul traiului împreună în părtășia cu oameni de omenie și de credință, sinceri, buni, altruști, blânzi, cinstiți, harnici, credincioși și plini de bucuria mântuirii, oameni ai Adevărului!... Sunt în căutarea mieilor lui Dumnezeu!

Oamenii de omenie sunt oamenii Adevărului, cu o credință inspirată și călăuzită de Duhul lui Dumnezeu. Aceștia sunt mieii lui Dumnezeu. Sunt „străinii și călătorii” pe pământ, care au credința în promisiunile lui Dumnezeu, și se pregătesc o viață întreagă, cu un număr mai mare sau mai mic de ani ce trec ca un fulger pe cerul asaltat de furtuni, pentru a „emigra” într-o patrie mai bună și mai frumoasă, o patrie sfântă Cerească, numită Raiul lui Dumnezeu”, unde dorește să ajungă și sufletul meu!

Credința mieilor lui Dumnezeu a rămas un far de lumină în lumea noastră străină, când privim spre Cer să revină Mântuitorul și să ne împlinească dorul de-a fi în Patria bucuriilor mântuirii, cu El, în țara de Mister: Raiul veșnic al fericirii!

Mieii lui Dumnezeu, blânzi și buni, au răbdare și răbdă, prin credință, orice suferință, într-o lume străină cu inima devenită păgână. Prin credință, aceștia „au cucerit împărății, au făcut dreptate, au căpătat făgăduințe, au astupat gurile leilor, au stins puterea focului, au scăpat de ascuțitul săbiei, s-au vindecat de boli, au fost viteji în războaie, au pus pe fugă oștile vrășmașe. Femeile și-au primit înapoi pe morții lor înviați; unii, ca să dobândească o înviere mai bună, n-au primit izbăvirea, care li se dădea, și au fost chinuți. Alții au suferit batjocuri, bătaii, lanțuri și închisoare; au fost uciși cu pietre, tăiați cu ferăstrăul, chinuți; au murit uciși de sabie, au pribegit îmbrăcați cu cojoace și în piei de capre, lipsiți de toate, prigoniiți, munciiți... Mieii lui Dumnezeu, de care lumea nu era vrednică, au răstăcit prin pustiri, prin munți, prin peșteri și prin crăpăturile pământului...”

„De altfel, toți cei ce se voiesc să trăiască cu evlavie în Cristos Iisus, vor fi prigoniiți, dar oamenii răi și înșelători vor merge din rău în mai rău, vor amăgi pe alții și se vor amăgi și pe ei înșiși”.

În lumea noastră întoarsă pe dos din cauza păcatului, există doar două categorii de oameni: 1. Omenii buni cu sufletele în foamea de Rai și 2. Oamenii răi care-și etalează cu nepăsare foamea nebună de iad.

Cititorule al acestui eseu, oprește-te din iureșul de alergătură din viața ta! Stai pe loc și te gândește, întrebându-te din ce categorie de oameni faci parte?

Trăim vremuri apocaliptice și anticristice! Mă întreb adesea: Este vremea oamenilor

răi?!... Cred că sunt vremurile despre care le spunea Mântuitorul ucenicilor, când a ieșit din Templul din Ierusalim, și s-a dus pe muntele Măslinilor. Era cu puțin timp înainte de a fi trădat de unul din ucenicii Lui, în grădina Ghetsimani, unde S-a rugat.

Mă cutremur la gândul că din cei doisprezece unul L-a trădat!.. Mă îngrozesc când mă gândesc la mulțimea ce astăzi L-a trădat sau au găsit sensul vieții doar în păcat!

Trăim în aceste vremuri teribile, când credința în Dumnezeu este în primejdie! Răsună, acum mai puternic și mai clar ca oricând, ca un laitmotiv, întrebarea: „Când va reveni Mântuitorul va găsi credință în sufletele oamenilor?” Va găsi El credință și în sufletul tău?

Sunt timpurile noastre în seceta de ploaie binecuvântată a credinței, chiar când se aud pașii Mirelui gata să vină să-și ridice la Cer Mireasa: Biserica Sa. Și semnele se arată tot mai dese și tot mai rele, ca să ne trezească la realitate: Maranata! Domnul e gata să vină!

Am reținut câteva paradigme, dintr-un articol de ziar, referitoare la tema în discuție, în care se subliniază realitatea că „lumea noastră devine din ce în ce mai mult un ospiciu de nebuni. Bolnavii îi sfătuiesc pe doctori ce tratament să le prescrie, elevii cer să fie învățați după cum le place lor, copiii încearcă să conducă familia, iar membrii cei mai înstăriți ai bisericilor, nu Duhul Sfânt, preiau puterea în biserică. O asemenea stare de lucruri prevestește întotdeauna apariția unuia, sau a unora, care să-și impună voința și interesele. Un asemenea personaj abia își așteaptă chemarea lui în scenă, ca să-i facă pe ceilalți să acționeze la comenzile lui.” Unui asemenea personaj, ca într-o piesă de teatru, îi surâde perspectiva unei vieți de lenevie

spirituală și fizică, deoarece el are asigurată o viață mai ușurată, chiar ușuratică, nepăsându-i de sufletul altora, căci îi lipsește harul lui Dumnezeu, nici mila și dragostea creștină nu-i aparțin, căci are o filozofie ce i-a spălat inconștient creierul de învățătura critică cu privire la: „milă voiesc”, „luați jugul Meu”, „tot ce voiți să vă faceți vouă oamenii, faceți-le și voi la fel, căci în aceasta este cuprinsă Legea și Proorocii”, „luați seama să nu vă îndepliniți neprihănirea voastră înaintea oamenilor, ca să fiți văzuți de ei, altminteri nu veți avea răsplătă de la Tatăl vostru care este în ceruri”, „nu vă strângeți comori pe pământ, ci strângeți-vă comori în Cer, pentru că unde este comoara voastră, acolo va fi și inima voastră”, „nimeni nu poate sluji la doi stăpâni, căci sau va urî pe unul și va iubi pe celălalt, sau va ținea la unul și va nesocoti pe celălalt. Nu puteți sluji lui Dumnezeu și lui Mamona”, „intrați pe poarta cea strâmtă”, „duceți-vă de învățați ce înseamnă milă voiesc, iar nu jertfă, căci n-am venit să chem la pocăință pe cei neprihăniți, ci pe cei păcătoși!”, „vindecați pe bolnavi, înviați pe morți, curățați pe leproși, scoateți afară demonii. Fără plată ați primit, fără plată să dați!”...

În lume bântuie, ca o stafie, spiritul anticristic. Acesta a fost semănat de duhurile rele dezlănțuite la acest apus de timp, când totul ne spune, în viața omului îngrijorată, în societatea debusolată, în natura zdruncinată, în clima pământului schimbată, că omul își târăște ultimii pași pe pământ, că din veșnicia Raiului Său, foarte curând, va reveni iar Fiul lui Dumnezeu.

Mieii lui Dumnezeu sunt fericiți, când soarele râde pe cer, dar și când furtuna se dezlănțuiește, lovind cu ploaie multă și ger. Ei au bucuria în inima lor, când necazul lovește cu vreo boală, ori calomnia ar vrea sufletul lor să moară... Răspund la vorbele rele și mincinoase cu binecuvântarea vorbelor lor sfinte și delicat de frumoase, iar când fac binele ce-i vorbit de rău, ei îngenunchează și se roagă lui Dumnezeu pentru sufletul neprietenilor lor. O, ce har minunat este să fii mielul fericit al lui Dumnezeu în viața ce ni s-a dat; și la decolare, în ziua de mutare, să fii gata de zbor!

ZBOR DE ZI...

(Lumina este gata să apară!)

Zile cu soare, cu speranțe, inimi deschise.

Picioare folositoare pentru alergare,

mâini bucuroase, muncă tenace,

urechi deschise la sunet de val...

Măsor timpul stând încă pe mal!

Și-n bătaia ritmică a pulsului meu,

scriu pentru tine și Dumnezeu...

pe coale albe și strălucitoare...

Hârtia prea bună are multă răbdare
și-așteaptă-n tăcere dorita Scrisoare...

Mă-nalț cu speranță și cu credință,
ca s-ajung la Cel Prea'nalt în biruință.

Sunt pe metereze încă-n așteptare
și crâncena luptă mult mă mai doare,
dar merg din chirie-n timpul ce vine,
simțind fericit, lumina sfântă în mine...

Peste tot văd gesturi, idei egoiste...

Sunt zilele noastre-nghețate și triste,
dar este speranță de mai mult soare,
de nu ești în horă ne bună cu hienele;
și mai aștepti cu credință și răbdare
ziua mântuirii din necazul cel mare...

Zgomot, forfota este tot mai mare...

Se calcă unul pe altul și pe picioare.
Sirenele-s alarme, telefoanele sună;
se văd imagini ce zboară pe verticală,
dar cine mai crede-ncotro alergăm?

Biserici de lume,
bisericiuțe-n tăcere...

Oameni de turme;
Nemângăiere!...

Mă opresc, uneori, și privesc,
așteptând o mare schimbare,
Lumina topită s-o-nghită ceresc
Lumea ce-aștept...

Gata de decolare...

Aștept Ziua cea mare,

Cu credință și răbdare.

Cristian NEAGU

Clipa dintre noi

Am închis ușa peste chipul tău
În clipa seacă, lipsită de menire,
Și am auzit doar plânsul ca un ecou
Al versului în care te-am numit iubire.

Am plecat învins de tinerețea ta
Pe drum cărunt, cu capătul aproape,
Și chiar dac-am oftat, sau mi-a plâns inima
Prin stinse nopți, te vreau și nu te vreau departe.

Am uitat să iau cu mine convulsiile trupului tău neted,
Zbaterea sânilor, câteva săruturi...
De-ți fac trebuință, închide-le în suflet
Sau... lasă-le presărate prin așternuturi.

Mă voi întoarce în clipa fecundă
La șoaptele tale nocturne,
Pribeag pe străzi de starea profundă
A vieților noastre introduse în urne.

Să nu-mi trimiți blestemul prioripost;
Adresa mea de chiriaș flotant
Se schimbă des... și cred că n-are rost
Să căutăm... o altă clipă în neant.

Resuscitați umorul

Oameni buni, sunteți triști
De prea mult timp, și nu e bine...
Dacă vă pot determina să fiți optimiști
Eu nu mă supăr; râdeți de mine
În hohote prăbușitoare,
Nedublați de înregistrări magnetice.
Întru a spiritului nostru salvare
Râdeți... de mine, de voi, de orice!

Timpul

Ce păcat
că primim
timpul, neadecvat
cu ceea ce trăim.

Ce întristare,
că ne sunt zilele vise
stinghere,
învins.

Ce durere,
că ne sunt viețile scurte,
cu resemnare
pierdute.

Ce dezastru
că de timpul tău,
de clipa mea,
de vitalul nostru,
profită mereu
altcineva...

„Progres”

Prea mulți experți
Întru imperfecțiune,
Au conceput anormalul de azi
Ca pe normalul de mâine...

Iulian CHIUU

Dialoguri indo-europene: Cosmologia lui Steiner și metafizica lui Guénon

Orientul este încă și astăzi autoprotector pentru cultura acestei părți a lumii și mai puțin ispitit de civilizația europeană, în timp ce Occidentul se arată a fi de peste două secole interesat de filosofia orientală printr-o serie de misiuni antropologice, sociologice, comerciale, prin cercetări etnologice etc. În schimb, orientalii nu numai că sunt prea puțin interesați de valorile civilizației occidentale, dar și în interpretarea propriei culturi sunt mai rezervați și preferă să se rezume la textele fundamentale ale filosofiei lor de a fi (1), nu dintr-o conștiință a superiorității, cât din teama aceea de a nu se îndepărta de esențial, teamă care exclude curiozitatea, încercarea, descoperirea. Într-o altă intervenție pe tema dialogului indo-european (*Ezoterismul lui Chatterji și antroposofia lui Steiner*) mă opream asupra unui episod în care filosofia orientală se arată a fi o alternativă solidă a celei occidentale și luam ca repere opera austriacului (de origine croată) Rudolf Steiner și pe cea a francezului René Guénon. În bună parte contemporani (Rudolf Steiner, 1861-1925; René Guénon, 1886-1951), cei doi sunt și rămân orientaliști de referință; primul încearcă în antroposofia și viziunea lui cosmologică să intersecteze cele două mari opțiuni filosofice (*Creștinismul ca fapt mistic și misterele antichității* -1902; *Teosofia. Introducere în cunoașterea suprasensibilă a lumii și a menirii omului* -1904; *Treptele cunoașterii superioare* -1905; *Enigmele filosofiei* -1914; *Teze antroposofice* -1924 etc.), iar al doilea găsește solide legături între civilizațiile orientale și cele occidentale cu o convingere nu tocmai în consens cu orientările mai rezervate ale filosofilor francezi ai vremii (*Orient și Occident* -1924; *Omul și devenirea sa potrivit Vedantei* -1925; *Simbolismul crucii* -1931; *Metafizica orientală* -1939 etc.). Atât în cele șaisprezece conferințe ale sale de la Dornach (1920), publicate în vol. *Omul - hieroglifă a cosmosului*, ca și în cele cinci conferințe de la München (1909), publicate și la noi de o editură bucureșteană (Univers Enciclopedic) sub titlul *Orientul în lumina Occidentului* (2002), Steiner propune o cosmologie cu totul originală, asupra căreia vom insista în cele ce urmează tocmai pentru rădăcinile ei orientale, iar pe René Guénon îl

vom aduce în discuție și prin tratatul său de *Metafizică și cosmologie orientală*, dar mai ales prin *Domnia cantității și semnele vremurilor*, ambele întemeiate pe argumentele învățăturilor orientale, în contiguitate cu tezele lui Steiner. Conferințele müncheneze din vara lui 1909, ca și cele de la Dornach, din 1920, nu își propun neapărat să răstoarne teoriile cosmologice acceptate de știința astronomică, ci fac legături care au fost nejustificate trecute cu vederea, cu toate că ele sunt uneori încercări forțate de a face legături conceptuale între Orient și Occident. Opiniile formulate din această intersectare l-au condus pe Steiner să creadă că înțelegerea omului urmează nevoilor sale sub semnul unui pionierat din perspectiva viitorului. Pentru el, lumea aparențelor reflectă lumea reală după modelul oriental, în care legende cosmogonice se bucură de o atenție specială, așa cum amintește în conferința din 23 august 1909 despre om ca ființă cvadripartită (sub influența cvadridaturii cerului în astrologie), constituită fiind, după același model oriental despre care aminteam și în *Ezoterismul lui Chatterji și antroposofia lui Steiner*, respectiv din corp fizic, corp eteric, corp astral și Eul pregătit în întineric spre a străluci în lumina lui Hristos. Programatic, în aceeași conferință, Steiner își expune obiectivul antroposofiei sale: crearea unui germen în omenire prin care lumina Orientului să se reflecte în principiul hristic apărut în Occident, de unde și convingerea că înțelepciunea orientală capătă strălucire numai dacă Occidentul o luminează. Autorul pleacă de la premisa orientală că ființa cvadripartită este indisolubilă în stare de veghe, dar se disociază în timpul somnului, corpul fizic și cel eteric rămânând palpabile și în strânsă legătură, în timp ce corpul astral și Eul trec într-o altă lume, lăsând corpul fizic fără posibilitatea de a dispune de aceste instrumente ale sale, lucru despre care relatează și J.G. Frazer: „...dacă un negru din Giunea se trezește dimineața cu dureri de oase, el crede că sufletul lui a fost snopit în bătaie de un altul în timp ce dormea” (2). Pentru Steiner acesta este cazul omului de rând, însă de un statut aparte se bucură clarvăzătorul, în al cărui corp astral se pot forma organe de per-

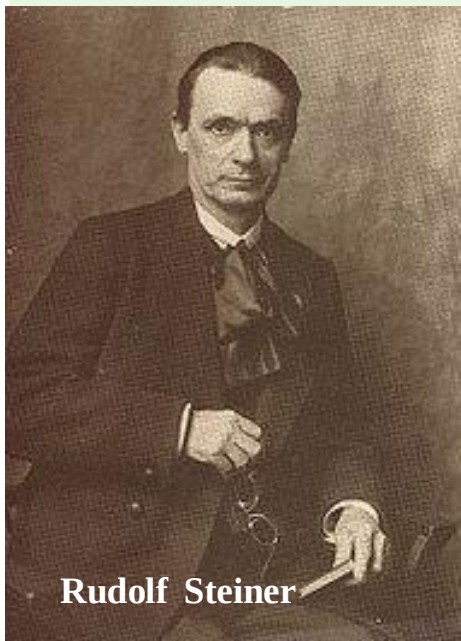

cepție prin care Eul accede în zone suprasensibile. Dacă raportăm la *Geneza* această teză, înseamnă că Dumnezeu a creat omul dându-i doar corp fizic și eteric; astralul și mai ales Eul fiind doar șanse imateriale (noncreate) ale mântuirii lui. Pe de altă parte, grecii făceau și ei distincție între *ousia* (în sensul de existență, ca opus al nonexistenței, respectiv *corpus*) - pentru corpul fizic; *pneuma* (ca suflet, la Anaximene), *anima* (la Aristotel) sau *psyche* (ca principiu sau spectru vital) - pentru corpul eteric; *nous-ul* (ca inteligență, spirit, intelect) în care se regăsesc laolaltă și astralul și Eul. Într-o altă interpretare, *Psyche* reprezintă principiul feminin (*anima*), iar principiul masculin (*Eros*) este reprezentat de *Spiritus*. Metafizica orientală, pentru René Guénon și pentru alții ca el, a fost dintotdeauna obiectul unei cunoașteri efective, ceea ce la chinezi, de pildă se regăsește în daoism precum și în anumite școli ezoterice ale islamismului, diferite esențial de filosofia exterioară a arabilor. Referențialul oriental și pentru Guénon și pentru Steiner se rezumă la cultura orientală antică fiindcă în epoca modernă Orientul a stagnat din punct de vedere intelectual, epocă apreciată de Guénon ca „anormală și deviată” (3), opinie reluată mai târziu și de Sartre. Steiner își găsește argumentele în epoca cea mai fecundă a culturii orientale, când omul, în stare de veghe, acționează puternic asupra sufletului său, respectiv asupra corpului său astral și a Eului. Problema antroposofică al cărei răspuns va fi dat de Steiner mai târziu se referă la natura Eului ca răspuns astral al corpului fizic și al celui eteric într-o armonie cu ceea ce aduc corpul astral și Eul. Altfel, printr-o meditație lipsită de profunzime și o concentrare insuficientă, astralul și Eul nu pot primi gradual lumina lumii spirituale și nu pot fi stimulate și îmbogățite. Într-o situație specială s-ar afla corpul eteric, care se poate elibera doar la moarte de corpul fizic, spre deosebire de corpul astral și de Eu, realități subtile, capa-

bile să se adapteze corpului fizic. O presiune aparte o are lumea exterioară care se interpune între tainele Universului și Eul individual, nevoit să penduleze între acestea, dar această presiune, spune Steiner, nu este un criteriu pentru a judeca esența acestei lumi. Creierul este definit ca instrument eteric al rațiunii care acționează doar fizic. La moarte, pentru un scurt timp, chiar și cei care nu au fost clarvăzători au de aici prilejul unei scurte perspective asupra vieții lor trecute. Și totuși, detașarea etericului de corpul fizic este posibilă printr-un antrenament susținut de promovare a anumitor sentimente și nuanțe de sentimente, capabile să impresioneze sufletul în așa fel încât, prin forță proprie, etericul se ridică deasupra corpului fizic (prin *yoga*). Dar această detașare este doar o pătrundere în lumile spirituale fără ca etericul să se rupă definitiv de corpul fizic. Pentru omul normal,

Rudolf Steiner

prin simțurile sale fizice se atinge un ansamblu spiritual din care poate să rezulte o viață spirituală. Cu întemeierea acestei vieți spirituale, astralul pune stăpânire pe corpul eteric și acesta nu mai ia forma impusă de corpul fizic, ci o ia pe aceea pe care i-o propune astralul (într-un lung travaliu *yoga*). Acum au loc purificarea (astralul se prezintă ca organe ale suprasensibilului) și iluminarea (când privirii noastre i se relevă în toată splendoarea sa spiritualul). Un reflex creștin strecoară Steiner în antroposofia sa în momentul în care leagă *karma* de templul corpului fizic - trupul ca templu al lui Dumnezeu (4) în care numai clarvăzătorului i se relevă toate înclinațiile și pasiunile vieților sale anterioare, purtate ca amprente în corpul eteric și în cel astral - perspectivă metempsihotică exclusiv orientală. Să nu uităm că, în timpul nopții,

Eul urmează o traiectorie eliptică, cu un minimum, un maximum (perigeu/apogeu) și o revenire la plenitudinea cunoștințelor spirituale diurne, după ce a văzut spiritele elementare de care s-a îndepărtat. Steiner își sprijină persuasiunea pe un fapt axiomatic: apariția și dispariția fizică a omului (*Conferința din 25 august 1909*). Elementul viu apare în opinia lui din elementul foc, ca la vechii filosofi greci. Încarnarea omului își are sursa aici, iar dincolo de ceea ce știința spiritului numește apă, aer, foc se află entitățile divin-spirituale și, în consecință, se poate afirma un Eu în lumea fizică și un altul în lumea spirituală care nu sunt neapărat congruente, ci mai degrabă în contiguitate. După o definire a conștiinței pentru om ca o trăire interioară, iar pentru clarvăzător ca o sumă de entități ce înconjoară ființa, în neputința omului de a sesiza cu ușurință lumile spirituale, Steiner deduce că în conștiința omească s-a instalat în timp sentimentul că lumea superioară (metafizicul) s-a retras din orizontul omului lăsându-l limitat la planul fizic. Istoriceste, acest moment a putut fi determinat ca trecere de la viziunea exterioară a spiritelor conștiinței la vocea conștiinței interioare și se argumentează cu prezența în tragedia greacă a *Eriniilor*, prezente la Eschil, dar absente la Euripide, unde sunt înlocuite de vocea conștiinței. În planul Universului, în aceeași conferință, Steiner propune o teorie cosmogenetică. El vede o încarnare similară celei a omului și în sistemul nostru solar când Pământul a fost o încarnare din Vechea Lună; Vechiului Saturn îi datorăm corpul nostru fizic, iar Vechiului Soare i s-a datorat corpul eteric. Din Vechea Lună avem corpul nostru astral, iar din Pământ avem Eul nostru. Pledoaria pentru desprinderea Pământului de Soare în timpul evoluției lunare - Pământul fiind atunci la stadiul de Lună - ne conduce la un gen de cosmogeneză transformațională, o variantă mai acceptabilă a teoriei catastrofale, despre care vorbeau și indienii în mitul lui *Aditya*, zeul arilor care au coborât în subcontinentul indian în urma unui cataclism geologic soldat cu schimbarea polilor terestri și cu schimbarea poziției Soarelui pe boltă. Pământul nostru conține în sine în continuare moștenirea Vechiului Saturn (doar căldura sângelui nostru ne mai amintește de această epocă), a Vechiului Soare și a Vechii Luni, ceea ce alcătuiește o *trinitate superioară*. Din cursul epocii atlanteene, Pământul a început să ia forma pe care o are astăzi. În virtutea acestei teorii a lui Steiner, viața sufletească din lumea fizică s-a dezvoltat după expulzarea Lunii, omul fiind salvat de la pietrificare. Pentru cel ce percepe lucrurile exterioare incitat de observație, aceasta provine de la ceea ce i-a dăruit Soarele, în timp ce trăirile

interioare, fundamentele gândirii, temeliile simțirii și principiile conștiinței morale se datorează Lunii și capacității de a preleva din substanța Pământului substanța lor. Însă evoluția lumii nu poate fi pusă numai pe seama omului ca atare, ci și pe seama unor entități spirituale din lumile superioare. Mai precis, unele entități s-au separat de Pământ odată cu Soarele, în care s-au statornicit luând cu ele substanțe care aparținuseră mai înainte Pământului, tot așa cum omul a rămas statornicit pe Pământ și precum a fost nevoie de anumite entități care au substras substanța Lunii din cea a Pământului; substanța nobilă fiind statornicită în Soare, iar cea inferioară pe Pământ. De aici reiese prezumția unor ființe prezente dincolo de manifestările noastre sufletești - domeniu situat dincolo de *maya* exterioară. Cu alte cuvinte, se confirmă o dublă *maya*; cea a lumii sensibile și cea a vieții sufletului - în consens cu religiile orientale. Steiner conduce discuția spre eve-

René Guénon

nimentul hristic apreciind că, la un anumit moment din evoluția Pământului, o ființă spirituală solară a coborât în timpul când trăia Iisus din Nazaret și s-a unit cu Pământul, lucru anunțat și de vechii profeți ai Indiei care au judecat astfel pentru că lucrurile Sale erau aici nu în chip abstract, ci s-au revelat spiritului clarvăzător spre a întrezări intersecția acestuia cu un moment istoric al Pământului, ca suflet al lumii pe crucea corpului acesteia, după cum menționa și Platon, judecând după Misterii (în *Phaidros*, sufletul recunoaște *eidele* pe care le-a contemplat într-o existență anterioară). Așadar, există ființe și chiar fapte spirituale cărora li se revelează lumi superioare lipsite însă de expresie în plan fizic. O altă teză pe care o anunță antroposoful spune că „pentru toate realitățile interioare există entități spirituale” corespunzătoare (5). Pentru acestea nu ar mai fi nevoie de alte argumente în afara investigației spirituale, chiar dacă s-ar pierde și documentele vechii Indii, și cunoștințele vechilor magi

perși, și cunoștințele caldeene ori cele grecești. Din toate acestea, autorul găsește argumentativ fie și numele lui Perekydes din Syros, memorabilul inițiat fenician. Steiner, după excursul său indo-european, înclină în chip vădit opțiunea spre momentul hristic: „Noi putem, desigur, recunoaște ca fiind echitabil, în comparație cu justiția universală, faptul că formele adevărului se schimbă, dar nu se adaugă noi adevăruri, deoarece atunci ar trebui să credem că o înțelepciune mai înaltă a fost rezervată oamenilor care erau destinați să trăiască după Hristos”, așa cum se menționează în aceeași conferință a IV-a. Și, în cele din urmă, Steiner preia teza brahmanică fundamentală a *samharei* într-o manieră tranzitorie admitând totuși că oamenii „care s-au încarnat după Hristos sunt aceiași care au trăit înaintea Lui, și ceea ce n-au putut învăța înainte de venirea lui Hristos pe Pământ, sunt chemați să învețe după ce a avut loc acest eveniment” (6). Teza este contrară în esență celei hinduse care căuta prin viață ascetică și meditație să scurteze *samhara*, evitând noi reîncarnări și atingând cât mai repede posibil *Nirvana*. René Guénon confirmă o bună parte din tezele lui Steiner venind de data aceasta din direcția metafizică a gândirii orientale pe care o contrapune celei occidentale, însă despre care „nu trebuie să credem că a fost, în general, tot atât de limitată odinioară precum este în perioada modernă” (7). El știe din comparația celor două tipuri de gândire că simțul eternității este o facultate necunoscută omului obișnuit, o primă condiție ar fi, pentru cel ce vrea cu adevărat să ajungă la cunoașterea metafizică, să se situeze în afara timpului. Și adevărata cunoaștere metafizică este pentru el doar cea orientală, fiindcă este cunoaștere prin excelență și este în acord fundamental cu textele sacre ale Indiei, cunoaștere „în întregime reală, absolută, infinită și supremă” (8), putere al cărei stăpân este Ganesa (9). O reprezentare similară o are și Steiner (10) când definește omul ca aparținător de trei lumi: lumea conștientizată din jurul lui, lumea care rămâne neconștientizată și lumea respirației care mijlocește celelalte două lumi. Metafizician al Orientului, René Guénon, spre deosebire de antroposofia lui Steiner, își permite să indice și cauzele opțiunilor sale diferite, una dintre acestea fiind aceea că „psihologia actuală nu vizează decât subconștientul nu și supraconștientul” (11). Guénon găsește și el natural ca „în cursul desfășurării ei ciclice, întreaga manifestare cosmică și mentalitatea umană, care este de altfel inclusă în ea, să urmeze în același timp un curs descendent” (12); cu alte cuvinte, istoria nu se repetă din moment ce depozitul

sacru de cunoștințe tradiționale cedează tot mai mult în fața ofensivei spiritului modern. Guénon chiar afirmă la un moment dat că adevărata reprezentare a timpului este cea ciclică, respectiv ceea ce denumește *timp calificat*. El rămâne consecvent gândirii metafizice orientale (a se vedea împărțirea timpului în eoni sau yuga: respectiv Vârsta de Aur - *Satya Yuga*, Vârsta de Argint - *Tetra Yuga*, Vârsta de bronz - *Dvapara Yuga* și Vârsta de Fier - *Kali Yuga*, cea a prăbușirii sau a resorbției timpului) și exemplifică cu accelerarea evenimentelor în prezent spre deosebire de epocile anterioare. Evenimentele geofizice tot mai accentuate ca magnitudine se constituie ca temei pentru unele teorii care anunță o nouă *Aryavarta*, un nou destin atlantic al Terrei, după o mitologie orientală care și-a pus, în convergență, aceleași probleme ca și mitologia occidentală, exprimate în mituri memoriale, fenomenologice, cosmogonice și transcendente - nu de puține ori prilejuri de reflecție pentru omul modern, tot mai constrâns de inedit să se regândească după criteriul matematic al funcțiilor hiperbolice.

NOTE:

(1) Occidentalii, pe lângă studiul destul de profund al propriilor culturi, se arată a fi interesați și de civilizațiile orientale, în timp ce orientalii se apleacă multă vreme în exclusivitate asupra propriilor doctrine, iar mult prea târziu și prea puțin analitic asupra altor valori culturale, ei rezumându-se la scrierile lor fundamentale, anevoie supuse înnoirilor tocmai datorită convingerilor cu care continuă să le îmbrățișeze din motive îndelung verificate, nu neapărat dintr-un conservatorism obscur. În acest sens dăm doar câteva exemple în spiritul subiectului nostru.

Orientalii

În propria antropologie:

- India Council of Social Science Research, 1972, 1974, *Survey of Research in Sociology and Social Anthropology up to 1969*, 3 vol., Popular Prakashan, Bombay, 1985,

- *Survey of Research in Sociology and Social Anthropology*, 2 vol., Satvahan, New Delhi, 1969-1979

- *Man in India, Cumulative Index: 1921-1985*, 1985.

- *Social Anthropology from Sri Lanka*, in *Contributions to Indian Sociology*, serie nouă, 21 (I), 1987.

- Vidyarthi, L.P., *Rise of Anthropology in India*, 2 vol., Concept Publishing House, New Delhi, 1978.

În propria etică:

- Chan, Wing-tsit; *A Source Book in Chinese Philosophy*, Princeton, 1963.

- Fung, Yu-lan; *A Short History of Chinese Philosophy*, New-York, 1958.

- Gandhi, M.K.; *My Varnashrama Dharma*, Bombay, 1965.

- Gandhi, M.K.; *The Selected Works of Mahatma Gandhi*, Ahmedabad, 1968.

- Kautilya; *Kautulya's Athasastra*, Mysore, 1960.

În antropologia occidentală:

- Barthold, V.V., *La découverte de l'Asie. Histoire de l'orientalisme en Europe et en Russie*, Pazard, Paris, 1947.

- Digard, J.P., *Perspectives anthropologiques sur l'Islam*, în *Revue Française de Sociologie*, 91(4), 1978.

- Dummont, L., *La civilisation indienne et nous*, Armand Colin, Paris, 1968.

- Durckheim, Karlfried, Graf; *Centrul ființei*, Ed. Herald, Buc., 2011

- Galey J.C., *Les angles de l'Inde*, în *Annales*, E.S.C.(5), 1986.

- Indien, R.B., *Orientalist Construction of India*, în *Modern Asian Studies*, 20,3, 1986.

- Moniot, H.(ed.), *Le mal de voir: ethnologie et orientalisme politique et épistémologique, critique et autocritique*, Union Générale des Éditions, Paris (10-18), 1976.

- Murr, S., *Les conditions d'émergence du discours sur l'Inde en France au siècle des Lumières*, în *Purusartha*, t.VII, *Inde et Littératures*, 1983.

- Rodinson, M., *La fascination de l'islam*, Maspero, Paris; Saide, E., 1978 *L'orientalisme créé par l'Occident*, Le Seuil, Paris, 1980.

- Schwab, R., *Le Renaissance orientale*, Payot, Paris, 1950 etc.

În etica occidentală:

- Eliot, T.S.; *The West land*, Londra 1922.

- Erikson, E.H.; *Gandhi's Truth: On the Origins of Militant Nonviolence*, New-York, 1969.

- Hindery, R.; *Comparative Ethics in Hindu and Buddhist Traditions*, Delhi, 1978.

- Koller, J.; *Dharma: an expression of universal order*, în *Philosophy East and West*, Hawaii, 1972.

- Schumbring, W.; *The Doctrine of the Jainias*, Delhi, 1962.

- Weber, M.; *Religion of India*, Illinois, 1958, etc.

*

(2) Frazer, James, Goerge; *Creanga de aur*, Ed. Minerva, Buc., 1980, vol.II, p.102

(3) Guénon, René; *Metafizică și cosmologie orientală*, Ed. Herald, Buc., 2005, p.50

(4) *Nu știți că trupul vostru este Templul Duhului Sfânt care locuiește în voi și pe care l-ați primit de la Dumnezeu? ?i că voi nu sunteți ai voștri? - 1 Cor. 6:19*

(5) Steiner, R.; *Conferința a IV-a*, München, 26 august, 1909, vol. *Oriental în lumina Occidentului*, Ed. Univers Enciclopedic, Buc., 2002

(6) ibidem

(7) Guénon, René; *op. cit.*, p.49

(8) idem, p.64

(9) El își reprezintă simbolul cunoașterii ca pe o axă în jurul căreia se învârt lumea (reprezentat ca o svasitică, simbol care se referă la soare, în generica sa calitate de *Aditya*, Zeul Soare pierdut și apoi regăsit al arienilor, conform *Aryavarta*)

(10) Steiner, R.; *Omul - hieroglifă a cosmosului*, Ed. Univers Enciclopedic, Buc., 2006, p.48.

(11) Guénon, René; *Domnia cantităților și semnele vremurilor*, Ed. Humanitas, Buc., 2008, p.264

(12) idem, p.132

Nicolae BĂLAȘA

Marin Sorescu și gândirea Samkhya

- partea a doua, consemnări contextuale -

Zilele trecute am scris, contextual (cu ocazia omagierii scriitorului Marin Sorescu, 75 de ani de la naștere), un articol: „Marin Sorescu și gândirea Samkhya”. Desigur, tot legat de context, pun pe hârtie și cele câteva rânduri de acum. Motivul? În primul rând pentru a vă sugera impresii sau, mai degrabă, pentru a vă spune că nu m-am înșelat prea mult asupra a ceea ce am scris, legat de festivități, de sărbătorirea scriitorului Marin Sorescu, omul care, după părerea mea, a trăit (din păcate, doar 60 de ani!) numai pentru a face literatură.

Pentru a nu lăsa loc de interpretare, reamintesc (nu bănuiesc pe nimeni de rele intenții, însă, până una, alta, știu că memoria poate juca oricui farse):

„...și mă întreb, repet, contextual, cu ocazia omagierii scriitorului Marin Sorescu, 75 de ani de la naștere, e bine, e normal, pentru noi, ca oameni, ca popor, să apară scris sau rostit, pe ici, pe colo: «...marele scriitor s-a născut la... a scris, a publicat în... bla, bla...?» Adică, mai pe înțelesul tuturor, să apară scris sau rostit ce se găsește publicat în cele două, trei pagini de internet? Dacă îi facem lui, scriitorului, un deserviciu, tot proverbul românului ne limpezește la cap: «dacă tăceai, filosof rămâneai!». Pe aia cu datul în petec, nu are rost să v-o mai reamintesc! «Adevărul e» - o să sară unii - «că nici nu știi cum să o mai dai! Dacă nu zici nimic, de ce nu zici?! Dacă zici, de ce zici?» Din nou, fals! Și iar vin și mă întreb: e normal ca un astfel de moment să se reducă la publicarea unui singure cărți «Marin Sorescu în documente și scrisori inedite», George Sorescu, Ed. Autograf MJM, și la câteva manifestări culturale, unele chiar **mediocre**?»

Cuvântul „mediocr” a de-

ranjat și încă o mai face. De ce? Păi, în primul rând, încărcătura lui semantică, conotația încărcată peiorativ. Pentru „exigenții prezentului”, termenul scoate din sărite, fie și numai pentru faptul că el există în limba rămână, sau în DEX, acolo unde își află și explicația de rigoare. Dacă la această îndrăzneală și încăpățănare în a fi (a cuvântului, bineînțeles!), se mai adaugă și folosirea lui, pe ici, pe colo, sar scânteii, câtă vreme conștiința „făcutului” mimat lipsește.

Pentru liniștea spiritelor ușor agitate, trebuie să îndemn (atât cât îmi este permis), la înțelepciune. Și asta, fie și numai pentru faptul că nu tot ce ne propunem, spre realizare, este perfect, iar de aici, cel puțin două chestiuni: autorefecția (pentru care nu trebuie cine știe ce minte!) și locul pentru mai bine, loc în care ne putem regăsi în timp, la nivel existențial. Pe de altă parte, totul stă sub semnul judecății, apoi al așezării (re-așezării) axiologice. Pentru a scoate măcar un zâmbet de la voi, (chiar și de la cei veșnic încrunțați), vă reamintesc plictiseala din raiul biblic, acolo unde perfecțiunea părea a fi de neclintit. Păi, dacă ar fi așa în lumea noastră, ca acolo, în rai, de unde loc pentru huiduieli, pentru dat coate (cum fac și eu acum!), pentru înjurături fără de care, noi, ca oameni, suntem deja morți înainte de a fi născuți? În altă ordine de idei, știința, în general, și fizica, în particular, ne spun că randamentul mecanicii (inclusiv al mecanicii sociale) e cu pierdere, el nu poate fi niciodată de 100%.

Domnilor, nu mediocritatea ca formă manifestă deranjează! În definitiv, prin ceea ce facem, ne diferențiem în lume, ci conștiința că ceea ce am făcut, am făcut doar de ochii lumii, și nu din onoarea de a face.

Desigur, e salutar și trebuie

să mulțumim (eu, personal, în mod special) Consiliului Local și Primăriei Craiova pentru faptul că au organizat și anul acesta, 2011, „Zilele Marin Sorescu”, însă nu pot să trec cu vederea că angrenarea socială la nivelul orașului a fost subțire, că nu s-a organizat un simpozion la care să participe specialiști în domeniu, că nu au fost invitate din străinătate personalități iar mediatizarea momentului aproape că nu a existat. La nivel național, nimeni nu a pomenit despre momentul cultural craiovean (cu excepția, probabil, a TVR 3! Nu am informațiile complete și de ultimă oră, în consecință îmi cer, anticipat, scuze, dacă greșesc!). Or, tocmai de aici, din aceste momente, poți spune cine ești! Te poți face, mai mult pe gratis, cunoscut lumii! Sărăcia (criza, în termeni diplomatici, că tot nu pricepe omul de rând cu ce se mănâncă) e de vină! - spun unii care tocmai s-au chitit pe economii. „Presa e de vină!” - o să sară alții! Nenorociiăștia (adică cei din presă) vor să le plătim până și obrăznicia! Nu le iau parte, însă ea, presa, doar întreabă, nu dă cu parul! Că asta îi e menirea!

Dar să trecem peste nimicuri! Evident, cineva trebuie să fie de vină! Vă las pe voi, cititorii, să judecați, pentru că în mine stăruie o a doua întrebare: „Zilele Craiovei”, importante, firește, nimeni nu poate zice nu, s-au organizat tot așa, fără una, fără alta... Din câte îmi aduc aminte, și la ultima ediție, au fost invitate trupe de cântăreți (iar ei n-au venit degeaba!) s-au blocat străzi pe care berea mai că ar fi curs valuri, dacă nu se găseau din cei cu burta pe măsură să o înghită. Pe ici, pe colo, personalitățile zonei au mai tras și câte un spriț. Omenește vorbind, toasturile, de tot felul, nu se pot ține doar cu paharul de apă în față. Ce Dum-

nezeu, că nici broasca nu orăcăie pe uscat! Iar eu, ca un cetățean, înțeleg și aprob tot ce s-a făcut, și tot ce s-a cheltuit la acest ultim eveniment. O să se spună că „Zilele Craiovei” au fost organizate, în marea lor parte, cu bani din sponsorizări particulare! Nu neg! Foarte bine! Cine însă v-a ținut ca aceeași echipă de marketing să nu găsească sponsori și pentru „Zilele Sorescu”? Sunt convins că nu dădeau buzna, însă printre craiovenii cu bani sunt suficient de mulți care ar fi făcut-o. Ca să vă dau un exemplu, pentru a nu ofensa pe careva de aici, n-am să pronunț numele unuia din Craiova, ci din Târgu Jiu: Viorel David, director și acționar majoritar (din câte am înțeles), la ARTEGO. El, Viorel David, și firma sa sunt principalii sponsori ai evenimentelor culturale din orașul Tg. Jiu. Nu vă vine să credeți, dar, în holul de la intrarea în clădirea cu birourile firmei, o societate care face cauciucuri pentru autoturisme, are bustul lui Eminescu, iar pe peretele din stânga, (de cum se intră) o strofă, scrisă cu litere de o jumătate de metru, din „Odă în metru antic”!

Dacă mi-ar sta la îndemână, eu aș fi afișat un fragment, o pildă din Sorescu deasupra prezidiului, în Sala de Ședințe a Consiliului Local din Craiova. Slavă Domnului, sunt destule! Cred că cel mai bine s-ar potrivi aceea din „A treia țepă”: când „greșești”, mai ales „cu bună știință”, te tragi singur în ea, în țepă, ce să mai aștepti pe alții?! Gata, știu! Iar o să ziceți: „asta a rămas ca pe vremea când citatele din Ceașcă împărat - înțeleptul neamului, împodobeau pereții clădirilor”. Asta e, aveți libertatea să ziceți!

Dar să revin! Nu sunt de a-

cord cu discrepanțele, cu chiciul, și mai ales cu făcutul în dorul lelii! Două mari evenimente au craiovenii, ca localnici, într-un an: „Zilele Marin Sorescu” în februarie, și Zilele Craiovei, de Sfântul Dumitru, patronul spiritual al orașului, toamna. Între cele două evenimente, este timp să pui un ban de o parte încât, dacă ai face-o, la momentul cu pricina, abia ai ști cum să îi cheltuiești.

Vorba lungă sărăcia omului! Cine are de auzit aude, cine nu, nu!

Al doilea motiv pentru care am revenit cu acest text, sunt tot câteva rânduri scrise data trecut:

„În urmă cu câțiva ani, trei, patru, dacă nu mă înșel, în cadrul evenimentului de omagiere a poetului, organizat de către Primăria și Consiliul Local al Municipiului Craiova, cu ocazia «Zilelor Marin Sorescu», academicianul Eugen Simion își propunea reflexiv: «trebuie să stabilem și lui Sorescu un loc în literatura românească și nu numai». Nu cred că v-a trecut prin cap ideea conform căreia distinsul Academician i-ar cunoaște și nu prea opera lui Marin Sorescu și, de aici, ezitarea. Nu! Spusa lui Eugen Simion avea, atunci, cel puțin alte două conotații, altele decât cele interpretabile simplist sau la prima vedere. Prima: îl vedea pe Sorescu, ca gen literar, oriunde în literatura română (chiar și universală), și a doua: îndemna oamenii de cultură, criticii și istoricii literari, la studiu, la re-interpretarea operei lui Marin Sorescu, spre re-așezarea sa în Marele Panteon Cultural. Re-așezarea lui Sorescu și a altora asemenea lui înseamnă așezarea noastră, ca popor, în lume.

De atunci și până acum, mai nimic. Pe de altă parte, chiar dacă există din cei care încearcă să mai spună ceva, nu sunt luați în seamă....”

Cu îngăduința, în special a celor pe care i-am neglijat, și față de care-mi cer iertare, dar și pentru adevăr ca valoare supremă, retractez fraza: „De atunci și până acum, mai nimic.” Pur și sim-

plu, sub imperiul momentului, al textului etc. (deși nu e o scuză!), mi-au scăpat câteva lucrări foarte importante în creionarea operei și personalității lui Marin Sorescu, lucrări apărute în ultimii trei ani. Este vorba de **Marin Sorescu în scrisori** (I), George Sorescu și Emil Istocescu, Ed Autograf, 2009, **Sorescu, Caiet îngrijit de Constantin Barbu**, Ed. Contrafort, Organizația Ziariștilor Independenți, 2009, **Marin Sorescu în Documente și Scrisori inedite**, ediție îngrijită și prefată de George Sorescu, Scrisul Românesc, 2010, **Marin Sorescu - Ironica Regie la un Spectacol Existențial**, Fănuș Băileșteanu, Ed. Autograf, 2008, **Marin Sorescu, La lilieci**, Ed. Art, 2010, ediție îngrijită și prefată de Sorina Sorescu, **Marin Sorescu, Romanul Călătoriilor**, jurnal inedit III, Ed. Scrisul Românesc, 2008, ediție apărută cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Craiova, și **La Lilieci - 6 cărți în căutarea lui Marin Sorescu**, Marian Barbu, Ed. Sitech, 2010, lucrare despre care am scris omagiindu-l pe autor la momentul lansării ei.

Al treilea motiv pentru care am revenit cu însemnări contextuale este legat de expresia: „**Finalul piesei îl găsesc, mai degrabă, în cultura Samkhya, din gândirea indiană. Cam cu șapte sute de ani înainte de Hristos!**”

Aici nu retractez nimic. Ba, mai mult, vă mai dau câteva indicii care duc spre filosofia indiană (cultura **Samkhya** îi este inclusă): **1.** reîncarnarea sugerată de Sorescu în expresia „Doamne, mai naște-mă o dată!”, idee care nu are nimic în comun cu învățăturile creștine, mai ales că Sorescu se adresează, prin vocea personajului Iona, unui Dumnezeu mort (**Nietzsche**), incapabil de un „exemplu” și **2.** expresia „**Eu cred că există în viața lumii o clipă când toți oamenii se gândesc la mama lor. Chiar și morții. Fiica la mamă, mama la mamă, bunica la mamă... până se ajunge la o singură mamă, una imensă...**” face trimiteri tot către India, însă cu precădere către miturile acestei imense și vechi civilizații.

Cora Eliana TEODORU

Vis de umbră

Sunt visul unei umbre
Sunt umbra unui vis
Sunt flori de azalee
Sunt totul nepermis.

Și chiar de-ar fi să fie
La umbra unui vis
Tot n-ar putea să fie
Permis acel abis.

Din piatră seacă scoți
Tot ceea ce tu poți
Să scoți acum din mine
Pierdut prin alte mine.

Cu toate astea sunt
Îți spun pe drept cuvânt
Mireasă de poveste
Născută fără veste.

Perpetuu

Ne sărutăm, ne jucăm, ne alergăm pe alei
Povestitorul ridică fericit din condei
Ne îndreptăm spre casă în zorii târzii
Peste noi ninsoare de confetti argintii
E vară, e iarnă, e cald și e rece
E nou și e vechi, e mereu și nu trece.

Zbor

Tu nu știi să zbori, Copile!
Și eu nu știu să înot
Decât în lacrimile proprii.
Uneori mă înec în melancolia mea...
Atunci îmi place cel mai mult.
E secunda aceea când nu mai am aer
Și lichidul sărat mă înăbușă.
Atunci când cred că totul e doar iluzia unei morți trandafirii,
Chiar atunci, din corpul meu se ridică o pasăre
Și ea desparte văzduhul în două
Și în următoarea secundă respir aerul rarefiat al atmosferei.
Și văd totul altfel.
Ai altă perspectivă de sus...
Toate-toate necazurile mele
Par grăunți de nisip care dispar
În Marea Neagră.
Și când mă plictisesc să zbor,
Cobor pe-o colină verde și melodioasă
Și te aștept...
Dar tu nu știi să zbori, Copile!

Și iată-mă!

Și iată-mă aici,
La marginea mea.
Era un întuneric orbitor de luminos
Și vedeam tot-tot, toate cotloanele sufletului
Și mi-era teamă și milă și dezgustul
Mă împingea tot mai jos și mai jos
Dar a ajuns la mine într-un fior divin
O sclipire de rouă ROGVAIV,
O chema Roxana.
Și apoi imediat au început să picure
Strop după strop și apoi șuvoi după șuvoi
Multele minunatele podoabe depresive
Și mi-au croit o rochie
Care m-a îmbrățișat cu toată dragostea ei verde
Și m-a strâns și m-a sufocat
Și... M-am înecat. Dar nu mai puteam muri.
Fusesem deja moartă Deci nu a trebuit decât:
Să înviu. Tocmai am ieșit dintr-o gaură neagră,
Și mă bucur de priveliștea verde și primăvăratecă
Care mi se desfășoară la picioarele sufletului.

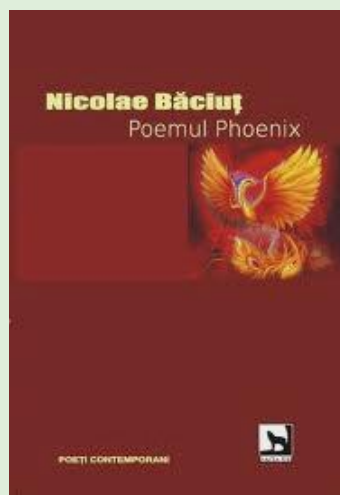

Ion PACHIA TATOMIRESCU

Inițiere paradoxistă la Curtea Măiestrei și a Elementului Foc, sau a „Împăratului Roșu“

Reprezentantul de marcă al **refluxgenerației postbelice** (*the Generation of Deep Clearness*), poetul **Nicolae Băciut**, creator al unui relief liric inconfundabil și indiscutabil - prin volumele: «Muzeul de iarnă» (1986), «Memoria zăpezii» (București, Editura Cartea Românească, 1989), «Nostalgii interzise» (Târgu-Mureș, Editura Columna, 1991), «Casa cu idoli» (Târgu-Mureș, Editura Tipomur, 1996), «Lumină Lină» (versuri pentru copii, Ed. Tipomur, 1999), «Manualul de ceară» (Ed. Academios, 2001), «Poduri de umbră» / «Hidak az arnyekok felett» (ediție bilingvă, în valahă și maghiară, Ed. Tipomur, 2001), «Solstițiu la Echinox» (Ed. Tipomur, 2002), «Alb pe alb» (Ed. Tipomur, 2003), «Singurând» (2007) etc., relief al unui expresionism bine paradoxizat, dar și autor al unor impresionante volume de eseuri, de jurnale de călătorie, de interviuri cu figuri celebre ale artei cuvântului, ale culturii contemporane («Anotimpul probabil», 1995; «Curs și recurs», 1997; «Oglinzi paralele», 1997; «Babel după Babel», 2000; «Aproape departe», 2001; «Între lumi. Convorbiri cu Nicolae Steinhardt», 1994; «O istorie a literaturii române contemporane în interviuri», 2005; etc.), rod al unei temeinice activități jurnalistice prin decenii (ca redactor, secretar de redacție, redactor-șef etc., la revistele: «Echinox», din Cluj-Napoca, 1978-1982; «Vatra», Târgu-Mureș, 1983-2003; «Ambasador», «Vatra Veche» etc.), sporește - în prezentul anotimp - corola de nestemate veritabile din teritoriul său poetic, prin cele douăzeci și patru de carate estetico-literare ale volumului **Poemul Phoenix** (2011*).

Din cele trei prezentări de pe fața a patra a copertei, Distinsul Receptor reține, mai întâi, de la Eugen Simion, că - la poetul Nicolae Băciut - «biografia rămâne, în continuare, dominată de fantasmale cunoscute ale poeziei post-blagiene; o biografie a Poeziei și, cum am zis, a Poetului care umblă prin lumea plină de tâlcuri pentru a afla arhetipurile și înțelesurile», apoi, de la Gh. Grigurcu, în certificarea căruia se arată că «starea lirică, statutul cuvântului, poesisul sunt socotite fără prejudecată drept motivări principale ale discursului liric, racorduri plauzibile, neconținut re-luate, la substanța sa intrinsecă»; Petru Poantă mai evidențiază în lirica băciuțiană că «știința ambiguității, a intersecțiilor pla-

nului afectiv cu cel al discursului, este exemplară; poemul face parte din recuzita imagistică, fiziologicul devine limbaj».

Despre cum și în ce măsură se inițiază eroul liric băciuțian între expresionism și paradoxismul bine temperat de la Curtea Măiestrei și a Elementului Foc, sau a „Împăratului Roșu“, spre a crea apoi armonicele-i reliefuluri din blândul său teritoriu poetic, grăiește foarte recentul volum,

Poemul Phoenix, firește, mai mult decât oricare dintre cele publicate anterior de Nicolae Băciut, de vreme ce stă sub un motto din **Odă (în metru antic)**, de Mihai Eminescu, ultramodernă odă în vers safic, **unde „eternul“ erou liric de hyperionică factură, de după obținerea statutului din „ora de iubire“, constată irepresibila „înșelare lumească“ și solicită Demirgului re-darea „condiției sale dintâi“, prin starea purificatoare a flăcării-pasăre-Phoenix ce reînvie:** «De-al meu propriu vis, mistuit mă vaiet, / Pe-al meu propriu rug, mă topesc în flăcări... / Pot să mai revin luminos din el ca Pasărea Phoenix?... Originala direcție în care pornesc poemele lui Nicolae Băciut - dinspre **ars poetica** sa „generalizată“ - certifică o similară conexiune de privescături ființiale, dar pe feed-back-ul chthonian-edenic-germinator al odei eminesciene, firește, chiar în poemul ce dă titlul întregului: «După moarte, / poemelor mele / le cresc unghii și păr, / poemele scriu / singure / alte poeme / cărora le cresc pene și fulgi / și-nvață singure să zboare. / Poemele mele - / sălbatic poeme / în care învățăm și eu, / să zbor / ca un străin / ce-și caută o țară / unde să-i crească / păr și unghii, / în viață ca și-n moarte, / în moarte ca și-n viață.» (**Poemul Phoenix**, p. 227).

Întâlnim în volumul **Poemul Phoenix**, de Nicolae Băciut, și alte arte poetice memorabile, potrivit cărora **Poezia** înseamnă „Geneză“ („Facere“) - în maniera paradoxismului cosmologic sorescian din celebrul poem, **Shakespeare**, dar într-o altă direcție, tot foarte originală ca și cea despre care s-a făcut grăire mai sus -, desigur, creație de univers întru Eros, **creație aptă de**

re-creație: «Stătea goală în fața mea - / nici înger nu era să te întreacă. / Vroiam să te ating cu verbul meu, / dar el era-nvățat să tacă. / Am vrut să te ating cu mâna mea, / din trupul meu să-ți fac veșmântul - / dar trupul meu era cuvânt, / căci l-a-nceput a fost Cuvântul.» (**Geneză**, p. 35). **Verbul** trebuie „citit“ pe registul conotativ de-aici drept **Dumnezeu / Iisus Hristos**, în spiritul celebrei fraze de „deschidere“ din «Evanghelia după Ioan» (**La început era Cuvântul și Cuvântul era cu Dumnezeu, și Cuvântul era Dumnezeu**), căci **Verbul** este cel ce face / făptuiește (construiește), inclusiv Muntele Mare / „muntele din mare“: «Fericit fără să poți scrie, / privind măslinul în patria lui, / cerul în casa lui, / atât de aproape / că nimeni nu-i vede / fereastră deschisă spre mare. / Fericit că poți să taci, / să simți cuvintele tolănite / în inima ta / cantr-un mormânt / de-abia împrejmuit cu flori, / că ziua începe la apus, / ca o mică sângereare / în palmele care se roagă. / Fericit că timpul stă în loc, / că nu există ne-nțeles, / că morții poți să-i dai binețe, / că verbul / nu e sclavul vreunui adjectiv, / că masa mea de scris / plutește lin / ca o corabie pe marea în furtună.» (**Muntele din mare**, p. 19).

Poezia este „Lumină din Lumină“ - și, ca în accepțiunea băciuțiană -, „un fel de ea“, „un fel de eu“, **parte („paradoxist-infinită“), parte-ens-de-stea** din sacralul Întreg Cosmic, din **acel Dumnezeu cogaionic / dacic, parte** cu fundamentala inter-

funcție a sănătății și evoluției / progresului, că **dacă partea e sănătoasă și întregului îi merge bine**, și invers, întru rostuire a Lumii: «Un fel de-a fi, / un fel de ea, / un fel de-a nu fi / **nu**, nici **da**, / un fel de ieri, / un rest de stea, / un întrebând, / un a pleca, / un fel de eu, / altundeva, / lumina din lumina ta. / Atât te-trebe: / cine e A?» (*Litera*, p. 16). În ultimă instanță lirosifică - de vreme ce se face trimitere la „axa timp-secunde”, la „eternitatea clipei” -, **Poezia** mai rămâne și «Lecție / de / anatomie / a unei / secunde.» (*Poezia*, p. 5).

Pentru eroul liric băciurian, „nunta de argint” (cu o mireasă, zână a apelor, sirenă «cu solzi de ceară») «e o margine de zi / bă-tută-n cuie - / alt Christos», viitorind petrecerea purității, „a **albului** în os”, „în **Unul**, sau în **Niciunul**”, derulându-se «tocmai când mirose-a primăvară», «când tocmai înc-o primăvară / inel pe deget înconjoară» (*Nunta de argint*, p. 6); pentru el, baco-vianul **verde** „crud” / „pur” se metamorfozează în «verde chip, / verde chip, / bip... bip...» (*Bip*, p. 7), spre a «trece o dată / și în-

că o dată, / jumătatea [...] împe-recheată, / jumătatea [...] de cu-vânt, / jumătatea [...] de descânt, / jumătatea [...] / de viață, / în-tregul...» (*Basm*, p. 8), adică ju-mătățile de la „chirurgizarea ze-iască” a Androginului, jumătate androginică în care se și oglin-dește într-un autoportret de Sfin-tele Paști (diferit de al stănescian-paradoxistului Om-Fantă): «Tru-pul meu / ca o rană / deasupra / ierbii - / o picătură / de sânge.» (*Autoportret de Paște*, p. 11).

În oglinda alterității, eroul liric se mărturisește între pragu-rile „nord” și „sud” ale verosimi-lului, „șarpe” și „frânghie” a limi-tei tragic-existențiale: «Ca un șarpe / crescut la sân, / ca o funie / împletită la gât - / eu - altul - / încât / să fiu mai bătrân / cu-o se-cundă, / mai scund, / mai urât, / mai singur / decât / mama care nu m-a născut - / ca un sfârșit / care n-are-nceput.» (*Alter ego*, p. 13).

Autentică mână magic-para-doxistă are acest erou liric: «Nu-i mâna mea / decât un șir de ochi - / amprenta degetelor / nu-i decât vedere.» (*La revedere*, p. 15). Nod gordian îi este viața («Până la zbor, / pod peste ape, / norul e nor / fără de pleoape. / [...] Până la tine / nu-i niciun pod - / cum

pleacă și vine, / viața mi-e nod.» - *Nod*, p. 18) și lacrima-i «o mar-gine de curcubeu» (*Înecarea la-crimei*, p. 25), la „coborârea nu-melui” în fii (cf. *Nascendo*, p. 26), pe coordonatele îndumnezeirii **ens**-ului unei spațialități oximo-ronizate / paradoxizate: «Cu tine timpul și-a ieșit din timp, / ano-timp de vindecare nu-i, / în locul tău e o icoană / cu chipul nimă-nui. / Cu tine izgonit în Rai, / când în scădere mă adun, / cu tine în cuvântul ne-nceput, / cu tine ră-sărit în care-apun.» (*Izgonirea în Rai*, p. 32), întrucât, din creș-tin-profundă ființare, eul declară fără șovăire: «Nu sunt întreg fără tine, / n-am început și nici sfârșit, / n-am nici devreme, nici târziu / și nici apus, nici răsărit, / nu sunt nici junglă, nici pustiu, / nu sunt nici fiu și nici nu-s tată - / eu sunt doar tu, care odată / se cobora din mamă-n fiu.» (***, p. 33).

Pelasgo-dacicul / valaho-da-cicul mit fundamental al jertfei zidirii cunoaște la poetul Nicolae Băciut o „mutație genetică” - s-ar putea spune -, de la jertfirea / zidirea de vie a Anei întru dăi-nuirea mănăstirii, la jertfirea / zidirea Anei întru dăinuirea mă-rului „viu”, cel de dinaintea clipei căderii în păcat: «Ana are mere /

și Ana se zidește într-un măr.» (*Abecedar în Paradis*, p. 44), în vreme ce **alteritatea** îl pro-jetează drept lacrimă a secunde: «Tu, Nicolae, de tine fug, / ca de o umbră fără trup; / dacă n-aș fi privirea ta, / din tine-aș vrea să mă rup. / Aș întinde mâna spre tine / ca înspre limba unui ceas / din care ora se desprinde, / me-ridian într-un atlas. / De tine fug și nu am unde - / sunt lacrima unei secunde.» (*Alt Nicolae*, p. 65).

Și prin „psalmii”, prin densele „litanii” ale recentului volum, *Poemul Phoenix* (2011), Nicolae Băciut convinge într-un mod orfic-paradoxist fără asemănare că (se) scrie, se caligrafiază («Când trupul meu / rămâne un cuvânt, / [...] / ca o duminică / mă-ntorc / în săptămâna fără pa-timi, / cu timp cu tot. / Doar un cuvânt.» - *Cu timp cu tot*, p. 67) până în sublima metamorfozare a sinelui și a trupului, ca **semni-ficat**, credincios fiind nu numai în **păsărea-flacără-semnificant**, ci și în sacra putere „de la în-ceput” a rostitorului întru Logos. (* Nicolae Băciut, «Poemul Phoenix», Cluj-Napoca, Editura Dacia XXI - colecția *Poeți contemporani* -, 2011; pagini A-5: 256; ISBN 978-606-604-029-7).

Ion UNTARU

Călătoria

moto: *viața seamănă uneori cu o călătorie scurtă, foarte scurtă.*

Recompensă

Mi-ai tăiat aripile
o dată
și încă o dată
și apoi iarăși

Acum nu vă mai osteniți:
ele mi-au crescut în interior

Cântec

De la fereastra mea
văd sufletele
tuturor oamenilor

Locuiesc
într-o lacrimă
suspendată

călătoresc cu un camion hodorogit
și am cel mai incomod loc
nu știu încotro merge,
nici șoferul nu m-a întrebat
unde vreau să ajung

lumea urcă și coboară din mers
nu văd pe unde trecem,
de fapt nu văd nimic

călătorii se ceartă și se încaieră
pentru cele mai bune locuri
pe al meu nu-l dorește nimeni

într-o seară
șoferul s-a răstit la mine:
coboară că am ajuns la cap!

am deschis ochii mari,
eram în același loc

Mai zi ceva

Mai lasă în pace manuscrisul
Zi ceva să nu mai stăm ca mușii
Eu am citit că până și mamuții
Dialogau să nu-i prindă plictisul

Nu mai duce degetul la gură
Că mie îmi urlă liniștea în cap
Îmi umblă hergheliile la trap
De sus în jos, pe-un hipodrom de zgură

Tu nu vezi că s-a răsturnat odaia
Și ne ducem traiul pe tavan?
Dar ce spun eu, că totul e în van
Și-mi vine să-ți răstorn în cap tigia!

Zi mă' ceva să nu te strâng de gât
Cum i-a turnat Xantipa lui Socrate
Căldarea cu lături pe jumătate
Și el i-a mulțumit. Atât!

Poeme haiku

*
nins de flori albe
orbul trece mâinile
prin părul roșu
*
nu mai plouă
lacrimile pe parbriz
parcă-s ale mele
*
mansarda suspendată
între cer și pământ:
scara ruptă

Maria COZMA
(PARIS)

Arta Cuvântului

Suntem ceea rostim - Cuvântul. De felul cum acesta se propagă în univers; de felul cum vibrațiile lui sonore reverberează printre undulațiile infinitului, măsura ontologică și cognoscibilă așează în spațiu și timp dimensiunea noastră de viață. Când Soarele se învelește-n ceață, un cuvânt îl biciuiește, iar pământul îngheață. Reverberațiile lui se întorc în cascade de sonorități vide, lovind ca un bici, orizontul vieții. Fiecare plesnitură formează câte un ecou cosmic. Nu știm să ascultăm cuvântul în ecou, crezând că-i melodie și căutăm *cheia sol* de reazem când pe pământ, când în cer. Din această măsură ontologică și cognoscibilă se așează în spațiu și timp dimensiunea noastră de viață din *a fi în a avea*.

De aceea, eu cred că fiecărui cuvânt trebuie mai întâi să-i aplicăm un tratament de înțelepciune înaintea propagării ecoului lui, astfel încât reverberațiile sonore să păstreze culoarea albastră a infinitului, ne mai percepându-se ecoul o muzică indefinită, ci o binecuvântare. Este ca și cum am face fiecărui Cuvânt o metamorfoză, când *Lumina* trebuie să-și urmeze drumul ei spre *Transfigurare*. Vă puteți imagina câtă transparență poate avea un cuvânt ținut în *Lumină* înaintea acestei metamorfoze? Și ce creativitate ar atinge reflexele genezei?! Numai artă - *Arta Cuvântului*, în timp ce *Cuvântul* naște fapte - temelia ontologică pe care se pot construi palate sau dărâma imperii în ruină.

De câte ori nu am rostit ori am spus în șoapte, ori ne-am gândit la *lumină* și *umbră*; *lumină* și *întuneric*? Cine a avut curiozitatea să descifreze de fapt ce *este* și *dacă este Lumina - lumină*?

Nu știm cât suntem de apropiați ideii de Dumnezeu, însă știm cât suntem apropiați de *Lumină*, uneori până la orbiere. Și pentru că ea - *Lumina* - deschide universul iubirii, uneori îndrăznim să ne apropiem un refren al unei metamorfoze plecată zvâcnirea unei pietre într-o sublimă

dezlănțuire: *Arta*. Fie ca pașii acestei lumi să rămână veșnic în această împărăție.

De frica căderii în balsamul unei erori, nu știu de ce simțim deseori să ne trimitem căutările debordante înțelegerii Cuvântului la Dicționar, și acolo memorăm într-o continuă amorțeală prăfuită de timp, una și aceeași lămurire:

„*Lumină, lumini, s. f. 1. Radiație electromagnetică (emisă de un corp incandescent sau luminescent) care impresionează ochiul; efectul unei radiații; a vedea lumina zilei = a se naște; în lumina... = prin prisma...; din punctul de vedere al...; a da la lumină = a descoperi; a publica o carte. 2. Sursă de lumină (1); (pop.) lumânare. 3. Pupila; a-i fi cuiva drag ca lumina ochilor = a-i fi foarte drag. 4. Învățătură, cultură. 5. Deschidere liberă într-o conversație.*”¹

După ce citești toate aceste explicații, începi deja să cauți o unitate de măsură epistemologică pentru acest cuvânt: *Lumină*. Te întrebi dacă cumva îți poate fi de ajuns luciditatea incomensurabilă. Căci, numai frumusețea unei halucinații te poate înălța în infinit pentru a-i găsi izvorul acestui fluviu cosmic, ce se revarsă dintr-o „*radiație electromagnetică*” într-un spectacol de grații, absorbind undulațiilor infinitului, „*care impresionează ochiul*”. Este ca și cum ne-am lăsa ochii aripi. Și aripile nu sunt ele iluzii de zbor? De câte ori nu am zburat pe Soare și ne-am întors cu fuga din Dumnezeu, păstrându-i teama de *Cuvânt*; de câte ori nu am zburat pe Lună și ne-am întors cu fiorul înserării, ascultând ecoul unui scâncet ce numai începuse „*să vadă lumina zilei*” în timp ce azurul în conștiința cosmică scotea câte un strigăt virgin. Și nu sunt strigătele noastre de copil?!...

În timp ce apa-n râuri curge ori se oprește-n lacuri, fremătând marea și oceanul cu mii de șoapte în deluviul unei împliniri, „*prin prisma*” unei reflexii cosmice, îngerii aprind „*lumânări*” în adâncuri pentru a ne putea

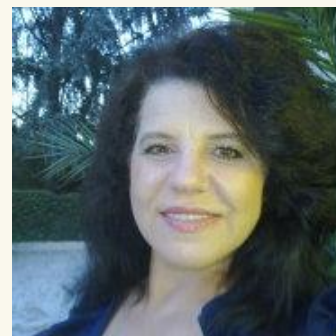
scufunda în moarte, lăsând mormurul - dorul unei simfonii pentru a ne ascunde păcatul sub aco-perișul muzicii. Și când te gândești că păsările nu știu să cânte decât păcatul devenirii, iar oamenii îmbălsămarea unui dezastru prin întoarcere la *Ei*. Și a început forța lor să defloreze irevocabil pleura unei poezii, nu s-au mai priceput să o facă virgină, și-atunci au început să ridice din umeri, întrebându-se ce înseamnă: „*a da la lumină*”?

„*Pupila*” a început să se mărească într-o nesiguranță a inteligenței și a îndrăgii numai „*lumina ochilor*” sie însăși, poezia rămânând un paradox între cer și pământ. În acordul unei simfonii neterminate până și oglinzile reflectă *Lumina* pe o lume vidă a cărei reverberații lunecând pe ritm și rimă lovesc munții, dezvelindu-i de tăcere.

Pe măsura irealității pasionale pentru femeie, a apărut plictiseala cosmică, fiindcă în dreptul cuvântului *Lumină* s-a găsit scris: „*învățătură, cultură*”. Trebuie, într-adevăr să-i cunoști drumul Musonului lui Mircea Eliade din zilele lui în India, pentru a-l putea înțelege pe Mihai Eminescu.

Astfel, a început să apară *Tristețea Lumii*, și, de aici „*Deschidere liberă într-o conversație*” ca ultim paragraf al *Luminii*; un fel de margine a ei, unde vocile melancoliei fac câte un salt în *Extaz* către neantul unui amurg asfințit în gândurile poetului. Într-o duplicitate, *Tristețea* și *Lumina*, rând pe rând încep să-și arate fețele. Căci nu poate exista un plâns fără lacrimi și nici un crin fără umbră. Chemările depărtărilor din nevoia de nefericire se încumetă parcă la o povară de scufundare în fericirea unui suspin topit de temperatura vieții. Și-atunci orice margine, poate măsura distanța dintre meridianele acestei lumi în *anima mundi*?²

Într-o lungă și continuă căutare cosmică, fără să fi perceput palpabilul, *Lumina* s-a trezit *Regina miracolului* prin metamorfoză și de aici printr-un amplu proces de idiosincrasie, într-o

beție transcendentală, prin evaporarea aburilor simfoniei unei agonii, să fecundeze polenul tristeții prin *Transfigurare*.

Pentru a nu cădea în deliciul unei erori, *Transfigurarea* vine de la cuvântul: „*Transfigura, transfigurez, vb. I.Tr. Și refl.*

A(-și) schimba expresia, înfățișarea.”³

De aici începe Dumnezeu aventura cunoașterii pentru că „*A(-și) schimba expresia, înfățișarea*” în nevoia de timp etern Adam și Eva și-au cersit propriul lor trup, iar animalul a început să se ridice în două labe. Oare această aventură a cunoașterii nu i-a dăunat mai mult lui Dumnezeu? Nu a ajuns iubirea avocatul dintre Iad și Paradis? Căci altfel, nu pot să-l înțeleg pe Emil Cioran, în desfătul lirismului său: „*Numai ca sursă de nefericire este femeia o sursă de revelație a absolutului. Sorbindu-i metafizic alcătuirile misterioase, înfrângi viața cu mijloacele ei proprii, chiar când panica anemiei în preajma leșinului esențial, toarnă vâpăi abstracte în sânge.*”⁴

Și oare „*sorbirea metafizică*” nu a ajuns tocmai *marginea Lumii* acestei lumi? Căci nu se poate vorbi de schimbarea înfățișării antropologice decât prin devenire metafizică, când printr-un proces hinterland social, *marginea luminii* a ajuns *marginea noastră*. Și aceasta pentru că nici un manual de *Zoologie* sau *Anatomie*, nu a fost capabil să explice dacă și *Conștiința* face parte din destin.

¹ Dicționar al limbii române contemporane, Vasile Breban, p. 327.

² *anima mundi* - sufletul universal, numit de alchimistul van Helmont (secolul al XVII-lea).

³ Dicționar al limbii române contemporane, Vasile Breban, p. 625.

⁴ Emil Cioran, *Amurgul gândurilor*, p.72, Ed. Humanitas, Buc., 2004.

Georgeta NEDELICU

Iosif Vulcan și "Familia"

Iosif Vulcan s-a născut la 31 martie 1841, în Holod, jud. Bihor și a decedat la 8 septembrie 1907, la Oradea. A fost publicist și scriitor român, animator cultural, membru al Academiei Române.

Părinții erau greco-catolici. Tatăl său, Nicolae Vulcan, a fost nepotul de unchi al reputatului episcop-cărturar Samuil Vulcan, întemeietorul școlii de la Beiuș, care azi îi poartă numele. Clasele primare le-a făcut în comuna Leta-Mare, unde a locuit cu familia în 1844.

Din 1851 urmează liceul la Gimnaziul Premonstratens. La sfatul tatălui său se înscrie la facultatea de drept a Universității din Budapesta. Cu toate că era avocat, îndrăgea mai mult literatura. Primele încercări literare le publică în Federațiunea, patronată de Alexandru Roman.

În 1880, Iosif Vulcan a avut inițiativa mutării revistei „Familia” - pe care a condus-o cu dăruire, ca unic proprietar și editor - de la Budapesta la Oradea. Destinată culturalizării și afirmării valorilor spirituale proprii, revista a avut un număr relativ constant de cititori pe durata apariției ei vulcaniene și a fost, timp de câteva decenii, una dintre cele mai citite publicații românești. Ea includea în paginile sale creații beletristice, articole și studii științifice, însemnări despre viața socială și evenimentele politice, comentarii estetice și informații despre manifestările culturale ale momentului.

În luna iunie 1865, Iosif Vulcan pune temeliele unei reviste, cu numele *Familia*, al cărei program era de a răspândi cultura română în Transilvania.

În februarie 1866, Iosif Vulcan primește la sediul redacției, o scrisoare din partea unei persoane ce activa în Gimnaziul din Cernăuți. Această scrisoare era însoțită de poezia „**De-aș avea**”, semnată de Mihail Eminovici. Redactorul revistei *Familia* este încântat de versurile acestei poezii. Tot el romanizează numele tânărului poet, transformându-l din Eminovici în Eminescu. Din acest motiv, Iosif Vulcan este considerat „nașul literar” al celui mai mare poet român al țării noastre.

În timp, fondatorul acestei reviste a scris poezii, printre care „**Lira mea**”, în 1882.

Întreprinzând o fecundă operă de educație estetică, revista orădeană a pus un accent deosebit și pe arta spectacolului teatral, despre care se pronunță favorabil și stimulat. Articolele dedicate actorilor Agata Bărsescu, Constantin Nottara, Elena Theodorini, știrile, notele despre reprezentațiile teatrale din satele și orașele Transilvaniei, Banatului, Crișanei, Maramureșului, inserate în „*Familia*”, decenii de-a rândul, constituie un material informativ de o excepțională utilitate, fără parcurgerea căruia este imposibilă reconstituirea istoriei teatrului românesc în toată complexitatea și cu toate particularitățile sale. Tot în paginile revistei „*Familia*” și-au găsit la loc de cinste articolele critice despre teatru ale lui Mihai Eminescu, inclusiv articolul-sinteză „Repertoriul nostru teatral”, nr. 3/18, 30, Ian. 1870.

De altfel, teatrul a reprezentat pentru Iosif Vulcan o pasiune și o „stea conducătoare”. El a ocupat funcții de conducere în *Societatea pentru crearea unui fond de teatru* - S.T.R., înființată în 1870 -, al cărei statut ar putea fi considerat articolul-manifest publicat în „*Familia*”, nr. 29-30/Iul-Aug, 1969, intitulat „Să fondăm teatrul național!”. Câteva dintre ideile incluse în articol sunt ferme-cătoare prin noblețea, dar și actualitatea lor: teatrul trebuie să fie „nu numai un loc de petrecere și distracțiune, ci un institut pentru cultivarea limbei noastre și pentru înălțarea ei, pentru deșteptarea, dezvoltarea și cultivarea simțului și spiritului național, un templu al moralității, al luminei și ale științei”.

De asemenea, Iosif Vulcan era conștient că înființarea *teatrului-instituție* era mult mai importantă la vremea aceea decât *teatrul local*, care ar fi necesitat fonduri materiale uriașe, greu disponibile la acea vreme.

Iosif Vulcan și-a încercat talentul în aproape toate genurile și speciile literare, iar

teatrul nu a făcut excepție: a scris cântece, vodeviluri și monologuri satirice, comedii într-unul sau mai multe acte, adaptări și traduceri.

Voi specifica aici câteva din piesele de teatru scrise de Iosif Vulcan: „*Ștefan Vodă cel Tânăr*”, „*Gărgăunii Dragostei*”, „*Mireasă pentru Mireasă*”.

Drama istorică „*Ștefan Vodă cel Tânăr*” a fost jucată în premieră la Teatrul Național București în 1892, apoi de două ori la Oradea, în limba română și în limba maghiară, beneficiind de o primire caldă, atât din partea publicului, cât și a criticii. Prin grija Fundației Rock Filarmonica Oradea, opera dramatică a lui Iosif Vulcan a fost reunită în două volume publicate de Biblioteca Revistei Familia: „*Teatru din manuscrise*” (2006) și „*Teatru din publicații*” (2007).

Iosif Vulcan a mai scris o importantă lucrare istorică și anume „*Panteonul Roman*”, în 1869, nuvele, romane și traduceri.

La data de 8 septembrie 1907, marele publicist Iosif Vulcan se stinge din viață și este înmormântat la cimitirul Olosig din Oradea.

Personalitatea lui Iosif Vulcan a dominat, timp de mai multe decenii, cultura ținuturilor de pe Crișuri, iar orașul Oradea mai poartă încă amprenta trecerii sale.

În anul 1965, cu prilejul organizării festivităților de aniversare a unui veac de la apariția revistei Familia, în Oradea a fost inaugurat **Muzeul memorial "Iosif Vulcan"**, situat în centrul orașului. Clădirea a fost construită pe la sfârșitul secolului al XIX-lea, fără etaj, doar cu un subsol boltit.

Marian PĂTRAȘCU

Oameni, animale și cartofi (II)

(fragment din cap. I al romanului "Viața ca o provocare",
Editura Fortuna Râmnicu Vâlcea, 2010)

De nenumărate ori, Oara, văzându-i pe amândoi stând „smir-nă” cu urechile ciulite lângă aparatul de radio, îi spunea lui Mărian:

– Într-o bună zi, ai s-o pățăști tu! O auzi careva și te-o pârî, știi tu c-ai mai pățat-o cîn’ ai cântat „Deșteaptă-te române!” în puț. Și frati-to, Laie Șitoianu, n-a făcut el pușcărie du pă urma cântatului? Chiar mă mir că n-ai făcut și tu, da’ ie drept, tu ai cântat în puț, frati-to - în gura mare, la Cebuc în cârciumă. A... și tu ai avut noroc cu Toader și cu Vetuța Bărî, c-al’fel...!

– Fă, mă măi hănțani mult la cap, că acuș’ plec la Trocărel și beau până mâine dimineață, tu-i care-a făcut neam muieresc pă lumea asta!, se burzuluia Mărian la nevastă-sa care „închidea pliscul” iute, de teamă ca bărbatu-său să nu-și pună în practică amenințarea; toate ca toate, dar nu-l suporta deloc atunci când se-mbăta. Cât privește remarcile făcute de Oara, așa era, ambele erau adevărate.

În armată, era să devină ofițer. Cum nu era deloc prost, la scurt timp după concentrare, a fost trimis la o școală militară în Oradea. După un timp, însă, mai marii acelei școli au aflat - o turnătorie, desigur -, că Laie Chircuț, fratele

lui cel mare, fost sergent în Corpul de Gardă Regală, fusese legionar și șef de cuib. Ca urmare, și-a continuat armata la... „diri-bau”. La vreun an de la liberare, Mărian s-a apucat să sape un puț peste drum de casa lor, împreună cu Ion Jerpelea; săpau cu rîndul, o zi - el, o zi - Jerpelea. Tocmai trecuse de douăzeci de metri adâncime și era bucuros că pămîntul începuse să mustească de apă. N-a avut atunci de lucru și s-a apucat să cânte-n gura mare „Deșteaptă-te române!”: „Măi dă-i draculi, doar nu m-or auzi”, și-a spus în sinea lui. Dar l-a auzit Toma frizerul, un comunist înfocat, tocmai trecea pe acolo:

– Cine cântă, fă, Vetuțo așa cu foc în puț, Mărian Chircuț or’ Ion Jerpelea?, a întrebat-o el pe Vetuța lui Majuru, care scotea pămîntul din puț ajutată de Toader, ungurul pripășit pe la ei prin sat imediat după război, nu se știa cum. Era ceva ciudat la mijloc, cu pripășirea asta a lui în satul lor, căci nu era ungur din România, ci ungur din Ungaria, încă vorbea stricat românește. Stătea într-o „hodaie” la Florica lui Onete sau Florica Onii, așa i se mai spunea, nu plătea nimic, o ajuta prin gospodărie pe bătrâna Onoia, iar el trăia din spartul lemnelor pe la oameni; era mătăhălos ca un urs, dar tare blând și harnic.

– Ia, nici unu’, nici altu’, nea Gheorghe, ie unu’ din Tarapana tomnit de Mărian, ie adâncime mare, i-a fost frică și lui și lu’ Ion Jerpelea să să măi bage-n puț, i-a răspuns înțepată Vetuța. Neîncrezător, Toma s-a apropiat de ghizdul din lemn al puțului și, aplecându-se peste el, a strigat:

– Băi, Mariene!

– Ce bă, care iești acolo, ce vrei?

– Vez’ fă, Vetuțo, că ie Mărian Chircuț, ie reacționar, de ce-l acoperi?

– Tale să faci bine să-ț’ vez’ de treabă, ai auzât?, s-a burzului Vetuța lui Majuru, la Toma. Toader a sărit și el îndată în apărarea lui Mărian:

– No, mă, Gheorghe, da’ ce dacă asta Marean chintă, mă, că-i frumos, no, de ce spui tu, mă, că omu’ asta îi reacționare, ce ț-o făcut ȋaie asta Marean, că dore numa’ omu’ bun chintă, no, așe să știi tu, mă, Gheorghe, no!

Vetuța știa ea ce știa. Era fata lui Cebuc, om bogat, chiabur, del, avea moară și cârciumă; ea se măritase cu Mihai Băra, sergent major, dat afară din armată după venirea la putere a comuniștilor. Toma a dat iute fuga la Miliție, înființată de curând după model sovietic, și l-a turnat pe Mărian Chircuț care, peste câteva zile, a fost chemat să dea explicații. Mărian l-a luat pe „nu” și „nu” în brațe, el n-a cântat „Deșteaptă-te române!” în puț, Toma era un mincinos, voia să se răzbune pe el că spusese în sat că nu se tunde la Toma, pentru că acesta nu știe să tundă, mai bine merge la Bobâltiu, de-aia îl reclamase. Au fost chemați la Miliție, și Toader ungurul și Vetuța lui Majuru.

– No, domnu’ șăf, apăi amu’ asta om, Marean, n-o chintat în puț ce zăci dumneta, ci altaceva, un chintec popular dăspre o Mărie ș-o Mărioară, așe să știi dumneta, no!, a mințit Toader. Toma asta de-i frizăr mare greșală o făcut de-o spus așe dăspre Marean.

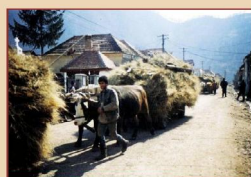
– Tovarășu’ șăf de post, să știți că nea Gheorghe minte cu nerușănare. Mărian Chircuț a cântat în puț „Foaie verde sălcioară”, s-o fi plictisit și iel acolo, în fundu’ pămîntului, săracu’, del, a suținut și Vetuța lui Majuru.

Se înțelege că și Toader și Vetuța fuseseră „instruiți” de Mărian Chircuț ce să declare. Cum motivul pentru care Toma îl tur-

nase era plauzibil, iar Caravețeanu, șeful de post, avea alte treburi mai importante, dosarul a fost închis, cu rezoluția „Neconfirmat”. Dar mai era ceva care-l ajutasese pe Mărian să scape: Caravețeanu, machedon de origine, fusese înainte comandantul unei legiuni de jandarmi, în Dobrogea. După război, a fost trimis în Loviște în fruntea unei unități de jandarmi, cu misiunea de a captura partizani și a strânge armele dosite de oameni în cele mai ciudate locuri. Își stabilise comandamentul în satul lui Marinică, unde șeful postului local de jandarmi și subalternul lui era tot un venetic, Ion Ion îl chema. Aceasta era, în fond, o retrogradare pentru el, dar mulțimea lui Dumnezeu că nu înfundase pușcăria, ca alții aflați în aceeași situație; el fusese norocos - era un om cinstit și de treabă, destul de citit și avusese referințe foarte bune de la oamenii care-l cunoscuseră în postul din Dobrogea. Partizani n-a prea prins el, dar arme a strâns o mulțime și, interesant, fără să-i pedepsească pe cei la care le găsisese. După reforma administrativă din 1950, când, după model sovietic, s-a trecut la organizarea teritoriului României pe regiuni și raioane, iar Jandarmeria a devenit Miliție și Primăria - Sfat Popular, Caravețeanu a fost din nou retrogradat, ajungând șef de post. Ei bine, acest Caravețeanu nu-i suporta deloc pe turnători și pe proști, doar avea șef un țigan analfabet pus de partid președinte de Sfat Popular, Zărzăriță îi era porecla, puțină lume știa cum dracu-l chema cu adevărat, partidul îi tot schimba, „ca

MARIAN PĂTRAȘCU

VIAȚA CA O PROVOCARE
- roman neconvențional -Editura FORTUNA
Râmnicu Vâlcea, 2010

episcopii bastoanele” - vorba lui Mărian Chircuț. Deși fostul jandarm făcuse și el un compromis cu noua putere, nu putea să nu constate că în P.M.R se înscriseră tot felul de oameni de nimic, „prăpădiți” sau oportuniști. Bineînțeles că șeful lui, Zărzărică, n-a aflat niciodată de povestea aceea cu cântatul în puț, al cărei protagonist fusese Mărian Chircuț; asta - pentru că era bătut în cap, dar și pentru că Toma fusese muștruluit bine de Caravețeanu, care i-a cerut în final să nu-i spună o vorbă lui Zărzărică, altfel va avea de-a face cu el. Fricos și laș cum era, Toma și-a ținut gura, mai ales că Mărian începuse să-l înjure apăsător printre dinți oriunde-l întâlnea și, cum el era cel care „făcea legea” în rândul băieților de înșurat din sat, se putea aștepta la orice...

...Ehei, schimbarea regimului - bucuria nebunilor! Sau, mai degrabă în cazul de față, a „prăpădiților”! Câtă diferență era între legionari și comuniști...! În primul rând, în Mișcarea Legionară nu putea intra oricine. În schimb, singura condiție pentru a deveni comunist, era să ai „origine sănătoasă”, adică să fii... „prăpădit”. Apoi, nu deveneau legionari cu acte-n regulă decât după o perioadă de ucenicie în care prestai muncă în folosul obștii și-ți dovedeai caracterul, calitățile morale, hărnicia și pregtirea. Credință și loialitate, cinste și dreptate, ordine și dis-

ciplină - erau cuvintele de ordine în Mișcarea Legionară, făcând abstracție totuși de exagerările ulterioare ale unora dintre membrii ei, care au și compromis-o în cele din urmă. Numai făcând, chiar și fugitiv, o comparație între cei mai cunoscuți legionari și comuniști - ca oameni, ca entități individuale -, îți dădeai repede seama de uriașa diferență calitativă dintre unii și ceilalți: oameni instruiți, personalități marcante ale culturii și științei, savanți - în primul caz, oameni mediocri, oameni care, cu rare excepții, gen Lucrețiu Pătrășcanu, nu făcuseră mare brânză-n viață - în cel de-al doilea.

Un mic episod petrecut în perioada de mare vogă a Mișcării Legionare, ar putea evidenția diferența de „calitate” între legionari și comuniști, diferență care exista chiar și la nivelul simplilor membri. Prin 1938, legionarul Niculaie Fetelea consatase că pâinea făcută în brutăria morarului Dumitru Fetelea, vărul lui, avea în loc de 1 kilogram, 900 de grame! S-a dus la fratele lui mai mic, Dinu, zis și Rancotă, care nu era legionar și, revoltat, i-a spus că vrea să se facă dreptate. Cântărind, chiar acolo în fața lui, o pâine pe care o adusese special cu el, l-a convins și pe frate-său că vărul lor „fura la cântar” de cine știe când. Au hotărât amândoi că e cazul să meargă la postul de jandarmi și la Biroul Legionar cu „dovada” înșelătoriei la care se dedase ruda lor. Numai că, pe drum, Rancotă, gândindu-se mai

bine, ajunse la concluzia că era imposibil ca „văru’ Mitică” să se fi pretat la așa ceva și acum căuta cu înfrigurare o soluție de ieșire din situația aceea. Știa cât de hotărât era frate-său Niculaie, legionarul, și, la rândul-i, a hotărât că se impunea o acțiune rapidă. Așa că, prin fața cârciumii lui Cebuc, i-a zis acestuia:

— Bă, Niculaie, hai să bem câte-un monopol! Fac eu cinste.

Au intrat și au comandat. La un moment dat, stând ei așa la masă, Rancotă a zis:

— Bă, Niculaie, ia măi dă-m’, bă, pâinea aia, să mă măi uit o țără la iea; ieși bun, bă, frati-mio, cum de ți-ai dat sama?

Fără să-i mai răspundă, Niculaie a scos pâinea și a pus-o pe masă. Atunci, nici una, nici alta, Rancotă a scos iute „brișca” de la chimir și a tăiat la fel de iute o bucată din pâine, pe care a început s-o înfulece cu poftă. Niculaie a sărit imediat în picioare și i-a pus mâna în gât lui frate-său:

— Ce-ai făcut, bă, Dine, dar-ar bengă-n tine? Mi-ai distrus proba! De ce ai făcut asta mă, de ce, hai?

Rancotă a reușit cu greu să scape din strânsoarea mâinii lui frate-său; și mai greu l-a potolit, dar, în cele din urmă, s-au așezat calmi să discute „ca oamenii cu judecată la cap”, cum îi tot ceruse el găjâit legionarului de frate-său, în timp ce acesta îl zgâlțâia zdravăn. Și au discutat! ...

— Păi, bine, bă, frati-mio! De unde știi tu, bă, că vărul’ Mitică i-

a pus pă brutari să facă pâinea măi mică, hai? Ia, gândește-te și tu o țără, logic: dacă ideea asta le-a ven’ t ăloră de lucră efectiv la facerea pâinii? De ce să nu lămurim noi măi întâi treaba asta, în loc să ne ducem așa, tam-nesam, să-l reclamăm pă vărul’ Mitică? Ce draculi, doar suntem rude, sângele apă nu să face, nu? Nu-ț dai tu sama că nici noi nu picăm bine?

— De, bă, frati-mio, paică ai avea și tu dreptatea ta, ieu știu ce să măi zâc?

După câteva momente de gândire, Niculaie luă o hotărâre:

— Gata, bă, Dine, așa facem: lămurim întâi cum stau lucrurile, di la cine provine escrocheria și după-aia acționăm!

Rancotă avusese dreptate. „Ideea” de a face pâinea mai mică, le venise lucrătorilor de la brutărie: la zece pâini făcute, una era a lor! Dumitru Fetelea nu știa nimic de hoția pusă la cale chiar sub nasul lui, avea încredere în ei, dar de atunci, s-a lecuit. Interesant, după ce lucrătorii au recunoscut că ei au pus totul la cale, Rancotă și Mitică l-au convins pe legionar să nu le facă nimic. El s-a lăsat înduplecat, dar a pus o condiție: să-i vadă în fiecare duminică sau sârbătoare, că plătesc pomelnice la biserică și se spovedesc! Bineînțeles că lucrătorii au acceptat bucuria această „pedeapsă”, știau cât de intransigenți sunt legionarii când venea vorba de cinste și corectitudine.

Diana IACOB-SPĂTARU (Austria)

piruete sub mare

ropot

Am luat ploaia de mâini,
dansând am făcut-o
curcubeu de porniri.

topor

curcubeu de porniri
dansând am făcut,
am luat ploaia de mâini.

din

acest detaliu din apus
naște îngeri
din oameni ce nu s’

nid

din oameni ce nu s’
naște îngeri
acest detaliu din apus

roșu

clipa mea se deschide
în verde, roșu, alb,
uitare de albastru
fereastra pictată în astru.

ușor

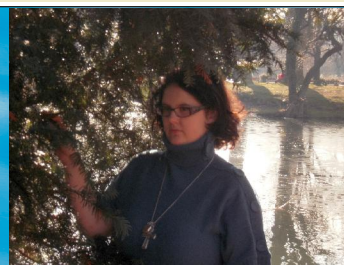
fereastra pictată în astru
uitare de albastru
în verde, roșu, alb
clipa mea se deschide

doi

mă unesc cu marea
să reasc pescăruș

iod

să reasc pescăruș
mă unesc cu marea

Yuri ANDRUKHOVYCH (Ucraina)

S-a născut în 1960 la Ivano Frankivsk (Ucraina). În acest moment este cel mai cunoscut scriitor contemporan ucrainean în afara Ucrainei. Autor polivalent (poet, prozator, eseist și traducător). Este tradus în SUA, Canada, Germania, Polonia, Finlanda, Austria, Ungaria, Cehia, Spania, Italia, Rusia, România (a fost tradus volumul de eseuri, scris în colaborare cu scriitorul polonez Andrzej Stasiuk, *Europa mea*, Editura Polirom, Iași, 2003) și răsplătit cu numeroase și prestigioase premii (în Ucraina sau în străinătate, inclusiv Premiul Herder în 2001). Este vicepreședinte al Asociației Scriitorilor din Ucraina (ASU). În anul 1985 a înființat, împreună cu Viktor Neborak și Oleksandr Irvaniț, grupul „BuBaBu”.

Stas Perfețkyi se întoarce în Ucraina

Cu toate 40 de nume, cu toate 40 de nevroze, răni, cu patru valize cu biletele perforate și scrisori de la iubite, cu patru valize, fiecare dintre ele mai grea decât el, fiecare dintre ele lăsată în alte gări, la alte vămi, așa că astăzi ele sunt cercetate de serviciile speciale ale Albaniei, Bosniei, Herțegovinei și Transilvaniei, și ei descifrează cu un succes relativ criptogramele lui lirice, scrise pe mărcile poștale, sau încearcă să afle componența ADN-ului după singurele pete de pe vechile tampoane, bandaje, ciorapi de damă și scalpuri. Stas Perfețkyi se întoarce în Ucraina.

El gândește: „Este timpul să ne întoarcem roua de pe soare - practic - s-au dus dușmanii - practic - ei, după revoluție îmi voi face pantaloni cu multe buzunare, deodoranți Axe se vând aproape la fi ecare pas, este timpul de întoarcere. Voi dizolva parlamentul, voi împușca vice-spikerul cu automatul, voi introduce în țară euro și legea lustrației, voi înfăptui reforma scrisului, o voi interzice, apoi voi legifera avortul, voi rupe relațiile diplomatice cu Rusia și Hondurasul, îmi voi vopsi părul din portocaliu înapoi în verde, este timpul de întoarcere - noua generație de studenți nici nu-și mai amintesc de numele meu”, - așa gândește Stas Perfețkyi, deși aici el se înșală. Recent el a ținut un discurs înaintea Eurocomisiilor, în același timp punând întrebări - la Eurobănci și la Tribunalul Internațional de la Haga - tot din aceeași cauză, tot din cauza acelor studenți. „Dar ele pleacă din țara mea!” - striga, scuturând din nimbul electronic.

— În curând nu va mai rămâne niciuna, nici un fel. Știți, stimabili, cu ei se întâmplă la fel, ca și cu minijupele. La început le îmbracă doar fete frumoase cu picioare frumoase. Puțin mai târziu - fete urâte cu picioare frumoase. Iar mai târziu - fete frumoase cu picioare urâte. În urma lor - fete urâte cu picioare urâte. Iar mai la urmă - toate alte fete, adică fete care nici nu-s fete.

Dar ele toate pleacă! Zilnic fug undeva, unde pot să uite cât de repede cine sunt, de unde, ele sunt peste tot acolo, unde-s felinarele roșii. Cu atât mai mult, ele au năvălit și în casele noastre, prin intrările din dos, prin hornuri și tomberoane. Ele se simt aici ca acasă, fiindcă au pus stăpânire pe tainele noastre, ele pot fi stăpânite doar de roabele voastre, de femeile de serviciu și de cameriste, cu tainele cearșafurilor, murdăriei, putorii, rușinii voastre!”

Cuvântarea lui a fost transmisă pe toate canalele Europei, deși nimeni din lume nici nu a deschis televizorul, cuvântarea lui a fost cenzurată de comisarii cu problemele destinderii, adică atenționării, de aceea cuvântarea lui a fost aproximativ așa: „Eu sunt de acord, că noi toți din țara noastră - U(crai) suntem periculos de informați. Noi suntem infectați de sărăcie, prostie, pasivitate și neîncredere. Eu înțeleg că pentru organisme infectate există în general două metode - ele pot fi sau vindecate, sau, cu cât posibil - izolate de altele, cele, care sunt considerate sănătoase. Prima metodă, incomparabil mai scumpă, și, chiar halucinantă, în special din cauza infecției admise. Pe lângă aceasta el cere eforturi mai deosebite din partea infectatului. Al doilea - cel mai practic și fără probleme, amputarea. Mie-mi pare că noi putem rezolva problema aplicând chiar al doilea pas. Urmare acestuia cineva nu vrea parcă să mă lase la mine acasă. Cineva, care are o cât de mică închipuire cine sunt eu și ce se întâmplă cu mine. Dar el - acest necunoscut - deja știe ce să facă cu mine.

În primul rând, să se izoleze de mine pentru totdeauna cu un «garou». În al doilea rând, să mă pricopsească cu funcții de salubritate și de gunoier”, - așa vorbea Stas Perfețkyi pe treptele palatelor și pe sub poduri, adresându-se ofițerilor, paznicilor, homarilor, mai cu seamă - investitorilor și nu se știe de ce - transvestiților: „Dar voi totuși nu veți reuși să vă separați de iubirea noastră! Și cu cât de înaltă tehnologie ar fi fost înălțat zidul vostru, cu atât de frigid și asexuat nu ar fi fost proiectul nostru prost al Europei, noi totuși vă vom iubi și vă vom înfluența cu iubirea noastră. Noi vom perfora de nenumărate ori peretele, vom face mii de orificii și chiar ne vom iubi în ele! Noi vom dibui cele mai erogene, cele mai excitante zone! Eu într-adevăr iubesc această femeie! Eu o vreau, și toți trebuie să știe: pe ea o numeau Ada Țitrina, avea ochii de culoarea verde de râu și totuși eu nu pot trăi fără de ea!” Ca răspuns la aceasta el a fost dat în urmărire de Interpol și de telecanalul „Inter”. Eu îi scriam: „Întoarce-te, bătrâne, aici toți au rămas în așteptare, milioane de oameni pe Maidan (Piața Universității, n.tr.), toți clocotesc, scandează: „Per-feț-kyi! Per-feț-kyi!” - în speranța că tu te vei arăta, vei dansa cekitka, vei sta în urechi, te vei rostogoli în cerc, vei cânta în duet cu Katerina Bilozir sau Oksana Bilokur, vei conduce Partidul industriilor și al întreprinzătorilor, vei lua cu asalt Cabinetul miniștrilor fără o împușcătură și îl vei conduce pe Javier Solana prin saunele Kievului!

Întoarce-te, prietene, toți așteaptă de la tine o minune!
Din când în când eu primesc de la el răspunsul,
scris în străvechiul stil al atenționării,
de parcă eu aș fi profesorul de literatură,
iar el susține examenul de siguranță cetățenească,
de aceea strigă mai tare:

„Puterea s-a schimbat, speranțele s-au înfăptuit,
generalii au ieșit la pensie, bandiții-s în închisoare,
răufăcătorii de pe strada Bankova
(cabinetul de miniștri - n.n.)
au fugit în Coreea de Nord,
Kazahstan și Kârgîhistan,
iar bătrânul ex-președinte, plimbându-se prin parc,
trage în ciori cu arma pneumatică,
și nici o curvă nu mai umple teleeterul
cu cave-enurile (concursurile interactive
ale studenților; n.n.),
artificii, muzichalurile, seri căcăcioase,
nici o curvă nu mai cântă în duet cu premierul -
poporul a învins minciuna și noii miniștri publici
în fi ecare seară dau rapoarte în fața grupurilor
de tinichigii -
unii cu chitare în mână, alții cu fl autele lungi.
Dar fi și atenți, urmăriți-le mimica,
toate aceste semne,
urmăriți aceste fețe rotunde din naștere!
Și în nici un caz ne le lăsați să se mai rotunjească,
să le crească gușele - și dacă se va întâmpla aceasta,
se poate începe totul de la început,
deși și așa va fi nevoie, obligatoriu,
să pornim totul de la început!”.

Stas Perfețkyi are dreptate, când scrie
despre veșnicul început.
Eu mă concentrez cu gândurile și îl rog
încă odată și încă odată:
„Întoarce-te Stase! Grănicerii
și serviciul vamal sunt deja
anunțați - te vor
întâmpina cu orchestra,
nu se vor uita la pașaportul tău demult expirat,
două infarcte, accent străin și operația plastică.
Întoarce-te - puterea s-a schimbat, visele s-au împlinit,
băuturile slabe alcoolice și drogurile ușoare -
inclusiv cleiul - au luat locul spirtoaselor
în viața tineretului,
în curând va fi primăvară, îți vei cumpăra pantaloni
cu mai multe buzunare,
vei dizolva parlamentul, vei introduce poligamia,
vei obliga pe toți să pronunțe Atena, Goliat și Honolulu,
vei alipi Donbasul de Ucraina,
vei reînnoi și hanatul din
Crimeea, vei numi un ucrainean viitorul Papă al Romei
și în același timp îl vei face Dalai Lama.
E timpul să te întorci - noua generație de studenți deja
repetă și repetă în întineric numele tău
perfect desăvârșit și de neuitat”.

Prezentare și traducere din limba ucraineană:
Paul ROMANIUC

Scrisoare din JAPONIA

primită la Redacția Revistei “Constelații Diamantine”

Bună iubita mea familie și dragi prieteni,

În primul rând vreau să vă mulțumesc foarte mult pentru îngrijorarea voastră pentru mine. Sunt foarte emoționată. De asemenea doresc să-mi cer scuze că vă trimit un mesaj general adresat tuturor, dar pentru moment, pare să fie cea mai bună cale pentru ca mesajul meu să ajungă la voi.

Aici în Sendai lucrurile par să fi fost ireale. Dar sunt foarte binecuvântată să am prieteni minunați care mă ajută foarte mult. Fiindcă baraca mea a devenit încă și mai vrednică de numele ei, m-am mutat acum în casa unui prieten. Împărțim resursele precum apa, hrana și un încălzitor cu kerosen. Dormim aliniați într-o cameră, mâncăm la lumina lumânării, împărțim povești. Este o atmosferă caldă, prietenoasă și frumoasă.

În timpul zilei, ne ajută unul pe altul să curățăm mizeria din casele noastre. Oamenii stau în mașini, uitându-se la știri de pe panourile de navigație, sau se aliniază la coadă pentru a primi apă de băut atunci când se deschide o sursă. Dacă cineva are în casă apă care curge la robinet, pune semne afară, pentru ca oamenii să vină să-și umple cânilor și gălețile.

De-a dreptul uimitor, unde stau eu nu au fost jafuri, nu au fost îmbrânceli la cozi... Oamenii își lasă ușa casei deschisă, pentru că așa e mai sigur, în caz că lovește un nou cutremur. Oamenii tot spun “Așa era pe vremuri când toți se ajutau unii pe alții.”

Cutremurele continuă să vină. Noaptea trecută au lovit aproximativ la fiecare 15 minute. Sirenele se aud non stop și elicopterele ne trec pe deasupra capului foarte des.

Ne-a intrat apa în case timp de câteva ore astăzi noapte, iar acum pentru jumătate de zi... A venit electricitatea în după-amiaza asta. Gazul încă n-a venit.

Dar toate lucrurile astea depind de fiecare zonă. Unii au, alții n-au gaz, apă și electricitate. Nimeni nu s-a spălat de câteva zile. Ne simțim murdari, dar acum avem griji mult mai importante decât asta. Iubesc această stare de a lăsa la o parte a aspectelor neesențiale. Trăind în întregime la nivel de instinct, de intuiție, de grijă, a ceea ce este necesar pentru supraviețuire, nu doar pentru mine, ci pentru întregul grup.

Se desfășoară ciudate universuri paralele. Unele case sunt într-o ruină completă, altele au rufe la uscat la soare!

Oamenii se aliniază la cozi pentru mâncare sau apă, iar câțiva își plimbă câinele! Toate se întâmplă în același timp.

O altă amprentă a frumuseții este în primul rând - liniștea din timpul nopții. Nu se aud mașini. Nimeni nu este pe străzi. Iar cerurile în timpul nopții sunt împânzite de stele. De obicei vedeam doar vreo două, dar acum tot cerul e plin.

Munții din Sendai sunt puternici și datorită aerului proaspăt le putem vedea siluetele profilate pe cer într-un mod magnific.

Și japonezii înșiși sunt atât de minunați... Revin la baraca mea pentru a o verifica în fiecare zi, acum pentru a trimite acest e-mail din moment ce a venit electricitatea, și găsesc mâncare și apă lăsate la ușa de la intrare. Nu am idee de la cine, dar este acolo. Bătrâni cu pălării verzi merg din ușă în ușă întrebând dacă toată lumea este OK. Oamenii vorbesc cu persoane complet străine întrebându-le dacă au nevoie de ajutor. Nu văd semne de teamă. Resemnare, da, dar frică sau panică, nu.

Ne spun că ne putem aștepta la replici, și chiar la alte cutremure majore, timp de încă o lună sau mai mult. Și ne confruntăm mereu cu zguduiri, hure, vibrații, zdruncinături. Sunt binecuvântată pentru că trăiesc într-o parte a Sendai-ului mai ridicată, mai solidă decât alte zone. Deci, deocamdată zona asta este mai bine situată decât altele. Astăzi noapte, soțul prietenei mele a venit de la țară, aducând apă și mâncare. Binecuvântată din nou.

Cumva în acest moment realizez din experiența directă că este vorba într-adevăr de un pas evoluționar Cosmic enorm care se produce acum peste tot în lume chiar în acest moment. Și cumva, pe măsură ce trăiesc experiența acestor evenimente ce se desfășoară în Japonia, îmi simt inima deschizându-se foarte larg. Fratele meu m-a întrebat dacă nu mă simt îngrozitor de mică din cauza tuturor celor întâmplate. Nu, nu mă simt mică. Ci mai degrabă, mă simt ca o parte din ceva mult mai mare decât mine. Acest val al nașterii (peste tot în lume) este dificil, și totuși magnific.

Vă mulțumesc din nou pentru grija și iubirea voastră pentru mine.

Vă trimit înapoi multă iubire,

Cu drag, Aiko

Sâmbătă, 19 Martie 2011

Ovidiu IUANCU
(India)

Unii scriitorii români nu mai au texte, ci *aură*

La 30 ghenarie 1840, Mihail Kogălniceanu publică articolul-manifest *Introducție la Dacia literară*. Intențiile erau dintre cele mai generoase, textul a devenit între timp unul canonic, găsindu-și locul prin manualele de literatură română. Pentru acuratețe, trebuie reamintit că revista care pornea cu aplomb la început de an 1840 avea să apară în doar trei numere, ea fiind resuscitată abia în 1859, la patru ani după moartea inițiatorului ei, la Paris. Nu asta, însă, mă determină să scriu despre *introducția* lui Kogălniceanu la mai bine de 170 de ani de la publicarea ei.

Recitind textul astăzi, rămâi surprins de validitatea multora dintre sentințele formulate atunci, în plin secol XIX dominat de naționalisme de tot felul și, la noi, de elanuri pașoptiste idilice. Nu mă refer, desigur, la aserțiuni exagerate gen [...] *înlesnită prin miile de școli ce s-au făcut în târgurile și satele Moldo-valahiei, literatura noastră făcu pașuri de uriaș și astăzi se numără cu mândrie între literaturile Europei*. Noi știm astăzi că vocea literaturii române în 1840 era încă una anemică, și nici nu putea să fie altfel. Asemenea viziuni hiperbolice erau dictate de spiritul epocii și de nevoia de a crea cu orice chip, chiar și artificial, o *conștiință națională*. Pașoptiștii, de altfel, își vor face un titlu de glorie din a scormoni prin istoria națională în căutare de eroi. În acest sens, merită amintit textul lui Bălcescu despre Mihail Viteazul (*Românii supt Mihai-Voievod Viteazul*, apărut între 1861-1863), text transformat repede în canon. Până astăzi, imaginea publică a lui Mihail Viteazul e tributară literaturii lui Bălcescu, la fel cum Ștefan cel Mare își datorează aura în conștiința noastră națională revitalizării cronicilor lui Grigore Ureche. Erau vremuri în care elita românească își căuta o identitate și încerca ieșirea de sub influențele Orientului prin deplasarea accentelor către latinătate, europenism, creștinătate.

Altceva, însă, supraviețuiește (din păcate) în acest text al lui Mihail Kogălniceanu. În primul rând, constatarea lui privitoare la fărămișarea literaturii e azi cum nu se poate mai validă. Kogălniceanu visa prin 1840 la o *foaie, dar, care, părăsind politica, s-ar îndeletnici numai cu literatura națională, o foaie care, făcând abnegație de loc, ar fi numai o foaie românească și prin urmare s-ar îndeletnici cu producțiile românești, fie din orice parte*

a Daciei, numai să fie bune, această foaie, zic, ar împlini o mare lipsă în literatura noastră. Deschideți astăzi revistele literare românești și veți observa fără un prea mare efort două lucruri: în primul rând autismul față de literatura universală contemporană și în al doilea rând promovarea scriitorilor din arealul geografic al revistei respective.

Cât privește literatura universală, lipsa ei (cu câteva insulare excepții) din paginile multora dintre revistele noastre literare e cauzată în primul rând de aproape axioma că cititorul vrea să regăsească într-o revistă literară scriitori neași, la care are acces cu ușurință. Cu excepția numelor mari, validate de regulă printr-un Nobel sau vreo altă distincție de această natură, sporadic se scrie despre literatura universală și, atunci când se scrie, se vorbește cu precădere despre cărțile deja traduse în română. Paradigma e ușor explicabilă: vorbim cititorului despre texte pe care el și le poate procura începând de a doua zi din librării și asta sună cum nu se poate mai firesc. În realitatea, însă, cred că traseul ar trebui să fie altul. Ar trebui, poate, ca revistele noastre literare să aducă în fața cititorului zbaterile estetice la zi din literaturi încă exotice la noi. În felul acesta, ar exista presiunea dinspre revistele literare înspre edituri și nu invers. Cititorului i s-ar trezi apetitul pentru o literatură la care nu are acces și atunci două ar putea fi consecințele pe termen lung: s-ar citi respectivele texte în original atunci când este posibil sau ar fi exercitate presiuni nevăzute asupra traducătorilor pentru a aduce în spațiul românesc respectivii autori (vorbes, desigur, de cititorul specializat). Suntem, totuși destul de departe în timp față de momentul 1840 și nu ne mai putem permite să ignorăm ceea ce se întâmplă în jurul nostru fie și pentru simplul motiv că riscăm astfel un nou clivaj masiv între literatura noastră contemporană și ceea ce se întâmplă în jur. Kogălniceanu dovedea o lipsă profundă de înțelegere a fenomenului numit *literatură* atunci când scria: *Istoria noastră are destule fapte eroice, frumoasele noastre țări sunt destul de mari, obiceiurile noastre sunt destul de pitorești și de poetice, pentru ca să putem găsi și la noi subiecturi de scris, fără să avem pentru aceasta trebuință să ne împrumutăm de la alte nații*. Însă, odată în plus, ceea ce e pe deplin scuzabil în secolul

XIX devine de neînțeles în secolul XXI. Revistele noastre literare ar trebui să înțeleagă că nu sunt exclusiv platforme de exprimare pentru scriitorii autohtoni, ci și un liant între produse literare de la noi și de aiurea.

A doua constatare ce nu poate scăpa niciunui cititor de reviste literare e regionalizarea literaturii. Un corpus de scriitori e promovat în Moldova, un altul la București, un altul în Oltenia. E foarte posibil ca fenomenul să nu fie unul deliberat. Explicația e mult mai simplă, mundană chiar: o revistă care apare în urbea X primește cu precădere cărți care apar în respectiva urbe sau în arealul învecinat. Asta pentru că săracul scriitor al urbei X nu prea are șanse de a se face vizibil într-o revistă literară ce apare în urbea Y. După ani îndelungați de practică, astăzi rezultatul e previzibil: avem o limbă națională, dar literatura contemporană, cu excepția câtorva nume, e un puzzle imposibil de asamblat. Primii care vor resimți șocul, dacă nu cumva l-au resimțit deja, vor fi istoricii literari. Dacă peste vreo sută de ani vreunul dintre ei va avea curiozitatea de a radiografia literatura română în intervalul 2000-2010 va constata că Sisif se poate considera norocos. Să mai adăugăm aici grafomania românească post-revoluționară și posibilitatea fiecărui cetățean abia alfabetizat de a publica o carte.

Cu puține excepții, critica literară însăși încetează să fie critică, abia-abia susținându-și atributul de *literară*. În reviste abundă cronicile de întâmpinare, în majoritatea lor favorabile. Distanța între verdictul critic și textele supuse analizei e atât de mare încât devine ridicolă. Faceți doar experimentul de a citi un text critic despre un text literar și apoi textul literar însuși. Veți constata cu ușurință că limbajul *critic* nu mai are rețineri; abundă în superlative și aprecieri, aplicând unor texte mediocre sintagme aplicabile capodoperelor. Mai avem astăzi nevoie de *nume* care să umple indistinct literatura română? Nu cred... ceea ce e important în stadiul actual al literaturii române e să avem *texte*, nu doar *autori*.

Să-i dăm, din nou, cuvântul lui Kogălni-

ceanu: cât pentru ceea ce se atinge de datoriile redacției, noi ne vom sili ca moralul să fie pururea pentru noi o tablă de legi și scandalul o urâciune izgonită. Confuzia între etic și estetic, neimputabilă unui scriitor care, probabil, nu îl citise pe Aristotel (*Poetica*), devine de neînțeles astăzi, când o simplă lectură a textelor lui Maiorescu (mai sunt și alții) ne-ar duce cu gândul la ideea că literatura și morala folosesc două sisteme incompatibile. Nu poți tăia lemne cu bisturiul și nici opera cu drujba. Spre norocul nostru, în mare măsură, lecția e învățată. Nu întotdeauna, de vreme ce la poezia lui Adrian Păunescu sau Grigore Vieru ne raportăm totuși folosind un instrumentar adesea inadecvat. Validăm, în aceste cazuri, texte nu aplicând rigorile esteticii, ci importând criterii care nu au nimic de a face cu literatura (precum patriotismul, de pildă). Suntem adesea în plină paradigmă pașoptistă. Doar că atunci lipsa unei literaturi naționale justifică într-o oarecare măsură supralicitările. De altfel, când Maiorescu va considera că peisajul literar românesc poate suporta anumite decantări și clarificări va scrie celebrul său studiu *O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867*. Astăzi, multitudinea de texte care alcătuiesc un corpus relativ solid al literaturii române nu mai reclamă supraaprecierile *otova*. Dimpotrivă, ceea ce e necesar astăzi e *distanța critică*. A te entuziasma la volumul de debut al unui autor care mai apoi va abandona literatura, a-i găsi valențe estetice acolo unde acestea nu există sau sunt încă incipiente nu se mai bucură astăzi de scuza pe care secolul XIX o oferea din plin criticilor literari români. Ar fi interesant un studiu care să ne arate care este traseul literar al celor care au primit premii pentru debut în ultimii douăzeci de ani. Câți dintre ei au confirmat?!

O altă meteahnă veche ce supraviețuiește cu stoicism secolelor e convingerea că un scriitor *mare* nu poate scrie texte *mici*. Pentru relativul nostru confort, trebuie spus că boala aceasta nu ne aparține. Ea e astăzi generalizată în primul rând datorită mecanismelor de *marketing literar*. Oriunde în lume, autorul unei cărți de succes are toate șansele de a i se oferi un contract în alb pentru următoarea carte, deși, evident, nimeni nu are certitudinea valorii ei literare. Dacă, însă, practica e folosită frecvent nu înseamnă că ea trebuie să fie și validată critic. Unii scriitorii români de astăzi nu mai au texte, ci *aură*. Ei devin eroi la câteva zile după moarte, iar în cazul *numelor mari* suntem încă tentați să considerăm că orice producție literară ce le poartă semnătura trebuie categoric să fie valoroasă. Aș aminti la noi cazurile Mircea Cărtărescu (*De ce iubim femeile* sau *Baroane*) și Ioana Pârvulescu (*Viața începe vineri*). Nu e nimic mai firesc decât ideea că niciun scriitor nu e egal cu sine însuși, cu toate acestea numele trezește și astăzi reverențe și temenele. De un nume nu te mai apropii decât având sfiala și deferența necesare. Numele e atât de strivitor, de sacrosanct încât textul e aproape un appendice.

Desigur, nu trebuie ignorată nici tendința inversă. La un colocvii al tinerilor scriitori desfășurat acum câțiva ani la Alba Iulia, m-a surprins elanul furibund cu care *lupii tineri* ai literaturii române deconstruiau diletant *nume grele* precum Eminescu, Arghezi sau Bacovia. A-ți face loc în literatură călcând peste cadavre literare e tot atât de condamnat ca a te prosterna în fața unui text doar pentru că el poartă o semnătură celebră. Altceva, însă, trebuie remarcat aici. Bacovia, Arghezi sau Nichita Stănescu pot fi supuși deconstrucției fără riscuri de vreme ce ei, nemaifiind printre noi, nu pot riposta. Cărtărescu, Pleșu, Liiceanu, Patapieviici sau alte *efigii scriitoricești* din provincie încă trăiesc și pot acorda stipendii, premii literare sau pur și simplu *vizibilitate*. A nu se înțelege că numele enumerate mai sus nu se susțin literar vorbind. Dimpotrivă, cred că în cultura noastră contemporană ei nu pot fi trecuți la index. Eu vorbesc, însă, aici de un proces și de mecanisme care parazitează lumea literelor. A vorbi despre nume și nu despre texte... iată eroarea! Kogălniceanu o întuise de vreme ce scria *vom critica cartea, iar nu persoana*. Aceasta este, de altfel, și soluția. Numai că va trebui să găsim metoda prin care să o transformăm nu în simplu exercițiu oratoric, ci în practică curentă.

Premiile Ligii Scriitorilor Români

Urmare propunerii venite din partea unor membri ai Comitetului Director al Ligii Scriitorilor Români, începând din acest an, organizația noastră profesională va acorda premii autorilor ale căror cărți au apărut cu un an în urmă.

Acum, datorită faptului că vom acorda premii pentru prima dată, în acest context comisia formată din scriitori, membri ai Ligii Scriitorilor, a luat în considerare cărțile apărute și piesele de teatru, din ultima perioadă, de când s-a înființat organizația noastră, și sosite pe adresa Ligii.

Premiile s-au acordat scriitorilor, indiferent din ce organizație profesională fac parte autorii: Liga Scriitorilor, Uniunea Scriitorilor sau alte asociații scriitoricești. Motivul fiind, că aceste cărți au fost scrise pentru cititorii români, în interiorul literaturii române, și nu pentru o anume asociație scriitoricească sau grupare. Din principiu, Liga Scriitorilor Români nu agreează partizanatul, exclusivismul și vedetismul. În continuare prezentăm **lista premiilor Ligii Scriitorilor**.

Poezie

- 1- "Alegând după fluturi", de Gavril Moisa (Cluj-Napoca)
- 2- "Dodecarefecții", de Raveca Vlașin (Dej)
- 3- "Gânduri la marginea lumii", de George Baciu (Domnești)

Proză

- 1- "Paiațe", de Ion Velica (Petroșani)
- 2- "Cărările destinului", de Toader T. Ungureanu (Gherla)
- 3- "Sonia", de Iulian Dămcuș (Gherla)

Istorie literară

- 1- "Scriitori olteni postrevoluționari", de Mihai Marcu (Craiova)
- 2- "Gib I. Mihăescu", de Emil Istocescu (Drăgășani)
- 3- "Sfântul Nicodim de la Tismana", de Nicolae N. Tomoni (Tismana)

Monografie, memorialistică și jurnal literar

- 1- "Mănăstiri și schituri din județul Vâlcea", de Eugen Petrescu (Rm. Vâlcea)
- 2- "O viață pe șantierele luminii", de Marius Mălai (Cluj-Napoca)

Teatru

- 1- "Teatru", de Ion Constantinescu (Cluj-Napoca)
- 2- "Foca albastră", de Doru Moțoc (Rm. Vâlcea)

Eseu

- 1- "Pragul de sus", de Dumitru Velea (Petroșani)

Datorită numărului mare de cărți bune apărute și primite de Liga Scriitorilor, comisia a hotărât să premieze mai mulți autori și volumele lor. Cărțile viitoare ale autorilor premiați vor fi publicate de editura "DACIA XXI" în colecția DUO a Ligii Scriitorilor.

Al. Florin Țene, Președintele Ligii Scriitorilor Români

Florin Măceșanu - Zborul pe scări

Cristian Petru BĂLAN
(SUA)

O amintire din liceu despre Nichita Stănescu

Cine l-a cunoscut pe poetul Nichita Stănescu va avea totdeauna multe de spus, dar cred că absolut nimic negativ, fiindcă nu bârfea, nu se certa cu nimeni, nu ocolea să declare franc cunoscuților săi tot ceea ce avea pe inimă, tot ce simțea. Puteai să abordezi cu el orice subiect, fiindcă era un spirit umanist de mare clasă, dar cel mai mult îi plăcea să vorbească despre poezie și cam totdeauna începea cu ditirambi despre Eminescu, al cărui urmaș se considera, pe bună dreptate că este și că, la rândul lui, el a fost chemat să prevestească viitorului pe un alt mare poet român, de indiscutabilă elită, pe care îl descria în cuvinte impresionante: "El va fi neasemuit de frumos, zicea Nichita, și toată ființa lui, chiar și trupul lui vor fi de o neasemuită vorbire. Se vor usca lacrimile fetelor părăsite, iar îndrăgostiții vor vedea păsări cu gâtul uimitor de lung întretăind soarele la amurg. El însuși va fi foarte fericit, dar toată ființa lui va revărsa un fel de fericire a vorbirii, încât toate tinerele fete, auzindu-l, îi vor purta cuvintele ca un cercel de diamant." Eu cred că în acest strălucitor portret s-a referit la el însuși atunci când notase asemenea cuvinte... Vedeți, cam acesta era stilul lui de exprimare, chiar și în convorbirile banale. Dacă însă ciuleai mai bine urechile la tot ce spunea Nichita, chiar dacă vorbea despre o ceapă sau despre o groapă cu noroi din drum, ai fi observat că monologul ori dialogul său nu formulau altceva decât o neîntreruptă poezie. Ba uneori se exprima direct în versuri cu rime spontane, improvizate pe loc, după care râdea, încât te întrebai de unde le mai tot scoate... Din acest motiv, un fost coleg de clasă cu el, medicul A.M., îmi spunea anul trecut că majoritatea colegilor lui de liceu, până să-l cunoască mai bine, considerau că poetul o lua adesea mult cu discuțiile pe arătură, dar după ce și-au dat întru târziu seama că tot ce spunea el nu era nicidecum o ciudată stare nefirească de exaltare, ci un exercițiu non-stop de creație, căci el se juca cu cuvintele, cu împerecherea lor în alăturări care mai de care mai bizare și mai inedite, jonglând cu figuri alambicate de stil ce-i umpleau spontan gura, după ce colegii lui s-au obișnuit bine cu stilul său original de vorbire, toți îl căutau, îl provocau, îl trăgeau de limbă, dându-i lui Nichita apă la

moară să mai debiteze noi și noi minuni lingvistice, cu totul și cu totul inedite. "Dacă aş fi avut pe vremea aceea un reportofon ascuns lângă mine și dacă aş fi transcris tot ce auzeam din gura lui Nichi și aş fi publicat sub numele meu - mi-a mărturisit în glumă fostul lui coleg -, aş fi devenit, probabil, o "dublură" a poetului, la fel de respectată"... Nu cred că au mai existat asemenea cazuri în România.

Am avut norocul să fiu, la Ploiești, la Liceul "I.L. Caragiale", colegul mic de liceu al lui Nichita Stănescu. Am avut aceiași profe-

Nichita Stănescu

sori, aceeași școală primară de băieți, Școala numărul 5, nu departe de casa lui. Tot acolo am fost și eu elev. Profesorul lui de limba română, Constantin Enciu, astăzi un distins intelectual, destul de sănătos și în vârstă de 92 de ani (singurul din dascălii noștri care mai trăiește), a fost și profesorul meu. În clasă cu Nichita se afla unul din prietenii lui cei mai buni, criticul Eugen Simon, viitorul președinte al Academiei Române, care, neîndoios, a jucat un rol destul de mare în încurajarea și promovarea poetului. Viața a făcut ca și la Universitatea din București, la facultatea de Filologie pe care au urmat-o cei doi colegi, să o urmez și eu. Și acolo am avut cam aceiași dascăli universitari.

Pe când eu începeam primele clase de liceu, ei îl sfârșeau. Am fost cu toții niște norocoși, deoarece am avut șansa să fim instruiți de niște profesori excepționali, cărora le vom fi pururi recunoscători.

Când am intrat în acel faimos liceu, l-am găsit acolo pe Nichi sau Nini, cum îi ziceau toți, ca fiind... "poetul oficial" al tuturor liceenilor de la Caragiale. Nu-i plăcea să-l strige nimeni pe primul nume de botez, Hristea ("Hei, Stănescule, nu te mai iscăli cu numele Hristea Stănescu, îi zicea domnul profesor de istorie Nicolae Simache, fiindcă așa îl che-ma pe un mare erou de la Mărășești! Sem-nează-te Nichita Stănescu, chiar dacă primul e nume rusesc, dar sună frumos.") Într-adevăr, Nichita era nume rusesc, fiindcă și mama lui era o rusoaică de viță nobilă venită în România din cauza prigoanei bolșevice. Totuși, poetului nu-i plăcea să-l strige nimeni Nichita, ci îi ruga pe toți să-i zică Nini și mai rar Nichi. Cu toate acestea, colegii îl porecleau Bunicul, nu știu de ce. Probabil pentru că era blând și sfătos, neobosit povestitor, ca un bunic... Mai târziu, iarăși nu știu de ce, colegii i-au schimbat porecla în Grasul, fiindcă era înalt și solid, fără să fie însă deloc gras... Recita, minunat, ca un actor, diferite versuri, la serbările școlii, totdeauna numai din poeziile proprii, și mi-l amintesc cu multă claritate, parcă-l văd și acum: era aproape un copil. Era un adolescent blond, frumos ca un zeu, cu ochii albaștri, înalt, zvelt și îi plăcea să se îmbrace numai în albastru. Locuia lângă liceu, pe strada Buciumului nr. 1, iar prin fața casei lui treceam destul de des. Toată fața lui Nini era numai un zâmbet cald. Atât fetele cât și băieții spuneau că este unul dintr-ceilalți mai frumoși tineri din liceu. În recreații ajunsesese ca un punct de atracție. De aceea toți roiau în jurul lui și el se simțea adulat, fericit, motiv pentru care le zâmbea tuturor cu prietenie. Nu am văzut până la el altă ființă ome-nească cu atâta forță de atracție, măcar că, pe vremea aceea, nici vorbă nu era de celebri-

tate. Știa să cânte la pian, știa să danseze, să cânte la orgă, știa să deseneze frumos (era cel mai bun caricaturist din liceu și... trebuie să mă laud că el, împreună cu colegul meu de clasă, Horia Busuioc, responsabil artistic cu Gazeta de perete a școlii, fără ca Nini să mă cunoască personal, mi-au făcut o reușită caricatură la gazeta de perete a liceului, cu mine călare pe uriașul cerb împăiat din holul clădirii, căci fusesem prins de doi elevi din clasa a XI-a pe când încercasem un asemenea exercițiu original de echitație, și dus pe sus la cancelaria directorului Andrei Vijoli care m-a admonestat cu severitate, dar... m-a iertat. Dacă păstram acea caricatură color, foarte reușită - în special cerbul, căci eu nu semănam! - ar fi fost o piesă de mare valoare). Nini vorbea perfect rusește (normal, fiind prima lui limbă maternă), iar profesorii de franceză Preda și Băzu vorbeau cu poetul liceului numai în franțuzește. De asemenea, Nini era unul dintre cei mai activi membri ai cercului de matematică al liceului, motiv pentru care profesorul Ion Grigore (liceul "Caragiale" se află astăzi pe Strada Ion Grigore!) îl obliga să-și publice ecuațiile la "Gazeta de matematică", seria A, care apărea la București. Acolo a debutat el prin anul 1955, ca un avansat "rezolvitor" de probleme, înainte de a debuta ca poet cu versuri în "Tribuna" din anul 1957... Îmi amintesc că Nichita, împreună cu alți colegi de clasă au fost arestați pentru câteva ore de securitatea ploieșteană, în urma faptului că, pe holul scărilor care duceau la etajul al doilea, apăruseră niște afișe anticomuniste și promonarhice imprimate în mai multe locuri pe pereți cu ștampile de gumă. Spre seară au fost eliberați, întrucât adevăratul vinovat a fost prins în urma unui denunț. Fusesse pârât de un "binevoitor" coleg de clasă care l-a văzut pe când imprima ștampilele pe brâul de ulei de culoarea muștarului. Colegilor nu le venea să creadă când i-au văzut teferi a doua zi la școală. Nini se reîntorse cu același zâmbet fermecător pe buze, fiindcă mulți erau convinși că Nichita era autorul. Nu a spus nimanui dacă a fost bătut sau nu de securitate. În orice caz, cu aplauze nu au fost primiți acolo, căci vinovat-nevinovat, securitatea întâi te molesta și abia apoi te ancheta "în forță". Eliminarea lui Nichita Stănescu, hotărâtă în ritm de urgență de consiliul pedagogic al liceului, care era deja semnată cu ordin special de domnul director Andrei Vijoli, proful nostru de geografie, poreclit Țăranul, a trebuit să fie imediat contramandată, iar Vijoli a răsuflat ușurat, fiindcă și el ținea la Nichita. După această pățanie, popularitatea lui Nini s-a dublat. Zilnic, prietenii făceau același cerc în jurul lui și, cu toate

că era atât de căutat și apreciat de mulți, n-am remarcat nici urmă de mândrie și dispreț față de alții. A fost poate cel mai prietenos om din câți am văzut.

De câteva ori, în timpul recreațiilor, a trebuit să merg la el în clasă, nu departe de sala noastră de cursuri. În clasa lui Nichita aveam un vecin, Jean Popescu, care stătea în spatele băncii lui Nini (Jean, ajuns primarul orașului Boldești-Scăieni, ne-a părăsit și el acum câteva luni). A intra în clasa lor era o problemă serioasă, uneori chiar riscantă, căci elevii de serviciu de acolo nu prea lăsau pe copiii străini să le calce pragul. Când am fost prins de doi din aceștia, ei au vrut să mă dezbrace și în timp ce voiau să-mi dea pantalonii jos, a sărit pe ei Nichita și i-a îmbrâncit cât colo strigând la ei: "Ce-aveți mâi cu copilul, așa vă fac colegii când intrați și voi prin alte clase?" Iar mie mi-a spus: "Ferește-te, măi puștiule, că ăștia-s cam dilii la cap și nu știu prea multe!"

Din acei ani ai copilăriei, l-am mai văzut pe Nichita de câteva ori, dar nu am stat niciodată de vorbă cu el, ci numai cu mama și sora lui care au plecat și dănele dintre noi. Astăzi, 31 martie, ziua lui de naștere, Marele Blond ar fi împlinit 78 de ani. Moartea poetului nu a putut ucide dragostea și respectul imens pe care românii, tineretul în special, i-o poartă cu devoțiune. Mormântul lui de la cimitirul Belu, aflat lângă mormântul lui Eminescu este zilnic vizitat de sute de oameni. În țară i s-au ridicat mai multe busturi, dar cea mai frumoasă statuie este aceea ridicată în centrul municipiului Ploiești ("Îngerul cu aripile rupte"), lucrată de sculptorul Ștefan Macovei, prietenul poetului, și inaugurată la 24 septembrie 1999.

Nichita Stănescu a revoluționat limbajul artistic al limbi române. Poeziile lui au fost traduse în multe limbi. Cititorii români și străini au descoperit în poezia acestui român o filosofie cu totul originală și un registru relativ aparte, în care omul și Terra devin deopotrivă obiecte cosmice; cuvintele, la fel ca și culorile, sentimentele, frigul, lumea vegetală și animală, muzica sferelor, dragostea, tăcerea, senzația de abisal și de altitudinal, de tragic și absurd, de grotesc și sublim, de lucid și afectiv, ne copleșesc sufletul unde tristețea umană "aude nenăscuții câini/ pe nenăscuții oameni cum îi latră."

Ar trebui să memorăm cu toții următoarea proorocie a marelui poet:

*Vor veni timpuri minunate
când echilibrul rece
al stelelor
se va rupe,
și când
șirurile celor care au fost
se vor uni cu cei care sunt...*

Ionuț CARAGEA (Canada)

Mâncătorii de visuri

Trăim într-o lume de minuni banale
în care răul devine credința cea mai de preț
și te întrebi de ce strig?

Trezește-te copile de nisip,
îți dăruiesc suflet de cuarț
făurit de inima mea, încă nestinsă
de vânturile dorului!

Te-aștept la statuia ce-și plânge speranța
în fântâna dorințelor, numai acolo
oamenii sunt fără măști,
o mie de ochi nemișcați
în o mie și una de nopți.

Mă rog pentru picăturile de ploaie
rătăcite pe dunele albastre,
rămășițe uscate de mirodenie pământie
ascund semințe însetate de iubire.

În depărtare aud cântecul fantomatic al
nibelungilor,
Odin încă-și mai cheamă bravii luptători.
Bătrâne, viermii ne surpă viețile,
suntem marionetele războiului *in vitro*,
sclavii propriului nostru coșmar.

Azi curcubeul este ucis de zeul smog,
Valhalla a fost înghițită de mâncătorii de
visuri ce-și slăvesc prezentul putred
pe alea celebrităților, alte stele răsar,
cerul îl ating cu mâna zeii de râncedă carne.

Trăim într-o lume de minuni banale în care
binele este privit cu răutate și dispreț
și te întrebi de ce n-adorm?
Măine o să-l clonăm pe Iisus,
îl vom ucide a doua oară,
cu nepăsare, cu ignoranță, cu sânge rece,
îl vom îngropa de viu,
astfel nu ne va mai orbi lumina de Paște.

Poimăine vom inventa mașina timpului,
vom fugi în viitorul extatic,
acolo unde clepsidrele sunt goale.

Îmi vine să mă arunc cu brațele deschise
în somnul adânc,
dar mâncătorii de visuri mă opresc
și scriu.

Constantin E. UNGUREANU

„Nu știu dacă am creat teatrul național, dar știu că i-am adus un mare concurs”

Pentru a cunoaște activitatea impunătoare a lui Vasile Alecsandri în domeniul teatrului timp de 50 de ani, din 1840, de când preia conducerea Teatrului Național din Iași, împreună cu C. Negruzzi și Mihail Kogălniceanu și dă la iveală prima încercare dramatică, „Farmazonul din Hârlău”, comedie în trei acte, și până în 1890, când, pe patul de moarte, face ultimele corecturi operei sale „Ovidiu”, pentru a observa evoluția dramaturgului, de la repertoriul de „piese ușoare”, ocazionale, din tinerețe, cum singur le numește într-o scrisoare către Ion Ghica, în 1878, expediată din Mircești, până la producțiile din ultima etapă, o dramă istorică și două drame de inspirație clasică, adevărate capodopere, pentru a dezvălui stăruința sa nu numai pe tărâmul creației, ci ca organizator, mereu interesându-se de soarta conducerii teatrului și de soarta artiștilor, și, în fine, pentru a revedea concepția sa despre teatru, corespondența acestui „bard național” are o deosebită importanță.

Ținând seama de toți factorii ce determinau profilul repertoriului de la posibilitățile actricești până la puterea de înțelegere a publicului, Vasile Alecsandri, ctitor al teatrului românesc, adresându-se lui Ion Ghica, într-o scrisoare expediată din Iași, 1852, spunea: „Autorii dramatici din România au de luptat cu patru obstacole foarte grele de trecut:

1. limba care este încă în fașă;
2. publicul care seamănă cu limba;
3. actorii care seamănă cu publicul;
4. cenzura!

Militând pentru formarea unui repertoriu original, la început, dramaturgul creează piese ocazionale, dar, mai târziu, dorește să facă din teatru o adevărată tribună, cum îi scria lui Ion Ghica, în 1850, de la Iași:

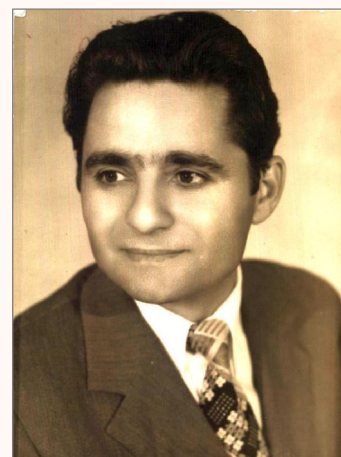
„Fac piese de teatru în care spun multe prostii celor care le merită și lumea mă găsește încântător. Este de altfel singura tribună care ne mai rămâne și profit de ea ca să întrețin unele sentimente care se caută a fi înăbușite. Și asta se prinde. Reușește mai bine decât jurnalismul. Jurnalele nu se citesc, dar lumea asistă la reprezentații și acolo câștigă idei. Asta face mult!”

Aceeași concepție despre rolul teatrului este exprimată și în scrisoarea autobiografică către Ubicini:

„Astfel, am avut fericirea să distrug multe prejudecăți înrădăcinate, să biciuiesc multe defecte, să îndrum teatrul nostru pe adevărata cale motivală și să dovedesc că limba noastră se potrivește admirabil și pentru comedie și pentru muzică”.

Constatăm, în corespondența sa, o evoluție a concepției lui Alecsandri despre rolul teatrului care, în 1852, afirma că opera sa dramatică este o copie fidelă a unei societăți, ca, mai târziu, într-o scrisoare către Pantazi Ghica, datată 17 noiembrie 1865, din Mircești, să întrezărim, în sfaturile pe care le dă amicului său, o nuanțare a ideilor sale:

„Nu sunt mai puțin fericit, să știu că lucrezi pentru teatru. Este un gen de lucru care are să te distreze mult și pentru care pozezi o

elegantă, nuanțată și originală, căci știi că acum această conversație nu este decât un jargon caraghios...o franțuzească de bucătărie!

Alecsandri a încercat, prin piesele sale, să formeze gustul publicului pentru teatrul de calitate, ironiile, cuprinse în unele scrisori, sunt îndreptate împotriva publicului amator de farse ușoare.

Îi aprecia mult pe actorii din epoca sa, căuta să scrie roluri potrivite cu stilul fiecăruia, intervenea să fie trimiși în străinătate pentru a se forma: „Singura măsură bună pe care statul ar putea-o lua ar fi de a trimite la Paris trei băieți și trei fete în aceleași condiții ca și pe ceilalți bursieri, destinându-i studiului artei scenice. Ar trebui să-i încredințeze vreunui artist al Teatrului Francez care ni-i va trimite înapoi, după trei ani, în stare să joace cum trebuie operele dramatice și să formeze în țară un conservator”.

În aceeași scrisoare către Mihail Kogălniceanu, Mircești, iunie 1864, Vasile Alecsandri face aprecieri asupra lui Matei Millo:

„Până atunci, este mai înțelept ca Teatrul Național să fie lăsat să meargă ca și în trecut, sub direcția absolută a unui om inteligent, a unui artist încercat. Or pe acest om îl cunoști de multă vreme, este unul din vechii noștri colegi de școală, este Millo, singurul artist de mare talent pe care îl avem”.

Cuvinte de prețuire pentru actorul și autorul Matei Millo, apar și în scrisoarea către Pantazi Ghica, trimisă din Mircești, 30 octombrie 1865: „Millo, dimpotrivă, este un artist adevărat, singurul cu care ne mândrim pe bună dreptate. Posedă un repertoriu original, național: a creat tipuri care vor rămâne și talentul său mă îndeamnă să lucrez pentru scenă”.

După cum se știe, Vasile Alecsandri, dramaturgul, a avut șansa ca multe roluri din piesele sale să fie interpretate, în travesti, de către Matei Millo. A jucat, cu mare succes, în canțonetele, monologurile, Nastasiile și Chirițele lui Vasile Alecsandri.

Vasile Alecsandri

înclinare totală. Stăruie în a studia bine caracterelor personajelor dumitale, în a le face să vorbească limba care se potrivește cu poziția lor socială, în a construi cu dibăcie scenariile, în a evita lungimile și a pregăti cu dibăcie deznodămintele. Să ai mai cu seamă în vedere că trebuie să creăm adevărata conversație în limba română, conversație fină, spirituală,

În aceeași scrisoare către M. Kogălniceanu din iunie 1864, V. Alecsandri îl roagă pe acesta, în calitate de ministru, să intervină pentru ca, la conducerea teatrului, să fie desemnat Matei Millo, în locul unor „saltimbanci formați la școală paiaței de la Caimata”, care încearcă o izolare a marelui actor: „A le lăsa lor direcția înseamnă să vrei transformarea scenei în teatru de bălci și a impune pe acești oameni viitorului director ar însemna perpetuarea în teatru a spiritului de intrigă. Activează deci cu îndrăzneală, ca un ministru practic și în interesul chiar al literaturii dramatice, dă (așa cum mi-ai făgăduit) conducerea absolută lui Millo. Toată lumea te va aproba și eu îți voi fi foarte recunoscător”.

Între Matei Millo și Pascaly au existat regretabile neînțelegeri. Dramaturgul a intervenit în favoarea primului, dar, din corespondența cu Kogălniceanu și cu vestitul interpret și autor de opere dramatice, reiese că Alecsandri l-a sfătuit să ajungă la o înțelegere cu Pascaly.

Acest fapt reiese și din scrisoarea către Matei Millo, Mircești, 1 iunie 1875:

„Ai de-a face cu un potrivnic puternic, luptând împotriva lui Pascaly, care este un intrigant patentat și care știe să-și conducă barca, și baraca... (ironie). N-ar exista, oare, vreun mijloc de a vă înțelege amândoi, păstrându-ți numai dreptul de a juca piesele pe care vrei să le montezi, și când îți va conveni, s-o faci?”

Știu că este aproape cu neputință, dar, în sfârșit, o încercare de înțelegere nu v-ar strica”.

Rivalitatea dintre Millo și Pascaly pentru direcția Teatrului Național a durat ani de zile. Deși întotdeauna i-a luat apărarea lui Millo, Alecsandri înclină spre o împăcare între cei doi actori de valoare.

Câteva scrisori către Matei Millo, expediate din Mircești, 1874 și 1875 fac obiectul piesei „Chirița în balon”, care s-a jucat la 13 februarie 1875, în beneficiul artistei Smaranda Merișescu: „Cum? Îți anunț că am realizat unul din visurile dumitale dragi, acela de a te urca în balon în costumul Chiriței, ba mai mult, îți fac cunoscut că ți-am trimis prin fratele meu această farsă de carnaval, care trebuie să-ți aducă un bun beneficiu...”

La rândul său, Matei Millo a scris și el o farsă: „Chirița la expoziția de la Viena” care „îl amuzase mult pe poet”. Vasile Alecsandri nu întârzie să-i dea un răspuns prin scrisoarea, din 25 februarie 1874, după ce a citit piesa lui Millo: „Chirița la expoziția de la Viena” m-a făcut să râd cu hohot; îți mulțumesc pentru broșurile ce mi-ai trimis și pentru momentele de veselie ce mi-ai procurat. Can-

toneta e nimerită și cuprinde unele sfichiuri care au trebuit să producă efect în public, dar totodată să și cârneasce unele nasuri de care sunt animate portofoliuri ministeriale...”

„În adevăr, tipul Chiriței va rămânea în repertoriul nostru și va fi exploatat cu succes încă mult timp, căci este o baie necesară. Așa de exemplu, ce-ar plăti o Chiriță” care s-ar întoarce de la Cameră? O „Chiriță” politică? O „Chiriță” ghesefară? etc. Toate acestea, bine tratate, ar avea succese sigure”.

Tot din aceeași corespondență cu Matei Millo, aflăm că autorul a fost nevoit să retragă piesa „Chirița în balon”, în urma unui nefericit accident al interpretului:

„Sunt foarte fericit să aflu că în afară de o mică zgârietură la mână, căderea dumitale din balon, care ar fi putut să fie foarte gravă, nu ți-a făcut nici un rău. Scriind această farsă de carnaval intitulată *Chirița în balon*, am avut o presimțire care, din nenorocire, s-a realizat. Vin deci și te sfătuiesc să lași piesa la o parte și să nu te mai expui a face ascensiuni care pot să te pună în primejdie și să-ți frângă oasele. Îți făgăduiesc o nouă lucrare pentru viitoarele dumitale beneficii, cu condiția să renunți la isprăvile Chiriței. Nu vreau să am pe conștiință fracturarea vreunui din mădularele dumitale, de aceea, îmi retrag piesa din repertoriu”.

Constantin Nottara, actor român, una din personalitățile cele mai de seamă ale teatrului românesc, colaborator cu actori ca Aristizza Romanescu, a interpretat importante roluri din dramele lui Vasile Alecsandri, care se află în ultimii ani ai vieții: „Despot Vodă”, August din „Ovidiu”, Horațiu, din „Fântâna Blanduziei”.

Un alt actor român care, specializându-se la Paris în domeniu, s-a consacrat teatrului, fiind de mai multe ori director al Teatrului Național din Iași, unde a creat diverse roluri în piesele lui Vasile Alecsandri, a fost Neculai Luchian, bun prieten cu autorul așa cum rezultă din corespondența intimă dintre ei.

Într-o scrisoare datată 1857, iată ce-i scrie amicului său: „Pune-mă în curent cu afacerile Teatrului Național. Povestește-mi din când în când succesele dumitale ca director și actor. Aceasta mă va interesa mult, o știi. Acum, când lucrurile și-au schimbat fața și când Unirea este sigură, nimic nu te împiedică să joci *Păcală* și *Tândală*. Pune-o în scenă pentru începutul stagiunii teatrale a anului acesta și vei avea, sper, un succes potrivit împrejurărilor. Socotesc să mă întorc la Paris peste trei zile și să-ți trimit prin poștă o colecție de piese noi!”.

Într-o altă scrisoare, tot din 1857, publicată în „Manuscriptum” nr. 3(4)/1971, prin care îi trimite o colecție de farse și drame scrise de autori francezi, îl felicită pe Luchian

pentru aducerea lui Mihail Pascaly în trupa de la Iași:

„Îți urez noroc - scrie lui N. Luchian - lucrează serios și să ajungi a fi copleșit de aplauze și de o ploaie de bani.”

Am primit scrisoarea dumitale și am fost încântat aflând că ți-ai completat trupa cu câțiva artiști din București: Pascaly are talent, are să-ți fie de mare folos ca să monteze anumite piese cu roluri de june-prim!”

Și cele scrise Luciei Duca, în scrisoarea din 5 februarie 1879, ne ajută să observăm maturitatea și modernitatea ideilor despre teatru ale lui Vasile Alecsandri, care este pe deplin satisfăcut când scrie câte o piesă de teatru în care „pune să acționeze și să vorbească o mulțime de personaje cu caractere deosebite, simțindu-se de-a dreptul un general în fruntea unei armate întregi”.

După ce face aprecieri asupra piesei „Pe malul gârlei”, scrisă de Dimitrie Olănescu-Ascanio, Alecsandri îl îndeamnă pe scriitor să exploateze „vâna cu deplină încredințare”.

„Deci, pas înainte! V-ați găsit adevărata carieră literară: *Castigat ridendo mores*. Comedia în versuri *Pe malul gârlei*, pe care o apreciază Alecsandri, atacă moravurile feudale.”

Fie că este în țară sau în afara ei, Vasile Alecsandri este mereu preocupat de soarta teatrului, de conducerea acestuia.

Din Paris, la 7 ianuarie 1862, îi scrie lui Iancu Brânișteanu: „Informează-mă de asemenea, de starea actuală a Teatrului nostru Național și despre numele directorului”

Către Ion Ghica, Mircești, 10/22 decembrie 1881: „Teatrul pare să fi devenit proprietatea lui Ventura. Nu se joacă decât din Ventura, și *L'Independance* este încântată”.

Aflat la Paris, printr-o scrisoare către D.C. Olănescu-Ascanio, dorește să fie informat de starea teatrului: „Spune-mi, te rog, cum merge Teatrul nostru Național? Unde se mai găsesc primii noștri artiști, Aristița, Manolescu, Nottara? Am auzit că ei sunt reduși a trage pe dracul de coadă. Așa să fie?”

Activitatea sa de dramaturg este impresionantă. Opera sa dramatică se întinde pe o perioadă de patruzeci și cinci de ani, de la 1840, când scrie și se joacă prima sa piesă, „Farmazonul din Hârlău”, și până în 1884, când are loc premiera piesei „Ovidiu”, la Teatrul Național din București. În același timp, este vastă: aproape cincizeci de opere dramatice, cultivând toate speciile literare ale genului dramatic, de la farsă și vodevil, la comedia de moravuri, cântecele comice și drame sociale, una istorică și drame de inspirație clasică.

Este un precursor al lui Caragiale, în același timp, anticipează tehnici ale teatrului contemporan.

Radu MIHALCEA
(SUA)

România văzută dinăuntru și din afară

Acum doi ani, 70.000 de voturi în favoarea Președintelui Băsescu, exprimate în diaspora, au determinat rămânerea acestuia pe post, pentru a doua legislatură. Un bun prieten din țară nu mi-a iertat-o luni de zile: „Mulțumită ție îl avem din nou pe ăsta președinte!” cu toate că eu nu am drept de vot și... n-am votat nici cu Băsescu... nici împotriva lui. Însă și eu am gândit la fel ca mulți din diaspora: „Se pare că Băsescu este răul cel mai mic, îi dăm lui votul nostru!” Cine are - sau a avut - dreptate? Colegul meu din țară sau românii din diaspora?

Același coleg și prieten mi-a dezvăluit preferințele lui politice: „Antonescu este cel mai capabil politician român actual!”... „Nimic de zis...” m-am gândit eu în necunoștință de cauză, „...dacă prietenul meu din România zice așa... așa o fi!” Dar eu... am exprimat numai o rugămintă, una mică: „Măi, trimite-mi și mie programul partidului lui!”...și am așteptat să citesc programul celui mai capabil om politic... Aștept și azi... Un partid politic fără program...? Mai are dreptate prietenul meu? Sau nu?

Dar... ce părere ciudată am eu, ăsta din afară! Auzi: să cer programul partidului!!

Dar ce diferențe între punctele de vedere ale celor din țară și din afară!

În urmă cu vreo 10 ani, am auzit că la un teatru din Germania se juca o piesă în care juca un actor român, Dan Puric. Am reținut bilete telefonice, m-am suit în mașina și am mers 200 km să vad piesa - extraordinară prestația lui Puric!! - pe urmă am mai mers 200 de km ca să mă întorc acasă, unde am ajuns obosit târziu după miezul nopții... S-a meritat, ce a făcut Puric a fost genial! De atunci, pentru mine numele Puric a fost sinonim cu extraordinar... până ce am aflat de cu-

rând că Puric încearcă să găsească și să ofere o soluție pentru problemele României... Soluția lui constă pe de o parte în rugăciuni, pe de altă parte în blesteme la adresa președintelui Băsescu și încă pe de altă parte în relansarea economiei tradiționale țărănești... O fi chiar așa de simplu? O fi soluția aceasta - România să se întoarcă, cu ajutorul lui Dumnezeu, la o economie agricolă - atât de eficace? Poate duce asta la ceva bun pentru omul din România? ...Sunt destui români care citesc cu interes ceea ce publică Puric.

Pentru locuitorii țării în care regizorul Puric a fost atât de apreciat - Germania - așa ceva ar fi greu de înțeles! Ei ar spune că Puric, în căutarea binelui, s-a rățâcit... puțin, pe alte tărâmură, prea sus! Așa ar gândi probabil cineva din afară. Ce deosebire de puncte de vedere!

Eu stau de o parte - în afara țării - și mă uit la frământările îngrozitoare ale conaționalilor mei, la soarta lor deloc ușoară... Dar și mai apăsătoare mi se pare lipsa unei orientări, a unei perspective. Aș putea spune că este vorba de o dezorientare totală a celor mai mulți cetățeni ai națiunii române. Este vorba de disperarea lor în fața sărăciei lucii cu care sunt confrunțați foarte mulți. O soluție generală, rapidă și valabilă pentru 20 de milioane de oameni nu am. De fapt, nici nu există: ceea ce nu s-a făcut în 20 de ani nu se poate recupera într-un timp mai scurt decât tot atât. Dacă se mai pun la socoteală și ultimii ani de dictatură, atunci sunt peste 30 de ani necesari ca să se recupereze handicapul României față de țările europene avansate. Asta este o viață de om!! Îngrozitoare perspectivă pentru cei care n-au o altă soluție!

Poate că ar fi bine să ajut să facem mai întâi puțină ordine?

Poate aș putea să le pun la dispoziție câteva idei?

„Ideile aparțin idioților” îmi aduc aminte din copilărie. STOP!! Nu este adevărat! Cu asta trebuie început!

Ideile sunt materia primă din care se pot produce soluții, ideile sunt extrem de importante în evoluția unei persoane, a unei națiuni! Dar nu toate ideile au această calitate - vezi ideile actorului Puric! -, ci numai cele care sunt în concordanță cu conceptele de viață ale altora, ale celor care au succes în viață! Dacă analizăm la nivelul României, atunci ideile altor națiuni de succes - cum ar fi Germania sau Franța - sunt cele care trebuie puse pe masă și analizate! Așa se ajunge imediat la refuzul acestor țări de a primi România în Schengen. Despre asta am scris într-un articol publicat luna trecută, dar acum aș vrea să încep dintr-un alt loc, să consider un alt punct de vedere...

Libertatea cuvântului

Să ne întoarcem în gând în urmă cu 21 și ceva de ani. Ceaușescu fusese executat, iar poporul român, care timp de decenii n-a avut voie să spună decât „Trăiască conducătorul cel mai iubit!”, a primit dreptul să spună tot ce vrea! Deosebirea a fost imensă, dar din aceasta nu a rezultat, nici după peste 21 de ani, un salt calitativ substanțial fiindcă nimeni n-a atras masiv atenția că - dacă vrei să nu pierzi vremea - trebuie să înveți din experiența altora! Proverbul respectiv există și în limba română, însă dorința de a spune ceva - indiferent ce! - a fost și mai este atât de mare încât... s-a ajuns la situația de astăzi: există o grămadă de publicații, există o multitudine de păreri și între timp a apă-

rut și o cacofonie - aproape de nesuportat - a limbajului... dar nu există o soluție, nu există un concept! Numai foarte, foarte puțini au învățat din experiența altora!

Privind din interiorul României... este minunat că acum poți să spui ce vrei și când vrei. „Asta este democrație! Am așteptat-o atâția ani!”, spun mulți români.

Privind din exteriorul României... situația este diferită: niciuna dintre democrațiile vest-europene - bine stabilite, verificate în timp și cu cetățeni mulțumiți cu regimul democratic al țărilor lor și care mai și constituie un exemplu pentru România - nu permit să spui ce vrei și când vrei! Nici vorbă! În primul rând trebuie respectat rangul politic, pe urmă vârsta, gradul academic..., pe urmă limbajul trebuie să fie respectuos..., iar ceea ce are de spus cineva trebuie să fie relevant pentru persoana căreia îi este adresat mesajul! Altfel... sau nu primește cuvântul sau ce spune... nu este băgat în seamă!

„Și asta se mai cheamă democrație?!”, ar întreba unul dintre autorii din ziarele românești pe care-l citez acum când scrie: „Băsescu, călăul democrației românești! Escroc, incult și bețiv, înconjurat de interlopi, interloape, joape și falși intelectuali...” Da, democrația, libertatea cuvântului - în varianta occidentală, practică în toată lumea - nu înseamnă o înșiruire necontrolată de invective... Dacă anumite ziare românești folosesc o altă variantă a democrației - varianta românească -, atunci vest-europenii și americanii vor spune că românii nu au ajuns la nivelul lor de înțelegere..., că au rămas undeva în urmă, au rămas de căruță... Vor mai spune că cei 20 de ani de la împușcarea lui Ceaușescu nu le-au folosit la nimic...

Aprecieră nu va rămâne limitată la ziarele respective ci se va răsfrânge asupra întregului popor român. De aceea invectivele ar trebui să dispară mai întâi din ziare, pe urmă vor dispărea și din limbajul curent iar mai târziu... se va schimba și părerea străinilor despre România!

Nu am nici-o simpatie deosebită pentru Băsescu, dar am o simpatie teribilă pentru ceea ce ar trebui să fie națiunea română în mijlocul națiunilor europene. De aceea mă uit cu tristețe la textul de mai sus și-mi spun: nu cumva ar trebui început de aici? Haideți să facem un prim pas și să vedem cel puțin dacă adjectivele de mai sus reflectă realitatea... Să luăm „incult” și să verificăm în Google: acolo găsesc că Băsescu a absolvit Facultatea de Navigație a Institutului de Marină din Constanța. Aceasta echivalează aproximativ cu o diplomă de inginer, iar un inginer... nu face parte dintre incultii României! A mai absolvit Cursurile Avansate de Management în Transportul Maritim organizate de Academia Norvegiană. Asta ar fi probabil un fel de MBA în marinărie, făcut în străinătate... Nu, o persoană cu un MBA în străinătate... nu este un incult: autorul greșește masiv! Mai mult decât atât: autorul dezinformează masiv!!

De ce oare? Ce urmărește?

Nu este important să aflăm ce urmărește autorul articolului, este mai important să aflăm ce gândesc alții despre națiunea română când citesc așa ceva, acesta era țelul analizei de față.

Intern, în mediul românesc, textul de mai sus este acceptat: n-am văzut nici un protest la adresa lui.

Privit din afară, de un vest-european, textul plin de invective nu este înțeles în nici un caz ca un atac la adresa Președintelui României Traian Băsescu. Nu! Nici nu este băgat în seamă în acest sens ci... este luat în considerare pentru a demonstra diferența imensă care există între înțelegerea occidentală a democrației și felul în care aceasta este

înțeleasă în România. Încă mai simplu exprimat... este justificarea pentru neprimirea României în... poate nu în Schenghen fiindcă nu are legătură directă cu Schenghen-ul ci... în alte foruri europene. „Români... mai au mult până să ajungă la nivelul nostru!”, vor spune nemții sau francezii și vor dirija investițiile - și atenția - lor către Ungaria, Lituania sau Slovenia... nu către România.

Rămâne Președintele statului Român, Traian Băsescu... Pentru jumătate din populația română el este „...călăul democrației românești! Escroc, incult și bețiv...” Cealaltă jumătate a populației nu-l vede și nu-l apreciază a fi așa, ca dovadă că i-a acordat votul... Cum îl vede străinătatea?

Pentru Președintele Franței Sarkozy și pentru cancelarul german Merkel, Băsescu este colegul care îndeplinește funcția de Președinte al României în a doua legislatură, după ce a supraviețuit o încercare de îndepărtare din funcție în prima legislatură: deci este o personalitate politică verificată pe plan intern în divergențe politice dificile. Băsescu este partenerul lor de discuții și prin urmare garantul că politica UE este realizată și în România. În favoarea lui Băsescu pledează și faptul că partidele de opoziție nu sunt în stare să ofere nici-un fel de program politic ci se străduiesc numai să-l dea jos: asta este înțeles ca o dovadă că Băsescu a reușit să mobilizeze toate forțele și conceptele politice existente în România. În afara de ce spune sau reprezintă el... nu există nici-un concept politic! Băsescu este văzut drept omul potrivit la locul potrivit la timpul potrivit!

Surprinzător, nu? Ce diferență imensă între unele păreri exprimate cu vehemență în unele ziare românești și felul în care este văzut Băsescu din exterior! Poate că românii din interior ar trebui să analizeze și să considere părerea celor din exteriorul României, din cadrul UE? A acelora care conduc UE, care conduc lumea...

Poate că ar trebui să folosească într-un cu totul alt mod acest cadou imens al democrației țării, libertatea cuvântului?

Controlul de calitate al textelor „bune de tipar”

Cine ar trebui să asigure controlul de calitate al articolelor trimise spre publicare?

Îmi aduc aminte ce mi s-a întâmplat când am trimis primul meu articol de două pagini la ziarul german Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ): au publicat 15 rânduri din el, cu toate că nu conținea nici-o invectivă la adresa nimănui... A fost asta cenzură? Nu am gândit așa!... A fost mai curând o dovadă de respect la adresa cititorilor, care aveau probabil - un nivel de cunoștințe și un interes diferit de al meu și pentru care cele 15 rânduri au fost suficiente!

Cel care a stabilit aceasta a fost redactorul paginii respective: FAZ este un concern de presă imens, renumit ca unul dintre cele mai bune în Germania. Pentru a garanta **calitatea ireproșabilă** a fiecărui număr, a fiecărui articol, fiecare pagină - sau grup de pagini - are un redactor responsabil care... răspunde cu capul lui pentru fiecare rând publicat. Sunt oameni cu studii de specialitate, de foarte înaltă calificare, aleși într-un proces de selecție care durează ani... și sunt plătiți... dumnezeiește! Plata vine în urma calității ireproșabile a publicației... a calității care este atât de înaltă încât stabilește linii de ghidare în domeniul respectiv - politic, tehnic sau economic - în toată țara. Unii dintre redactori sunt solicitați să treacă în industrie sau în politică, ca purtători de cuvânt sau ca manageri superiori... Activitatea publicistică creează elita societății!

Desigur că în diaspora română situația este complect diferită: jurnaliștii sunt - în marea majoritate - calificați în alte meserii decât în cea... jurnalistică! Jurnaliștii fac această meserie cu plăcere... dar fără bani sau cu numai prea puțini bani... Calitatea limbajului folosit în general este acceptabilă, nu seamănă deloc cu citatul de mai sus... Nici proprietarii ziarelor - cei care decid ce și cum apare - nu au o calificare asemănătoare celor de la FAZ. Mai ră-

mâne calitatea informației... pentru care cei care publică în ziarele românești sunt calificați... la locul de muncă.

Toate cele de mai sus sunt adevărate, greutățile pe care le întâmpină proprietarii ziarelor - cel puțin în diasporă - sunt imense și sunt și cunoscute, dar... aceasta nu poate fi o scuză pentru ceea ce cititorul român are dreptul să aștepte: calitatea ireproșabilă a informațiilor difuzate, calitate măsurată atât în exactitatea relatării faptelor cât și în limbajul folosit!

S-ar putea mai bine? Ar merita cititorul din țară și cel din diaspora română o presă calitativ superioară?

Pregătirea continuă

Desigur că se poate! Americanii au inventat de mult și aplică aceasta la locurile de muncă din industrie, ceea ce ei numesc „continuing education”, europenii au formulat principiul „A învăța o viață întreagă!” și o și practică cu insistență... ba chiar Lenin a descoperit aceasta și a formulat acum 90 de ani: „Învățați, învățați, învățați!” „Mai este valabil un dicton comunist în zilele noastre?”... ar întreba cineva care ar vrea să pună o întrebare „încuetoare”... Răspunsul este foarte simplu: nu te obligă nimeni să faci ceva dar, dacă nu faci... mâine se va găsi unul care a făcut asta - ce se cere - într-un mod consecvent... și care te va înlocui! Este un fel de activitate voluntară... care însă devine obligatorie dacă vrei să-ți păstrezi locul de muncă. Și asta se cheamă... democrație 100%! Obligația... acceptată voluntar!

Și iarăși întâlnim paradoxul acesta al democrației, al diferenței între felul în care se înțelege ceva în România și în exteriorul României, de felul în care înțeleg ceva românii și cei care aparțin unei alte națiuni. Într-o democrație nu există nimic obligatoriu, poți să faci ce vrei... dar dacă nu faci ce trebuie... „te ia mama dracului!”, dacă îți permiteți să ex-

prim situația în clar text românesc... Adică... rămâi fără serviciu, rămâi în urmă, rămâi dator vândut..., rămâi... așa cum a rămas România la ora actuală. În România s-a perceput numai prima parte: poți să faci și să zici ce vrei! Însă... dacă te uiți bine... par-tea a doua este mult mai importantă și a începe deja să fie aplicată, vezi Schengen! Își dorește cineva asta? Sunt sigur că nu și-a dorit nimeni... numai că foarte mulți au acționat și acționează într-un fel care nu corespunde cu așteptările democratice ale mediului european...

În ce ar consta această „educație continuă” a cetățeanului român, a membrilor diasporei, a ziariștilor români din țară și din străinătate?

Păi... în primul rând... în științe politice! De câtva timp urmăresc cu mai multă atenție presa română de pretutindeni și sunt de-a dreptul uluit de nivelul politic extrem de scăzut al materialelor publicate (cu câteva excepții, desigur!)... Prin nivel politic nu se înțelege numai modul de analiză a activității politice a guvernelor - asta este politică înaltă, aproape neanalizată în presa română - ci însăși modul de abordare al problemelor zilnice: și aceasta este „politică” (la scară mică, desigur) și asta se poate citi în cursurile de „științe politice”. Din lipsa acestor cunoștințe rezultă o lipsă de progres în tratarea problemelor zilnice, rezultă neînțelegeri, soluții neadecvate, confuzii... Desigur că cu timpul, după decenii, participanții români vor căpăta experiență și vor ajunge la nivelul de înțelegere existent astăzi în SUA și în UE... Dar... după cum se știe: cine vrea să progreseze repede... învață din experiența altora!

„Iarăși marxism??!” , aud întrebarea neformulată a unui interlocutor imaginar... „Da, desigur!”, aș spune eu. „Dar nu numai!”

În SUA, în Europa chiar și în țară există un volum uriaș de literatură politică de excelentă calitate, complet ignorată atât în România, cât și de către jurnaliștii

români din diaspora... Ce și cum funcționează în politica și în economia SUA și în cea mondială este analizat în profunzime, din mai multe puncte de vedere, stă la baza multor articole din ziarele europene și americane... numai că mulți dintre jurnaliștii români trec pe lângă acestea ca și cum n-ar exista... Mulți dintre cei care publică în ziare inventează conceptele lor proprii pe care le expun cu convingere..., dar acestea nu se bazează decât pe simțăminte și nu pe o analiză științifică... și nu pot fi aplicate. Autorii rămân izolați în experiența lor, cititorii se orientează eventual după aceste păreri și rămân și ei izolați și blocați, fără înțelegerea necesară pentru ceea ce se întâmplă în jur, România bate pasul pe loc... Deci: științe politice!

Marketingul reprezintă 75% din ceea ce se întâmplă în SUA și în lume. Cunoștințe de marketing occidental nu au fost disponibile în România... Psihologie, asigurarea calității, practica ziariștilor... sunt tot atâtea obiecte de studiu la universitățile americane sau europene, sunt expuse în nenumărate cărți care se găsesc și în bibliotecile din țară: le-ar fi foarte folositoare jurnaliștilor români din țară și din diaspora.

Vor - nu vor -, jurnaliștii creează sau influențează masiv opinia publică de oriunde. Pentru a o influența în bine, pentru a o înțelege și pentru a-i oferi explicațiile de care are nevoie, jurnaliștii trebuie să fie în frunte, trebuie să aibă un nivel de cunoștințe și de înțelegere mult deasupra celui al cititorului. ACEST NIVEL TREBUIE MAI ÎNTÂI DOBÂNDIT !

Dacă se ia în mână un manual de ziariștilor, se întâlnește chiar pe primele pagini o realitate surprinzătoare: ziariștii precizează - contrar părerii generalizate printre jurnaliștii români - că nu orice cuvânt scris este demn de publicare! Poate că ar fi util ca ziarele românești să înceapă să se orienteze după regulile UE sau după cele americane - există un cod al eticii ziariștilor americani și există un cod etic al ziariștilor europeni - și să le aplice cu consecvență. Ceea ce se va schimba în

bine este calitatea informațiilor către publicul românesc; de aici va apărea o schimbare a înțelegerii realității de către publicul românesc... De aici începe adaptarea la mediul în care trăiesc românii în lume: de aici începe alinierea României și a românilor la celelalte țări și națiuni dezvoltate... N-ar fi bine să fie așa?

Retrospectivă...spre viitor

Dacă ne întoarcem la Dan Puric, un om de geniu mutat în tribuna politică..., am putea spune că experiența căpătată de el pe scenă nu duce la găsirea unei soluții pentru multiplele probleme ale poporului român... Duce mai curând la confuzie. Ceea ce trebuie făcut este altceva decât a te ruga: trebuie înțeles cum funcționează sistemul politico-economic românesc și cel european, care sunt diferențele între ele, trebuie stabilit ce ar trebui să facă România și poporul român pentru a fi acceptat fără rezerve ca partener al națiunilor occidentale... și... trebuie mers consecvent pe drumul respectiv! Genialului actor Puric îi lipsesc cunoștințele de specialitate pentru a se putea pronunța asupra evenimentelor politice și economice, îi lipsește maturitatea politică necesară pentru a conduce poporul român spre mai bine... Patriotism, dragoste de țară, românism... nu sunt de ajuns! CUNOȘTINȚELE DE SPECIALITATE SUNT IMPERIOS NECESARE! Același lucru se poate spune despre foarte mulți dintre cei care contribuie ca ziarele să apară zilnic...

„Maturitate politică”?, vor ridica din sprâncene unii dintre cititori: „Asta este un termen comunist!”

O fi... Numai că maturitatea politică: a) este necesară și în democrație; b) are în democrație un alt conținut decât în comunism.

Dar de necesitatea maturității politice nu scapă nimeni, nici chiar autorul articolului citat mai sus! Înlocuirea conceptelor prin invective nu denotă prezența maturității de nici-un fel, nu numai a celei politice.

Cunoștințele de specialitate

sunt imperios necesare... dar... nu sunt suficiente pentru a putea înțelege și comenta competent fenomenul politic la nivel de guvern sau de președinte al unei țări! Este necesară experiența în aplicarea acestor cunoștințele politice, este necesară confruntarea cu acea realitate a responsabilității multiple și simultane - față de cetățeni, față de partidul de care aparții sau pe care îl simpatizezi, față de legile statului în care trăiești, față de procesele complexe în urma cărora se ajunge la o decizie politică, față de responsabilitățile internaționale ale țării - pentru a te putea apropia treptat de stadiul de maturitate politică necesar unui ziarist într-un stat democratic. Este un drum lung și greu... dar numai acesta duce la stadiul din care o populație dezorientată, sărăcită și în parte disperată poate fi orientată cu succes spre găsirea unei soluții. Invecțiile, din contră, nu duc la nimic. Ele arată numai că cel care le publică este la fel de dezorientat ca și cititorul și atunci... de se să fie citit?!

Activitatea de jurnalist implică o responsabilitate socială imensă, despre care nu s-a discutat de loc în cei 20 de ani de când presa a devenit liberă!

Desigur că cele scrise mai sus nu aduc nici-o contribuție directă la rezolvarea problemelor economice actuale ale României. România a mers atât de departe spre un colț izolat și singur al economiei și politicii mondiale încât un articol nu poate schimba mare lucru. Dacă însă, pornind de la acest articol, se va începe o introspecție și o schimbare a părerilor, a atitudinilor, a pozițiilor exprimate - atât la ziariști, cât și la publicul cititor -, atunci... va începe o schimbare de mentalitate spre bine. Dacă se adună mai mulți participanți... curentul devine un pârâu, pe urmă un râu... pe urmă... va începe schimbarea în bine a României. Schimbarea în bine începe cu schimbarea calității mass-media: aceasta este ceea ce se vede pentru România, privind din afară.

Succes!

Geta TRUICĂ

Para-kalia, epatare și iluzie estetică

Problema raporturilor dintre frumosul natural și frumosul artistic e un lait-motiv al gândirii estetice din antichitate și până astăzi. Vreme de secole, filosofii au considerat frumosul artistic doar un reflex, o reproducere a celui natural. Platon nu vede în artă decât o imitație a aparențelor, la rândul lor copii imperfecte ale ideilor. Frumosul natural precede frumosul artei și îi este superior și în concepția lui Aristotel, care păstrează conceptul de *mimesis*, dându-i doar o altă întemeiere. Prin teoria sa despre „*fenomenul originar*”, Goethe dovedește în fond aceeași înțelegere, natura, în sens înalt, fiind și pentru el, obiectul suprem al preocupării estetice.

O deplasare se produce odată cu elaborarea marilor sisteme idealiste moderne. În practica artistică, încălcarea legii non-transponibilității duce fatal al structuri deplasate, pseudoestetice, sau în terminologie blagiană strictă, „*paraestetice*”. Cuvântul e un sinonim al grecescului „*para-kalia*”, având un sens asemănător, dar mai larg, cu nemțescul „*Kitsch*”.

Kitschul - o formă eminent estetică de a minți. Legat de iluzia modernă că frumosul, ca tot ce există se poate cumpăra și vinde, el si-a pierdut pretenția elitistă la unicitate. Dacă răspândirea lui e reglementată de criterii bănești sau politice, frumosul se dovedește relativ ușor de fabricat. Astfel se explică ubicuitatea frumosului contrafăcut al lumii de azi, unde până și natura, exploatată și comercializată de industria turismului a ajuns să semene cu arta ieftină.

În definirea kitschului, ca estetică a amăgirii și a autoamăgirii predomină imitația, contrafacerea, falsitatea. Se țese o lume nouă, alta, construită din reverie neautentică, făgăduință a unui catharsis facil. Există în epatarea lui o forță de un vag halucinant, o indeterminare nesățioasă, pretenție exterioară de profunzime, de idealitate și de mister.

Etimologic, termenul provine din cuvântul german „*Kitsch*”, variantă a englezescului „*schetch*”. Așadar, kitschul ar însemna schematicism, caracter schițat, nefinisat. În realitate, el este foarte finisat, ba chiar reliefat. Are un efect estetic, sau mai degrabă pseudoestetic, căci baza lui este psihologia care se sprijină pe cel mai larg public cititor. În modernitate, când orice platitudine e luată drept idee, iar isteria bravează ca talent, problema kitschului dobândește nu doar o ac-

tualitate estetică, ci una generală. Kitscul cuprinde toate domeniile, iar omul modern nu mai poate deosebi esența ființei sale de închipuirea himerică a unui alt „eu”, lipsit de originalitate, curăție, puritate. În estetică există o artă de elită, a spiritelor fine și sensibile, dar și o artă-surogat, aliniată la nivelul și gustul maselor.

Omul nou de azi este întruchiparea falselor valori, boboc de trandafir din hârtie creponată. Visele, gândurile sale sunt repetări identice, în varii ipostaze ale viselor celuilalt, căci el nu se mai construiește, ci devine de-a gata, prin imitație, ființa clonată care nu poate dura. Frumosul din el, ca irepetabilă, unică formă de creație, se mută descumpănit în neant, se substituie neiertător, depășind viul, în mumificare. Omul contemporan, în lumea lui de epatare și rutină, se proclamă liber, dar se dovedește rob, înlocuind esențele cu vidul, stăpânit de vanitate și ambiții, înlocuind sinele cu adularea lui. Situat pe lângă frumusețe, în afara moralității și a bunului gust, ca întruchipări spirituale de esență divină, el se situează și în afara Creatorului său. Alienat și impur, el caută cu lumânarea aprinsă în soare, strălucirea din el însuși. Nimic mai dezonorant decât a te dezbrăca fără pudoare de frumusețe și lumină și a te alia în întuneric fantasmelor năucitoare ale neadevărului, duplicității. Trăind în iluzie, omul contemporan viețuiește fără convingere într-un univers virusat, neprietenos, în așteptarea solitară care sfârșimă, macină, devorează și mai ales substituie: realitatea cu visul, tăcerea contemplativă cu efemera rostire, întoarcere în cerc a unui gând steril.

Kitschul presupune năzuința spre sublim, dorința de idilă, de fericire, de tandrețe, de satisfacții, dorința ca orice conflict să se termine cu happy-end și binele să triumfe asupra răului. Kitschul creează impresia că lumea în care trăim ar fi cea mai bună cu putință dintre toate lumile posibile, îndeamnă la un optimism difuz, în loc să însuflească dorința către transformările sociale. Deprecierea valorilor e o componentă a fenomenologiei kitschului. Caracteristica kitschului e aceea că dă naștere la mode efemere, iar depreciera valorilor e legată exclusiv de noțiunile convenționale de valoare. Din punct de vedere istoric, valorile autentice nu se devalorizează întru nimic, numai valorile convenționale, și anume, cele întemeiate pe minciuni convenționale.

Kitschul a apărut ca o categorie cu mai bine de cincizeci de ani după căderea lui Napoleon, în cercul pictorilor academiciști. Fr. Schlegel indica alternativa în fața căreia se afla epoca modernă: satisfacerea directă a cerințelor maselor, apelul la senzualitatea cea mai ordinară sau claustrarea în fața acestei vulgarități și a nivelului scăzut, într-o căutare a unei poezii, a unei frumuseți veșnice. Diferenți reprezentanți ai romantismului au vorbit despre rolul social al artei. Romantismul, care s-a transformat într-o concepție utilitaristă, reprezintă în ultimă instanță baza kitschului. T. Gautier este atașat de teoria „artă pentru artă”, dar Alexandre Dumas-fiul declară că literatura trebuie să aibă neapărat în vedere binele societății, și astfel el marchează începutul cotiturii în direcția kitsch.

Una dintre modalitățile de naștere a romanelor kitsch constă în preluarea mecanică de către scriitor a ideilor, frazelor, a bon-moturilor eroului său, un gânditor, un artist, creându-se aparența unei idei autentice și profunde. Dacă cineva - folosind cuvintele autentice ale lui Mozart, amendate cu anumite completări și culoare locală, care poate fi și ea veridică - se apucă să scrie un roman cu unicul scop de a produce sentimentul că geniul nu este niciodată înțeles de contemporaneitate, că așa a fost și va fi de-a pururi, el va reuși să realizeze nu figura lui Mozart, ci una dintre cerințele kitschului.

Geneza kitschului este inseparabil legată de dezvoltarea artei. Hermann Broch vede în artă imaginea omului epocii respective. Dacă kitschul este o minciună, reproșul se răsfrânge asupra omului care simte nevoia unei astfel de oglinzi mincinoase. El reacționează la vederea sinelui, se îndepărtează mut de propria imagine, trăiește o revoltă pentru cel care doar așa cum e, ESTE; astfel, se retrăiește povestea „oglinzii oglinjoare” căreia îi place să spună și să arate doar adevărul despre hidoșenia femeii rele, situată în afară de estetic, pizmuind cu ură imaginea vie, minunată și pură a frumuseții pe care nu o are. Existența kitschului este deci reflectarea, în timp ce arta autentică este superioară. Omul kitsch, în lipsa unei personalități autonome și autentice poate fi modelat după chipul și asemănarea oricărui rol pretins. Una din caracteristicile sale este lipsa de caracter ce pre-

supune atrofiera până la anihilare a unor componente de bază ale personalității autentice, puternice. Omul-kitsch amintește, ca esență, de depersonalizarea rimbaldiană: „eu sunt un altul”, căci altul este cel care nu mai ține de ființarea sa, ca reprezentare autentică și singulară, altul este cel care se supune fără speranță delimitării de sine, devenind celălalt; eul său nu mai are nimic din rigoarea și unicitatea forței de expresie a mărcii originale, din explozia și strălucirea sa. Kitschul este epatare, colorit și impresie; el este șoc spontan și efemer; în lumea ideilor el devine răzvrătire barocă de forme, instantanee reflectorizare a sclipirilor infatuare și fără durată.

H. Istvan observa că a te ocupa de cercetarea caracterelor în lumea kitsch e o nebunie. Exemplificând prin nuvela „Un om fără caracter”, Musil ne oferă o excelentă caracterologie a lipsei de caracter. El prezintă istoria unui om care era lipsit de caracter. Deoarece părinții îl băteau pentru că nu avea caracter, el si-a format părerea potrivit căreia caracterul e ceva pentru care omul mănâncă bătaie, deși nu-l are. În prezentarea lui Musil, lipsa caracterului devine temelia omului-kitsch. Omul cu această carență trăiește mereu în numele a ceva sau a cuiva. El poate lua înfățișarea oricui, își pierde complet autonomia, din punct de vedere moral se transformă într-un „om de cauciuc”, iar din punct de vedere spiritual ajunge sub influența unor pseudoadevăruri, ridicate la rang de dogme.

Hermann Istvan sesizează dualitatea omului kitsch care vrea să fie în același timp și Napoleon și Wellington: primul pentru că a fost o personalitate mai importantă, al doilea pentru că a fost învingătorul. Caracterul kitsch nu se manifestă neapărat prin absența totală a personalității, ci prin aceea că una sau alta dintre tendințele sociale uniformizează în întregime caracterele. În „Centaurul și îngerul”, H. Geza numește kitsch „pseudoarta banalității”, apoi remarcă: „... se pare deci că principala particularitate a kitschului este aceea că în epoca și în sfera când și unde s-a ivit, el a corespuns întru totul imaginii de suprafață a realității înconjurătoare, așa cum apare ea în conștiința comună, indiferent dacă această imagine este sau nu realmente adevărată.”¹

Omului kitsch îi este caracteristic contactul cu ideile aflate la modă, cu locurile comune aflate în circulație. El dă dovadă de snobism în dragostea sa pentru ideile mari, dar le introduce fără întârziere în universul său prozaic de gândire. El nu observă niciodată valoarea în mediul său imediat, deoarece acest mediu nu este integrat niciunui sistem de valori.

Caracterizarea dogmaticului în „Faust”,

de Goethe, indică faptul că în spatele fiecărui rol important trebuie să fie o valoare. Același lucru exprimă o veche anecdotă în limba idiș: „Într-o discuție, unul susține că rabinul său este un rabin-minune pentru că în fiecare sâmbătă după-amiază Dumnezeu bea la el acasă o cafeluță. Celălalt îl întreabă de unde știe. El răspunde că însuși rabinul i-a spus acest lucru. La întrebarea dacă rabinul a mințit, celălalt îi răspunde că e imposibil, pentru că Dumnezeu n-ar bea în casa unui rabin mincinos.” La Herman Broch ceea ce e rău e în ultimă instanță moartea, iar ceea ce numim valoare vizează, după el, eliberarea de moarte și depășirea ei. La Camus absurdul se explică prin absurditatea vieții.

Conceperea vieții ca suferință nesfârșită apare în modul cel mai direct în kitsch. Existența e întotdeauna nedreaptă, provoacă mereu suferințe, oamenii mari rămân neînțeleși, sufletele nobile sunt călcate în picioare. Ideile comune de genul: „oamenii sunt întotdeauna răi, războaie au fost și vor fi mereu, mahnirea te înalță, cel mai iute cal care te poartă spre perfecțiune este suferința” fac parte din arsenalul kitschului. Pe aceste idei se bazează atitudinea contemplativă care rezultă din pasivitatea omului-kitsch.

Omul kitsch ori este copleșit de fericire, ori se împotmolește iremediabil în nefericire, în niciun caz, acceptarea situațiilor reale nu-l face să trăiască evenimentele. În dragoste, copila nefericită se consolează prin afișarea superiorității ei: „Nu te merită!” i se repetă din toate părțile, mascând astfel nepriceperea ei, vulgaritatea lui și falsitatea amândurora. A nu fi tu însuși este un dicton la modă: împrumutăm expresii ale altora, camuflăm în perversități de limbaj lumea noastră interioară de neputința de a o exprima, de teama de a nu cădea în ridicol printr-o afirmare adevărată a realității ființei noastre, ne place să ne subclasăm prin afirmarea originii pe deplin efemere, neavând conștiința purcederii divine, nemuritoare. Omul kitsch elogiază un trecut fad, situat în atemporal, greu de clasificat.

Preaplinul, emfaza pe care Broch le consideră trăsături caracteristice ale kitschului, admirația entuziastă, exaltarea sunt însușiri ale omului-kitsch, deci și ale operei-kitsch. Kitschul produce o pseudoartă, una dintre trăsăturile fundamentale ale falsității lui constând în postularea, crearea artificială și forțată a pseudoartei. În spatele kitschului se află omul-kitsch, rămas la nivelul contemplării, și deci, incapabil să perceapă din ansamblul fenomenelor altceva decât frânturi ale aparenței. În spatele kitschului se observă mereu prezența logicii reductive, metoda reducerii deducției la relația cauză-efect și, ca urmare, relativismul atitudinilor, postularea ontică a opozițiilor abstracte.

Deprecierea valorilor e o componentă a fenomenologiei kitschului. Fenomenul care are loc traduce corelația dintre conștiința unei epoci și formele de expresie care îi sunt proprii, fără ca acestea să viețuiască în continuare ca purtătoare ale unor semnificații identice pentru posteritate. Minciuna kitsch e foarte profundă, deoarece kitschul minte întotdeauna când spune adevărul. La temelia kitsch-story-ului se află întâmplări petrecute sau care s-ar fi putut petrece aieva. Se poate întâmpla ca doi soți, căsătoriți din interes și care au convenit să se separe, să se îndrăgească mai târziu. Nu este exclus ca soluțiile kitsch să fie mai frecvente decât cele non-kitsch. Așadar, kitschul devine o poveste care vrea să pară realitate.

Împotrivirea în fața ispitei se încorporează ca o valoare în cadrul etic al kitschului. Morala kitsch este o morală convențională, si anume morala speciei inferioare a convenției. În consecință, kitschul nu numai dezanthropomorfizează, dar și denaturează. În kitsch devine natural tot ce e nefiresc, iar tot ce e firesc, nenatural. Omul kitsch gândește cu o logică reductivă, care se sprijină pe arta kitsch. Un personaj al lui Fritz Renter, reflectând asupra originii sărăciei, conchide că sărăcia izvorăște din sărăcie, numai că rostește al doilea termen în limba franceză, încercând astfel să ascundă tautologia. După cum abundența categoriilor, a cuvintelor reprezintă ele însele kitsch, sugerând omului kitsch ceva mareț și semnificativ, tot astfel, găsirea cuvintelor înseși, eventual de etimologie diferită poate însemna pentru el deja o soluție.

Efectul kitsch se vrea constructiv, din care cauză mulți sunt de părere că principala deosebire dintre kitsch și pornografie este că primul e imaculat din punct de vedere moral, în timp ce a doua e nemijlocit naivă. Kitschul urmărește să făurească pentru omul contemporan o atmosferă care echivalează în concepția sa cu aure, creând deci o pseudoartă, formată din convenții. Pseudoaura kitschului vorbește despre morală, puritate, omenie, ca și cum în spatele ei s-ar găsi mediul basmului popular.

Putem vorbi de devalorizarea valorilor, deoarece kitschul urmează cu fidelitate valorile unor concepții anterioare. În virtutea înclinației sale spre exotism, kitschul emite pretenția de a fi un popularizator al cunoștințelor. Scriitorul de kitsch caută să afle când a ajuns primul elefant pe malurile Mureșului, cercetează în ce casă a murit Beethoven. Kitschul e o limbă foarte puțin impregnată de spirit, în timp ce marea literatură este pur și simplu o limbă încărcată până la limita posibilului de spirit. Deschner susține că

„trăirea autentică poate sta la baza kitschului, dar se degradează dacă oglindirea ei este excesiv încărcată emoțional, cu grijă migăloasă, dar fără har poetic”². Hitschul e deci o carență tehnică și nu mai mult. Deschner susține că recunoașterea kitschului presupune posibilitatea comparării și capacitate critică, el deserving astfel dorința de frumos a maselor populare.

Adevărata contemplație umană e totdeauna analitică, consideră H. Istvan în opoziție cu gândirea kitsch care, în virtutea logicii sale reduse procedează prin analogie. Baza de pornire a kitschului o formează întotdeauna epigonismul. A avea cunoștințe despre lume, dar astfel ca să nu afli nimic esențial. A comunica, a-i informa pe oameni, dar numai despre ceea ce e lipsit de valoare informațională. Telefonია mobilă face posibilă în lumea de azi răspândirea de „vorbe goale”, condamnată nu de mult de marile spirite ce le-au prevăzut „sunetul din coadă”. Omului kitsch îi place să fie informat despre ceilalți. Ceea ce are el de făcut se mulează pe gesturi universal valabile, pe acte pe care s-ar baza oricine, doar pentru că „așa se face”, intrând în neobositul „rând al lumii”. El comunică, fără a se comunica pe sine, informând despre ce „poartă” sau ce spune lumea de dincolo de ecranul TV, deformând cu ușurință povești țesute în neștire, ca o Sheherezadă meticuloasă, dibace, născocitoare și imaginativă, prea puțin atent la sine, incapabil de a se exprima, de a se dăruia sau de a vorbi despre dăruirea sa.

Kitschul împânzește toate domeniile vieții. E vorba de o devalorizare socială generală, și nu de aceea a unor anumite valori. O parte a societății suferă o devalorizare ce cuprinde întregul domeniu al spiritului. Ea e nevoită să asimileze o anumită cultură, dar o poate face numai într-o formă devalorizată, sub forma pseudoculturii, adică golită de conținut. De fapt, kitschul este un mecanism de stăvilire a fluxului culturii autentice către mase, și anume unul care se bucură de sprijin social.

Abuzul în folosirea mijloacelor de comunicare în masă, a întâlnirilor compromițătoare cu pretext de poezie, posibilitățile de distracție în grup produc uneori efecte similare, deci societatea dispune de numeroase mijloace de a crea atmosfera prielnică kitschului. Kitschul obișnuit ne minte în mod nerușinat, afirmând prezența atmosferei, a auri, deci a sentimentelor și a conștiinței colective acolo unde ea nu există. Uităm de noi înșine, de spiritul călăuzitor spre veșnicie în moartea timpului care nu mai poate învăța să aibă răbdare. Preumblarea tainică de ieri prin sine-

le lucrurilor a devenit azi pentru omul-kitsch o călătorie haotică, pe deasupra. Norii grei ai minciunii își sporesc „desăvârșirea” prin căutarea spoielii, a vopselilor ieftine, strălucind înșelătoare de dincolo de geamurile termopan ale civilizației înnoitoare. A căzut simplitatea de pe pedestalul de lumină și candoare, i-au luat locul mașinile zgomotoase și nenduhovnicite ale științei, cea care îl face azi pe om Dumnezeu. Și aici trăim un fals, o percepere neadevărată a realității, că suntem singuri în univers. Este însă sfârșitul care încununează opera, urâtul sufletească trăit iresponsabil, ca o iluzie, că frumuseții supraomului devenit sieși erou, în dizgrațioasa epatare, nimic nu-i mai poate succede.

Marcați de ultima expresie a viciului, azi găsim cu veselie neprefăcută forța de trăire extaziată a vieții, amestec de iluzorie detașare de prozaic și monotonie obsesivă, fatigantă și de neștiință și impudorare. E un stil în toate, delirant, opresiv, epuizând rapid și repetitiv, printr-o ușoară învăluire, fiecare urmă de a fi a eului care se crede și se vrea liber și constructiv, dar se adevărește împovărat, nestatornic și ignorant, cu adevărat ignorant. Așa se construiesc case kitsch, idei kitsch, sentimente kitsch, până și cele mai nobile, uitând de frumusețea visului, prosternându-se violenței, iubirii de sine...

Numim kitsch contemplarea unui pretins efect estetic. Insul modern își lasă în afară de sine simțirea, crede că fură din libertatea de a se dăruia altora, se năucește căutând dincolo, printre lucruri, spuma lor care se năruiește în fierberea timpului devenind eter. Nici când trăind adevărata contemplare, omul social de azi, prea social, prea puțin apartinându-și se bucură de frumosul stabilit, organizat, mărginit. E un frumos pe care ar trebui să-l trăiască dureros, așa cum se simt marile și adevăratele valori, născute din ardere interioară, eliberate ca o jertfă a dragostei, minunată preumblare prin sine, prin timp, prin istoria tumultuoasă. În schimb, neavând statornicie, acest timp care nu mai are răbdare eludează trecerea, istoria, îngropând rapid cuceriri de milenii care altădată au dat omului măreția sa.

Greu de definit, dar în același timp simplificat din cauza inaderenței sale la estetic, vrednic de sincerul plâns, omul contemporan se rătăcește în calea sa, în gustul ciudat al fericirilor efemere, una după cealaltă nemulțumitoare, însetată de opiumul frumuseții florii din plastic, virtuoașă prin strălucire, dar nătângă.

¹ Hermann, Istvan, *Kitschul, fenomen al pseudo-artei*, Ed. Politică, Buc., 1973. p.80

² Hermann, Istvan, *Kitschul, fenomen al pseudo-artei*, Ed. Politică, Buc., 1973, p. 103

Ștefania PUȘCALĂU

bolnav incurabil de scris

locuiesc în trupul meu
ca-ntr-un azil
în care mă întorc seara
obosită de frig
când fumegă din mine tăcerea

aici mi se cuvine să îngenunchez
în cuvinte
bolnav incurabil de scris
aici pot plânge în puncte de suspensie
până dau în migrene
când singurătatea sporește cu greață
și mi se pare atât de corect ca viața
să mă învețe să mor
trecând așa cu pași desculți
și sfântă și curvă

Ainafety, scrisul acesta...

mă întind spre lumină
într-o dimineață în care singurătatea
mi-e tot mai clară

ninge. fără fluturi. doar flori de gheață.
la ora opt miroase a cafea
țin jaluzelele trase tot timpul
ainafety afară sunt lănci veninoase. de
ger. și oameni uneori.

poate aveai să crezi că n-o să mai scrii
într-o bună zi
dezvelită îndeajuns în poeme
uneori copilă alteori femeie
femeie ușoară
și-atât de străină bărbaților ce cred
că te pot iubi
te pot iubi după cum
și tu îi minți că sub gene negre
nu-i vreo singurătate nici plâns

dar scrisul acesta îți este de-a-ntregul
canonul frumuseții
draga mea

Când Dumnezeu întârzie-n răspuns

Mariana Zavati GARDNER
(Anglia)

Cea dintâi amintire

Aud zgomote în drum. Oare ce se-ntâmplă? Au ieșit copiii la joacă? Alerg. Mă împiedec. Of! Sub piersicul Bunicuței. Mă ridic. Genunchii-s bine. Rup o piersică pe jumate coaptă. O mușc pofticioasă. Mestec. Am ajuns la poartă. Of! E încuiată din nou. De-a Bunicuțului. Mă sui întâi pe o stîngie și apoi pe cealaltă. Cât văd cu ochii... parada de vagoane multicolore. De o parte și alta a străzii. Văd cai, ca al Gospodinei Jipa de la Fântânele, care-i aduce brînză cu smântână Bunicuței în fiecare miercuri. Vagoane vopsite în roșu, verde și galben. Scârțâie din încheieturi. Ca vecina când exersează la vioară. Parcă-s mirolăiturile motanilor Bunicuței când se fugăresc prin grădină. Văd oameni îmbrăcați în haine curcubeu. Aud muzică. Ce îngrămădeală. Nu-s mierloii care se înfruptă prudenți pe gazon. Nici turturelele prin straturile cu flori.

Încerc iarși să deschid poarta. Of! Numai dacă Bunicuțul n-ar fi încuiat-o!... „O să te ia Baubaul!” îmi tot repetă. Îmbufnată-i replic „O să-l tai în bucăți!” Și cu toate astea tot o încuie.

Dacă mă salt hopa, pot să mă salt peste poartă. Îmi fac vânt. Peste poartă. Îmi las picioarele în jos. Aterizez pe genunchi. Icnesc. Câteva bobițe de sânge și praf. N-o să mă apuc de bocit. Nu am voie în stradă. Mă ridic hopa și-s în spatele unui vagon vopsit în roșu. Și lângă un om caraghios, cu o salopetă roșie, care-mi țipă în ochi. Trag cu urechea, dar nu pricep ce vorbesc oamenii ăștia.

Mirosul de gunoi de grajd mă face să strănut. Precum vreascurile uscate pe care le arde Bunicuțul toamna.

Mă dor picioarele. Trebuie să sar de pe un picior pe altul. Ca să mă țin după vagoane. Alerg și sar de pe un picior pe altul.

Văd un animal bizar, cu blănița precum motanii Bunicuței, dar cu dungi și mult mai mare. Pare să doarmă dus pe labele-mblănite din față. Știu că pretinde numai. La fel ca motănelul meu. Pretinde că-i o cocuță. Îl fac pachet într-un prosop. Îl pun în landoul păpușilor mele. Pare-adormit. Mă urmărește. Prin pleoapele pe jumate deschise. Îmi iau ochii de pe landou. Sare din landou ca o săgeată. Printre tufele grădinii.

***

- Patru bilete, vă rog. În față. Pentru spectacolul din seara asta. Spune femeia cu părul permanent.

- Douăzeci de lei. Răspunde casiera. Femeia cu părul permanent extrage portofelul din geanta de mână. Din el, o mână de monede. Ia biletele și le pune cu grijă în geanta de mână. Cu o piruetă, pe pantofii cui, o ia în direcția opusă chioșcului de bilete. Privește înainte și se oprește ca fulgerată. Face câțiva pași și se priponește în fața unei fetețe îmbrăcată într-o rochiță albastră ca

cerul cu buzunarele brodate cu găște. Poartă un șorț din nylon cum nu se vinde prin magazine, însemnat cu câteva pete de noroi. Poarta teniși vechi. Ține-n mână un iepuraș din pânză. Sare de pe un picior pe altul. Râde cu gura până la urechi.

- Ce faci aici, scumpeteo?

- Merg după cai! Merg după motanul cel mare tărcat.

- Ești cu mămica și tăticul?

- Nu.

- Ești cu bunicuța și bunicuțul?

- Nu.

- Vino cu mine, scumpeteo! Și femeia o înșfacă cu nădejde de încheietura mâinii.

***

- Ioane, ai văzut-o pe Maruca?

- Nu de la micul dejun, Elisa. E prin grădină fără doar și poate.

- Am strigat-o de mai multe ori. Fără rezultat.

- Nu cred că s-a dus prea departe. După ce-am dat drumul la găini, am încuiat poarta cu cheia.

- Sper că nu i s-a întâmplat nimic.

- Nu te agita. Copila știe să-și aibă de grijă. Îți amintești cu câtă forță mi-a rupt lălelele în primăvară? De abia dăduseră-n floare. Mai ales cele negre. Și cum striga din răputeri „Craiova” din vârful rondurilor de lălele. De ce n-o trimite mamă-sa la grădiniță?

- Ioane, nu fi aspru cu copila. E neajutorată. E prea tânără și fragilă.

- Ce spui! Toată ziua-i în grădină și-i stricătoare. Rupe, rupe tot ce-i vine la mână.

- Ioane, nu te lega de copilă. Nu vreau să mai aud nici un cuvânt negativ.

***

Pe când Ion se uita întrebător la Elisa, se aude un ciocănit puternic la poartă. Ion se ridică de pe scaun și lărgeste deschiderea ferestrei mascată cu hârtie albastră. Strigă cu voce de bariton: *Un moment, vă rog!*

Ion merge la ușa din stejar din fața casei, o descuie, coboară treptele impunătoare ale casei cu fațada italiană, invidia vecinilor, scoate cheia din buzunarul cămă-șii cu mânecile scurte și o descuie.

Maruca îl măsoară din cap până-n picioare, râzând cu gura până la urechi.

Ion se întoarce spre ușă și strigă către Elisa:

- Uite-o pe ștregărița cea fragilă!

Eduard Iacob-Spătaru - Peasants

**Narațiune prezentată la
Dereham Advanced Creative
Writing Group Workshop UK
2010**

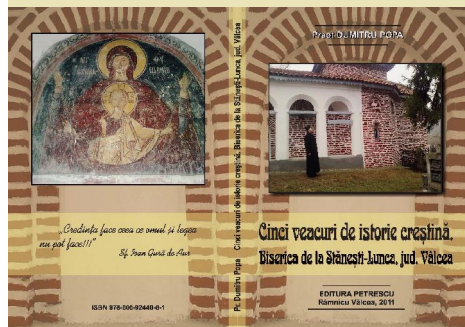
Eugen PETRESCU

O nouă carte în vatra Buzeștilor

În ultima vreme avem plăcuta surpriză să constatăm ridicarea, din mijlocul preoțimii vâlcene, a unui număr tot mai mare de istorici și cărturari care, pe lângă misiunea sacră ce le-a fost hărăzită de Dumnezeu, se ocupă cu pasiune și seriozitate de cercetarea istoriei și culturii neamului românesc. Unul dintre preoții care încep să se afirme, în acest domeniu, este Părintele Dumitru Popa, de la Parohia Stănești-Lunca, com. Lungești, jud. Vâlcea.

Numele Sfinției Sale de familie, **Popa**, indică un strămoș îndepărtat care a fost **preot**, adică **popă**. Așa cum caracterul, talentul, inteligența se moștenesc genetic, tot la fel se întâmplă și cu credința. Toate acestea sunt moștenite și, pe parcurs, cu ajutorul familiei și al școlii, ele sunt șlefuite dând omului po-

sibilitatea afirmării și situării pe treptele de sus ale societății. Nu știm câte generații sunt între acel strămoș și Părintele Dumitru Popa, dar, știm că, nu întâmplător, acesta a ales să fie slujitor al Bisericii Neamului și, mai mult, să se ocupe de cercetarea istoriei bisericii la care slujește.

Un înțelept a spus cândva: „O carte bună este ca o pâine care îi satură pe toți”. Acest dar îl are și volumul intitulat: *Cinci veacuri de istorie creștină. Biserica de la Stănești - Lunca, jud. Vâlcea*, operă a Părintelui Paroh Dumitru Popa, dedicată Bisericii „Adormirea Maicii Domnului”, a fostei Mănăstiri Stănești, com. Lungești - monument istoric de arhitectură ortodoxă românească, atestat documentar în secolul XV (în jurul anului 1486, ctitori fiind Mogoș ban și Mogoș spătar) și refăcută, la 1536, de Giura logofătul și jupânița sa Vilaia; vestită necropolă boierească - loc de odihnă pentru Stroe Buzescu, marele stolnic și căpitan de oști al vv. Mihai Viteazul, înhumat aici la anul 1602 și pentru Sima, soția acestuia.

„O carte nu se scrie singură, se scrie cu trudă; de multe ori cu lumina zorilor ivită în geam”, spunea Părintele Eugen Goia, de la Câmpeni-Alba. Așa s-a scris și cartea aceasta, după ani de căutări prin arhive și biblioteci, după zeci de nopți de zburcium și rețineri.

„Istoria este viață, și trebuie să o prezinți autentic, veridic, nu falsificată după opiniile politice. Istoria este una și trebuie studiată exact așa cum s-a desfășurat, cum o prezintă documentele și evenimentele înregistrate de cronici și de analele vremii.” - spunea, într-un interviu, cu ani în urmă, Părintele arhim. Veniamin Micle (preot slujitor la Mănăstirea Bistrița Olteană, unul din marii istorici și cărturari ai Bisericii Ortodoxe Române, a cărui operă se ridică la 60 de volume).

Chiar dacă Părintele Dumitru nu este un cercetător și un cărturar consacrat, aceasta fiind cartea sa de debut, a făcut tot posibilul să respecte regulile impuse pentru o lucrare cu caracter istoric și științific, făcând trimiteri, pe tot parcursul ei, la izvoarele (sursele) studiate, dând astfel dovadă de respect pentru acestea; este un merit pentru care va fi apreciat de cercetătorii citați și, totodată, va fi bine primit în rândul oamenilor de cultură.

Despre multimilenara vatră a Lungeștilor - una dintre cele mai încărcate vetre neolitice, traco-geto-dacice și daco-romane vâlcene, vestita vatră a boierilor Buzești de mai târziu, s-a scris mult și frumos. Cartea aceasta, asemenea celorlalte, este o filă în plus la Cartea

Istoriei Neamului Românesc, iar valoarea sa este dată de seriozitatea autorului și dorința acestuia de a prezenta cât mai corect istoria vechiului lăcaș de pe valea legendarului părau Mamu.

„Istoria este știință numai atunci când se bazează pe documente” - spunea marele istoric și savant Nicolae Iorga. Respectând canoanele, cartea Părintelui Dumitru Popa este o lucrare bazată pe documente, o lucrare științifică, de referință, ce poate fi folosită cu toată încrederea atât de către cercetători și studenți cât și de iubitorii de istorie veche românească.

Un alt istoric de valoare, al Bisericii Ortodoxe Române, arhim. dr. Chesarie Gheorghescu - preot slujitor la Sfânta Mănăstire Dintr-un Lemn, spunea că: „În fiecare lăcaș de închinare, în fiecare piatră, în fiecare element decorativ, în fiecare frescă, păstrate până în zilele noastre, deslușim ideile și sentimentele adânci ale celor care au trăit înainte de noi; suntem în legătură cu diferite aspecte din viața culturală a poporului român.”

Bazându-se pe acest aspect, dar fără a cunoaște observația monahului cărturar, Părintele Dumitru a coborât cu cercetarea Sfinției Sale până a cel mai mărunț element ce poate defini istoria sfântului lăcaș, reușind, împreună cu fiica sa, Simona-Anastasia, care s-a ocupat de fotografierea, culegerea, tehnoredactarea și corectarea cărții, să ne pună pe masă o lucrare științifică de excepție.

Autorului și colaboratoarei sale, le mulțumim pentru strădanie și, îi felicităm pentru marea lor realizare-împlinire.

Diana Iacob-Spătaru - Celest

Virgil LOVIN

Orologiul

Era uimit! Sau, poate, speriat! De fascinație nu putea fi vorba! Nu poți fi fascinat de ceva care te îndeamnă să fugi. Fiindcă acesta i-a fost primul impuls, să fugă. Nu a fugit! Ura evadarea spre încotro. Se afla acolo de un timp care refuza secunde, anii, milenii... Neuronul cronologiei zămislise ideea atemporalității. O respinse ca fiind neconvenabilă.

Demarcația s-a concretizat atunci când orologiul din turnul care nu fusese niciodată acolo se dezintegrează. Sfichiindu-se aerul, limbile, neînsoțite de uriașul cadran, se rostogoliră la picioarele lui, aliniindu-se grăbite una peste alta, încremenind după o ultimă zvâcnitură, în poziția orei 12. Peretele negru, dobândind ultima fărâma a clipei, trădându-și imaterialitatea își delimita universul, revendicându-și partea, după care încrămeni. Totul fusese împărțit în două: orologiul, aerul, cerul. Și el era împărțit perfect în două. Senzații ciudate îi parcurgeau ființa. Sau, semiființa! Jumătatea din întuneric devenise imaterială! Jumătatea din dreapta sau din stânga. Ar fi vrut să se pipăie, dar se temea că odată trecută granița spre întuneric, senzorii vor suferi și ei același proces de imaterializare. Îi veni ideea evadării spre lumină, în speranța redobândirii întregului. Dezamăgire: linia de demarcație se deplasa odată cu el, cu cerurile negrului rămânând intacte. Poate, semnarea ar fi fost soluția momentului, dar cele două emisfere cerebrale devorau alternativ nebuloasa, oferindu-i atitudini antagonice. A avut senzația la un moment dat că dreapta sugera prăbușirea, dar s-a lovit de arma letală a stângii, optimismul. Așa cum și proiectele stângii se dizolvau în întunecimea drepte. A optat pentru statutul de dublă ființă sau, poate, semiființă alternativă. Caruselul incertitudinii schiță întrebarea: „*Exiști?*”.

Tresări! Tresări, relaxându-se: un fenomen foarte drag lui fusese adoptat în unanimitate, izbutind un câscat integral. Pleoapele, inegal obosite, făceau față din ce în ce mai greu dorinței de a rămâne treaz. Se pare că jumătate din el adormise deja cu ochiul deschis, cuminenția negativă sugerând-o. Epuizată, a doua pleopă se prăbuși peste corneea în spatele căreia se zămisleau umbrele liniștii.

***

Traversă lunca pe care nu o recunoștea, peisajul putând aparține oricărei planete cu viață incipientă. Râul își tânguia firicelul argintiu epuizat de caniculă printre pietrele îndărătmice, hipertrofiat de soare, sfidându-l în compensație umilinelor suferite prin rostogolirea din timpul viiturilor. Căută din priviri un ochi de apă care să-i cuprindă trupul înfierbântat, dezgolit, sumara vestimentație aruncând-o din mers. Descoperi o scobitură în apropierea malului ce-și permitea luxul de a găzdui câteva tufe de câtină. Se rostogoli în apa care se dovedi prea caldă pentru a deveni odihnitoare. Schițând mișcări hipopotamice,

trăgându-și leneș corpul peste pietrele ce-masau abdomenul, căuta o porțiune ceva mai adâncă. Apropiindu-se de mal, apa se înnegrea, neliniștindu-l. O pasăre cu eforturi sonore în decolare - cu siguranță, un porumbel sălbatic - îl făcu să tresară. La mică distanță de el, peștii țâșneau din apa prea caldă, căutându-și răcoarea în clipa aeriană.

Ea părea ireală, plămădită din umbra cătinii de pe mal. Mișcările leneșe ale ramurilor aplecate de vânt, animau făptura nudă, sugerând chemarea. Zâmbea. Lăsa impresia că atâtea știe să facă. Nici o mișcare, o tresărire, măcar, temându-se parcă să părăsească tabloul în care fusese înrămată. Nu, nu era surâsul Mona Lisei, deși la fel de misterios. Nu răspunse salutului. Zâmbea. Zâmbea și privea. Priviri negre, care pătau. El își controlă goliciunea, căutând petele. Erau *acolo*! Ea privea și zâmbea provocator, invitându-l să o dorească, perfecțiunea formelor ademenindu-l. Ceva - nu-și dădea seama anume ce - îl avertiza să nu o atingă dacă vrea să se bucure de ea. Reuși stăpânirea pentru puțin timp, instinctul carnal subjugându-i voința. Trupul ei, așa cum se temuse, se volatiliza sub mângâierile lui, prima și cea mai importantă pierdere fiind sănii. Prăbușindu-se în golul de sub el, rumegându-și poftele nemulțumite, renunță la căutări, simțurile dovedindu-i-se insuficiente. Închise ochii ca ultim gest al regretului. Brusc, o forță imaterială îi monopoliză ființa amorțită, îmbătrânită cu o veșnicie. O formă ce sugera femeia, după proeminențele ce-i apăsau pieptul, se alinie perfect peste el, prinzându-i mâinile ca-ntr-o menghină, fixându-le deasupra capului. Foamea de miracol lupta cu spaima ce-l îndemna să tresară. Se trezi invadat de o senzație de liniște, pregătind terenul dorințelor. Valul de fierbințeală ce umilea simțurile, îi răcorea sufletul, năucindu-l. Senzații paradoxale metamorfozau deruta ineditului în plăcere. Organismul i se dezintegra sau, poate, se transfera în entitatea care devenise ei. Fuziunea, precedată de trepidații mimetice, se accentua, rodind trăiri neimaginabile. Pragul suportabilității a fost spulberat în momentul în care incandescența formelor ce se materializau în vecinătatea buzelor înfometate de prea mult, aprinse vâlvătaia absorbirii totale. Suita trăirilor paroxistice acompania liniștea inexistenței. O ultimă imagine îi sugera trupul deformat pe un ecran uriaș care, apoi, se stinse.

***

Grăunțele lichide se striveau de față ce schița nedumerirea. Deschise ochii. Orologiul răsturnat la picioarele sale flămânzise, limbile hrăpărețe devorând chronosul, împingând peretele negru la limita nopții. Colții dimineții sfâșiau întunericul, destrăbându-l. Fluidul nopții se dizolva în albul diurn, ascunzându-se în cenușul norilor coborâți amenințător, scuturându-și povara lichidă. Era revoltat:

„Timpul - t â m p e n i a Universului! Adică, ea să nu fi fost ?” Refuza plăsmuirea. Privea în juru-i plin de speranță. Nimic! Dispăruse și râul! Nu-i convenea! Era convins că totul se petrecuse aievea. Nu-și putea permite luxul iluziei. Nu stăpânește voința supraviețuirii, sevrăjul dependenței de real i-ar fi fatal. Poate ea nu exista în accepțiune terestră, forma materială ne-caracterizând-o, dar el și trăirile lui? Își controlă cu minuțiozitate trupul în speranța descoperirii unor urme-dovezi ale celor trăite. Trăite? Când? Instinctiv își aruncă privirile pe limbile orologiului care continua să devoreze fără milă, smulgând timpului clipă cu clipă. Apucă cu nădejde minutarul și-l roti în sens invers. Nemulțumit de efect, repetă gestul cu orarul.

- Oprește-te! Vrei să distrugi curcubeul?

Tresări! Vocea care, în mod normal, nu avea cum să o mai fi auzit până atunci, i se păru cunoscută. Privi într-acolo. Soarele după-amiezii anunța victoria asupra norilor, împodobind cerul cu arcuri multicolore.

- Nu te vād, dar simt că tu ești. Vocea, pe care, *atunci* nu o auzeam terestru, îmi șoptea că aș fi putut să te ucid. Acuzai intensitatea trăirilor mele de care depindeai. De ce taci? Știi bine că ești o hoată!

- Prozaicule!

- Nu neg, dar te rog să-mi înapoezi sufletul.

- Pentru el îmi zici hoată? Știi tu că sufletele se pot fura? Eu știu că ele se pot vinde. Sau cumpăra.

- Adică, eu mi-am vândut sufletul ție? Și ce mi-ai oferit pe el, cumpărătorule? Pardon, cumpărătoare!

- Ceea ce ai primit!

- Vrei să zici că nebunia, extazul... mă rog, trăirile mele, m-au costat sufletul?

- În timpul alinierii trupurilor, am făcut schimb de suflete. Sau, poate, au devenit simbiotice.

- Alinierea trupurilor?! Așa numești tu ceea ce s-a petrecut între noi? Dar tu nu ai trup!

- Ba am!

- Nu-l vād!

- Fiindcă nu vrei să-l vezi. Nu știi să-l vezi!

- Învață-mă!

- Dorește-mă!

- Acum știu de ce vocea ta îmi pare cunoscută. Dar, acolo, la râu, nu erai tu.

- Eram rodul căutării nehotărâte tale imaginații...

- Acum sunt hotărât! Incredibil! Ești chiar tu...! și nu te-ai schimbat deloc de când...! Mi-a fost tot timpul dor de tine...! Stai...! De ce aluneci din brațele mele...? Te rog, Doamne, învață-mă să o păstrez! Știu! Orologiul...!

Cornel GALBEN

Dicționarul lui Dumnezeu

Preot în viața de toate zilele, **Nicolae Jinga** e convins că „poetul e un sacerdot al sensului transfigurat al lumii”, că „poezia ființei își are temeiuri divine”, dar și că „Fără Iisus Hristos Mântuitorul - venim de nicăieri, plecăm niciunde, iar la-ntrebări nu vom putea răspunde”.

Trăitor într-o lume întoarsă pe dos, vigurosul poet e în toate un privilegiat al Cuvântului revelat, cărțile sale de până acum depunând mărturia trăirii sale întru Hristos, a dorinței de sublimare a ființei prin harul divin, a bucuriei de a fi și de a celebra miracolul Creației în versuri care să meargă la inima cititorului.

Sesizând că, în prezent, „duhul poetic creștin e-n suferință”, el încearcă și reușește să-l revigoreze, aducându-i în sprijin eseu pe teme existențiale sau culturale, pe care-l întrețese cu poemele de factură identitară într-o inedită țesătură compozițională, pe cât de hibridă, pe atât de solidă în fondul său ideatic.

Iov al Scripturii și Iov al zilelor noastre, preotul-poet își dă seama că e „foarte greu de ținut pasul cu toate nefericirile veacului”, dar cu toate acestea continuă să înainteze pe drumul „pâcșos și desfumat”, să se ia la harță cu „Fortăreața angoasei nocturne” ce-l are „prizonier de elită” și să caute răbdător acea „fărâșă de-nțeleș adânc”, în stare nu numai să dezlege „puzderia de sensuri care-(m)i scapă în răsturnata clipei simetrie”, ci și să-l smulgă din această lume „buimacă, să-

racă și posacă”, dintr-o țară a „gunoaielor, a prafului și a jafului instituționalizat”, în care imbecilizarea prin televiziune și mass-media în genere ne-a transferat în zodia lui „monologăm și nimeni nu ascultă”.

Purtând cu sine dorul de „boaba magică de isihie”, treieră zi de zi cuvintele ca niște „lăcuste carnivore”, scrie ca și cum ar „trage la edec”, își ceartă sufletul, acuzându-l că are „cămara goală”, se întreabă de ce-i „funcționează mintea” pe „frecvențe ondulatorii, șerpuitoare”, analizează textele altora, de la Galaction la Borges, se-mparte „flămândeii gloate de cuvânt”, urmărește îndeaproape „constanta Luminii”, observă cum „coatele îngândurării urcă brusc” și cum „neliniști abisale” se preling din pielea lui de „melancolic ins”, se lasă „amăgit cu litera din vis”, toarnă „târziul în curând” și tot alergând „printre atâtea vorbe care mint” își scrie viața „trudnic rând cu rând”, încrezător că „Viața-i o carte scrisă-n lumină”.

Iar o asemenea carte e și **Dicționarul lui Dumnezeu** (Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2008), doldora de „Poezie viguroasă, nouă, proaspătă, profundă, filocalică, plină de un dor sublimat, neostentativ, de o nostalgie mistuitoare, de o rară liniște și anvergură a cunoașterii”, cum o caracterizează Cristian Cercel în scrisoarea ce ține loc de postfață.

Psalm și epifanie totodată, cântecul de iubire al preotului Nicolae Jinga răzbate în toate cele trei cicluri - *Mierea văzduhului*, *Pervazul cu miride*, *Dicționarul lui Dumnezeu* -, tocul său sprintar scăpărând ca un „amnar în iască” și demonstrându-ne că „saltul de la tăgădă la credință” e posibil și că toate cele 20 de milioane de Români, „care nu mai seamănă între ele”, se vor trezi la „realitatea responsabilităților pe care le considerăm ale altora, mereu ale altora și niciodată pe deplin ale noastre”.

Chiar dacă acum „Cărările nemerniciei sunt tot mai multe de pe-o zi pe alta” și însăși „limba română scârțâie ca o cumpănă de fântână căreia i s-a furat ciuta”, psalmistul începutului de veac e încrezător că „Dragostea-i pâinea învrăjbitei gloate” și că doar „credința-i scară de urcat la cer”, în caz contrar, „Fără Dumnezeu în inima românului, fără Iisus Hristos trăit plenar, nu vom putea duce poverile celui de-al treilea mileniu până la capăt”.

Poetul, de altfel, nu s-a îndoit niciodată că trăiește printre „miracole, printre semne dumnezeiești cu sigiliul permanenței” și deși

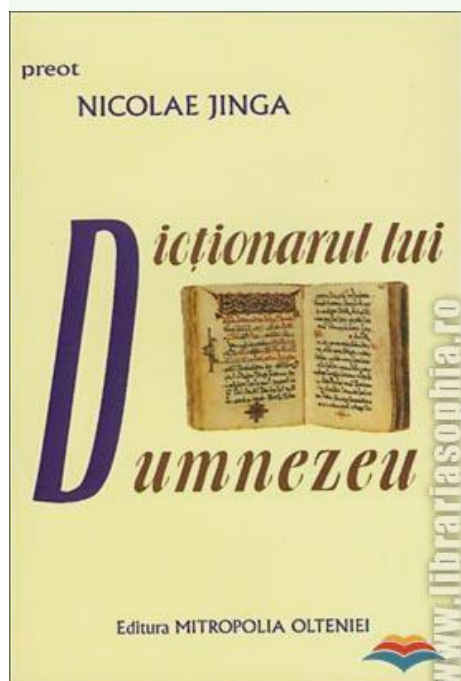
are momente când generozitatea lui Dumnezeu îl strivește, îl uluiește și îl amuțește, nu conținește să caute și să prindă „răgaz de vers adevărat”, pentru că „Acolo unde răzbate iubirea lui Dumnezeu, nu mai încapă destinul”, iar din „mia de răsfrângeri și dovezi nu vezi cât vrei, ci cât ți-e dat să vezi”.

Iar Nicolae Jinga ne-o dovedește că a văzut, prin pronie cerească, destule și că tot măsurând „adâncimea cuvântului”, prin verbul său ne-a făcut și pe noi să înțelegem că „omu-i dator să creadă și să spere”, să vedem și să ne întoarcem la calea cea adevărată, înveșmântându-ne în „smirna cuvintelor evlavioase” și îmbrățișând, alături de el, „Cuvântul în puritatea Jertfel de pe Cruce”, să putem sorbi „lumina și iubirea”, singurele „acte ce vestesc Dumnezeirea”.

Jertfa sa întru cuvânt (*Bietul cuvânt mi-e singura avere*), smerenia continuă (*N-am stofă de culegător de perle; dintru adâncuri până-n slăvi cerești tu, Doamne, mare și puternic ești! - nu-s vrednic eu minunile să-Ți cânt, nu-s vrednic eu de-a mai rosti cuvânt; Suflete-al meu, te rușinezi a spune cât de sărac rămâi în fapte bune!*; *Rămân perpetuu semn de întrebare Destinul meu nici pic de noimă n-are*), iubirea față de Creator și semen sunt tot atâtea pilde că Voronețul lăuntric pe care l-a edificat e unul de nezdruncinat, aidoma acestui nou edificiu închinat „înțeleșului neînțeleș”.

Florin Măceșanu - Ridicare la cer

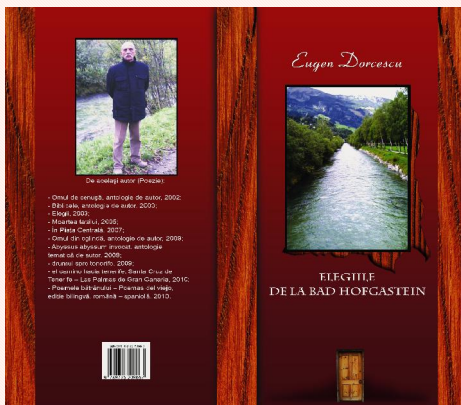

Iulian CHIUU

Eugen Dorcescu și tentația fructului interzis

Cu volumul său de poezii apărut în 2010, *Elegiile de la Bad Hofgastein*, publicat la Ed. Mirton din Timișoara, **Eugen Dorcescu** și-a pus semnătura, începând din 1972 (*Pax magna*, Ed. Cartea Românească), pe 37 de volume (unele în mai multe ediții) și pe alte câteva volume de traduceri - rod al unei activități literare bogate, dublate de o alta nu mai puțin remarcabilă, respectiv cea de cercetător științific principal al Filialei din Timișoara a Academiei Române. Originar din Târgu-Jiu, stabilit la Timișoara după absolvirea studiilor universitare, încununată mai apoi cu o teză de doctorat (*Structura lingvistică a metaforei în poezia română modernă*), poetul atrage atenția unor specialiști ai genului ca Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Marian Popa și este prezent în pagini de dicționare sau de istorie literară. Membru al Uniunii Scriitorilor din 1976, colaborează la cele mai reprezentative reviste literare din țară și în multe altele din afară. Vorbind numai despre parcursul liric al lui Eugen Dorcescu, putem spune că încă din *Culegătorul de alge* (Ed. Facla, Timișoara, 1985) poetul se anunță discret ca a fi ispitit de teme majore ale ființei și esenței umane. Lucrurile acestea se vor confirma odată cu *Psalmii în versuri* (Ed. Excelsior, Timișoara, 1993), dar mai ales cu *Omul de cenușă* (Ed. Augusta, Timișoara, 2002) și cu *Omul din oglindă* (Editura on-line Semănătorul, București, 2009), în care tragicul ineluctabil al „bătrânului” se reia dintr-o altă perspectivă în *Biblice* (Ed. Marineasa, Timișoara, 2003), din care reamintim poezia *În tăcere*: „N-a fost cu neputință. N-a fost greu./ Aseară am vorbit cu Dumnezeu./ La fel de clar, de simplu, de senin,/ Cum ai tăifăsu cu un vecin.../ E drept că El tăcea./ Sau, mai curând,/ Iradia în fiecare gând./ În fiecare șoaptă și impuls,/ În fiecare zbatere de puls./ Doar eu grăiam. Și iată că, treptat,/ Discursul în tăcere s-a mutat./ Tăcerea s-a umplut de sens și țel,/ Tăcerea era drumul către El./ Așa-I vorbeam. Spunându-I tot, deschis,/ Așa-I vorbeam: Abis lângă abis”, iar nota de pe coperta a IV-a, semnată de Valeriu Anania fiind suficientă pentru unii să-l alinieze pe Eugen Dorcescu unor poeți de genul lui Vasile Voiculescu, Nichifor Crainic, Ioan Alexandru etc. Însă într-un interviu, consemnat de Constantin Buiuciu (*Lucașfăruș Românesc*, 21 sept. 2008, Banat), poetul ține să precizeze: „Eu, ca autor care știe ce scrie, spun că poezia mea nu

este, pur și simplu, religioasă (ce comod ar fi!), spre a nu zice că, de fapt, nu este deloc religioasă. Ar putea fi, eventual, definită drept mistică, adică întemeiată pe o trăire directă, nemediată de ritual, a misterului.” Și în volumul *Elegiile de la Bad Hofgastein*, Dorcescu rămâne sub mirajul ființei pe care o cercetează liric din perspectivă filosofică, fără a se îndepărta de trăirile mistice și observă, precum Johannes Volkelt (*Estetica tragicului*, Ed. Univers, Buc., 1978), că, de fapt, omul este singura făptură din univers care are conștiința efemerității sale. Elegiile lui Dorcescu au fost, pe drept cuvânt, apreciate a fi un mare poem al ființei, un prilej de reflecție, de disecție rațional-afectivă a unei culpabilități transparente, distorsionate în ecouri și reverberații: „mama s-a trezit, pentru / o fărâma de timp, / și-a-nceput/ să mă cheme./ M-a strigat, cu glas mare,/ pe nume./ M-a strigat, de pe pragul, de pe/ culmea aceea,/ dintre lume și/lume./ Apoi a recăzut/ în muta ei agonie/ și ne-a părăsit fără a primi/ vreun răspuns.” Îmi amintesc, fără să vreau, ce spunea cel pentru care libertatea înseamnă a-ți

asuma ceea ce n-ai creat, Jean-Paul Sartre (*Existență și adevăr*, Ed. Polirom, Iași, 2000): *Ființa i se dăruiește întreagă Pentru-Sine-lui ca sine, ceea ce vrea să spună că iluminarea, în loc să risipească întunericul Ființei, îl luminează ca întuneric* (p. 117), ori lucrul acesta este evident în *Elegiile* lui Dorcescu, fiindcă nu are decât să accepte ineluctabilul. „Aceasta-i cheia fericirii:/ să știi a întâmpina/ cu-ncredințarea și/ inocența/ unui prunc de o zi/ tot ce binevoiește/ a-ți da/ -că-s suferințe,/ că-s bucurii -/ Cel ce a fost,/ Cel ce e,/ Cel ce, de-a pururi,/ va fi.” Și de aici ne reamintim ceea ce *Ecclesiastul* avertiza: *Bucură-te, tinere, în tinerețea ta, fii cu inima veselă cât ești tânăr, umblă pe căile alese*

de inima ta și plăcute ochilor tăi; dar să știi că pentru toate acestea te va chema Dumnezeu la judecată (11.9), observație pe care o detaliază Abelard în *Etica* lui, când vorbește despre păcatele spirituale și cele trupești (*hoc est, ex delectatione quam habet in carne, quaedam appetit, quae tamen iudicio rationis refugit, vel appetenda censet**). Numai că reverberația *Ființei* în *Spirit* este dată, precum în *Fenomenologia* lui Hegel, ca libertate absolută, unde *Spiritul* este *conștiință de sine* care înțelege că în certitudinea de sine stă *esența*. De data aceasta, esența se retrage în duioasă filiație, cu frânturi de gând: „Cu doi ani înainte/ să moară,/ mama a locuit la/ noi peste iarnă/ și-am dus-o acasă/ în primăvară.” Sau: „În urmă c-un an,/ mama se pregătea/ să traverseze/ râul morții/ prin vad,/ înspre noua, invizibila-i/ casă./ Între ziua de-atunci/ și ziua de-acum,/ e numai această/ *cognitio mortis experimentalis*.” Neîndoielnic, poetul se situează undeva deasupra trăirii suficiente, în mai mult decât suficient (*meer dan genoeg*), poate chiar în preamutul simțirii (*te weel*), de aceea el trăiește tot atâta dramă câtă cunoștință, după cum a spus și *Ecclesiastul*. Reflecția se șlefuește în timp și în paralel cu trăirea: „Absența e-o prezență negativă,/ E-un gol, o așteptare, o latență./ E moarte și viață, deopotrivă -/ Chiar Domnul, pentru simțuri, e-o absență”, se spune într-un *Prolog*. Versul atinge asertotica filosofică după care absența devine un anumit fel de „praesentia” în care își dau mâna deopotrivă moartea și viața, iar Dumnezeu nu cade sub simțuri (ceea ce este revelație nu este simț, după cum materia nu este spirit, judecând după antroposofia lui Rudolf Steiner). Poetul, într-un context dureros de concret („Tatăl a murit o/ singură dată./ Mama moare în fiecare zi.”), constată o neputință transcendentală: „dacă mamei aș dori/ să-i trimit o scrisoare?/ Cum aș în-tocmi-o în/ idiomul acela, pe care/ nu-l pot vorbi nici viii,/ nici morții.../”, o imposibilă trecere de prag, ca să folosim un termen ce ține predilect de etnologie, pentru că între cele două lumi orice comunicare este impo-

sibilă în afara unui sentiment numinos, în afara ritului și dincolo de mistică. Rememorările aproape animiste, sunt emoționante, ca de pildă locul din perete, sanctificat de fotografia mamei: „e un loc unde-a stat,/ decenii în șir,/ *Vechea fotografie*./ Astăzi,/ din locul acela/ pustiu,/ se deschid/ nevăzute tuneluri de/ vid,/ către marele/ vid./ Casa-i pustie, livada-i/ pustie,/ existența-i inexistentă,/ pustie./ Din tot ce a/ fost,/ numai vidul/ acela,/ din zidul de nord,/ numai el nu/ acceptă să piară,/ numai el nu renunță/ să fie”, precum în *Duhovniceasca* lui Tudor Arghezi. Între lamentație și reflexie, ambele într-un registru liric grav, Eugen Dorcescu atinge profunzimi umane și sentimentale încărcate de semnificații ridicând poezia lirică, după ierarhia lui Hölderlin**, la rangul de metaforă a unor concepții ideale, a unor frământări neconținute ale efemerului și trece dinspre infinitatea particulară spre cea generală. Această trecere i-a fost prilejuită poetului de aceeași reflexivitate a ființei (sinteză misterioasă dintre viață și moarte) pe care o produce conștientizarea vremelniceii asupra sensibilităților subtile, într-o dramă a existenței: „În adâncul ascuns,/ sub iluzoria lume a/ slavei deșarte,/ *Ființa-i sinteza de nepătruns/ dintre viață și moarte*./ Și astfel,/ și astfel,/ și astfel,/ făptura-și continuă/ drama.” Într-un liminal firesc al filiației, poetul, simultan ce „Eu nunciez a/ fi viu./ Mama nu-ncetează/ să moară”, își urmează maica cu simțirea dincolo de contingent „Ascultând cum, în/ noaptea de dincolo,/ duhul ei călătorea,/ cum lupta,/ spre-a ieși/ din *samsara*.” Iar dacă la nivelul conștiinței, în filosofia lui Sartre, se poate depăși existențialul nu către ființă (atinsă de o pasivitate compensatoare), ci către sensul ei, în registrul liric, Dorcescu, într-o nestăvilită tentație a fructului interzis, atinge culmi în care ființa nu mai poate fi *causa sui*: „Mă întreb iar și/ iar:/ În ce chip poți plânge,/ cum poți a deplânge/ pe cel care pleacă/ din propriu-ți/ sânge?” După toate acestea, înfrânt în cuvânt, dar adâncit în gând, oscilez între o concluzie a lui Hölderlin (*lipsa semnificației este marea noastră suferință*) și cuvântul *Ecclesiastului* despre eterna temă a deșertăciunii deșertăciunilor.

Note:

*Din desfătarea pe care o obține prin trup, spiritul dorește tocmai ceea ce se retrage din calea judecății raționale, socotind că trebuie să dorească tocmai asta

**„Poezia lirică, aparent ideală, este naivă prin semnificația ei. Ea este o continuă metaforă a unui unic sentiment. Poezia epică, aparent naivă, este eroică prin semnificația ei. Poezia tragică, aparent eroică, este ideală prin semnificația ei. Ea este metafora unei concepții ideale” (*Pagini teoretice*, ed. a II-a, Ed. Paralela 45, Pitești, 2003, p. 80).

Adriana YAMANE
(Japonia)

**Povești
din Lumea
Mică**

Povestea puiului de căprioară

(Seara - file de jurnal):

Privind de la fereastră am văzut cum Pașeran se face nevăzut atunci când intră în Crângul Codobelcilor. A venit apoi acasă atât de fericit povestind cum s-a jucat cu puii de căprioară, încât nu mi-a venit să-i spun că la școală, tot ce trăiește el va fi numit "imaginație de copil"; pentru că și eu iubesc acest tărâm ascuns, din Lumea noastră Mică. Oricum, i-am promis că voi merge să mă întâlnesc cu căprioarele, și știu ce vreau: vreau să ascult povești, povești frumoase și adevărate din Pădurea Minunată. Aș vrea să văd și să ascult aceste lucruri, toată viața... și, mai ales, aș vrea să nu le uit, să le păstrez în siguranță aici, în suflet.

Așa cum mi-am dorit, Căprioara cea frumoasă ne-a spus astăzi o poveste:

Povestea puiului de căprioară

„Demult, demult... în Lumea Mare, apărase un demon fioros din cale-afară, un demon a cărui putere era „Frica”. Apărea dintr-o dată în mijlocul potecii sau de sub vreun pod, și oricine încerca să urce Muntele Sfânt trebuia să se lupte cu Frica; și în cele din urmă Frica câștiga întotdeauna, pentru că atunci când demonul cel fioros se strâmba la tine amenințător, Frica - puterea lui - creștea și ea văzând cu ochii.

Zâna Soarelui, care locuia într-o peșteră de cristal sus în vârful acestui munte, a început să se întristeze văzând cum din cauza fricii nimeni nu mai venea să se joace în Poiana Soarelui. Trăia atunci în Pădurea Minunată un pui de căprioară, pe nume Faun, și atât de mult iubea acest pui mic lumina soarelui - acum umbră de nori grei, uscați și

trști, încât se hotărî să meargă în Lumea Mare, să întâlnească demonul a cărui putere era Frica, și să deschidă calea înapoi către lumină pentru toate vietățile pădurii. Pasul lui era sprinten, și iarba proaspătă era din belșug pe marginea potecii, așa că micul Faun porni la drum îndată ce-și luă rămas bun de la cei dragi. Merse el așa tot înainte, trecând toamna Codrii de Aramă, străbătând iarna Pădurile de Argint, traversând în fugă Câmpiile de Smarald împodobite cu florile primăverii, până când, în cea mai lungă zi a anului, ajunse sus de tot, pe o culme stâncoasă; și acolo, pe marginea prăpastiei adânci, îi apărură în cale Frica. Faun nu răspunse nimic urât, nu se năpusti înainte oricât s-a strâmbat demonul la el, și oricâte cuvinte de ocară i-a spus acesta. Cu multă bună cuviință, salută plecându-ți capul, și merse liniștit tot înainte. Blândețea și bunătatea lui făcură ca Frica să se împutineze văzând cu ochii, demonul cel fioros dezumflându-se ca un balon umplut cu aer, până când nu mai rămase nimic din el. Nu se poate descrie bucuria zânelor din vârful muntelui când Faun ajunse în Poiana Soarelui! Zâna Soarelui îi mângâie rănilor făcute de spinii din hățisuri, iar Zâna Lunii îi împodobi cornițele tinere cu praf de stele, ca să lumineze potecile pădurii la întoarcere, astfel încât fiecare copil al pădurii să-l recunoască și să-i vină în întâmpinare. De atunci, căprioarele care trăiesc de obicei în văile mănoase pot să urce cu ușurință până sus pe înălțimi, unde merg să adune stropi de lună pe năsul ud, și în priviri raze de soare. Putem să le vedem cum sar cu grație din piatră în piatră, fără nicio frică. Putem și noi, ne spune blânda căprioară, să învingem Frica - nu prin ceartă și mânie, ci cu puterea blândeții și dragostei cu care a pornit la drum Faun, puiul mic de căprioară.

Daniela SITAR-TĂUT
(Bratislava)

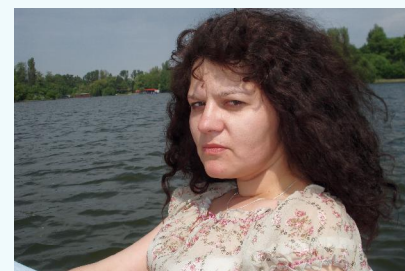
Il faut vivre pour manger, non pas manger pour vivre

Nu sunt o bucătăreasă-bucătăreasă. Și nici la vinuri nu mă pricep. Gătesc rar meniuri sofisticate, mai în joacă, iar sarmale și plăcinte - doar la cererea gurmanzilor familiali. Covrigeii mei sărași din liceu erau digerași de tata, pentru a nu mă descuraja și de cățelușă-mi cleptomană și alcoolică. Prefer așadar să iau un pui fript de la Tesco și să-l așez lângă-o salată... Asta, spre deosebire de fratele meu, care păzește 8 ore ciorba de burtă sau moșmondește feluri felurite de sushi.

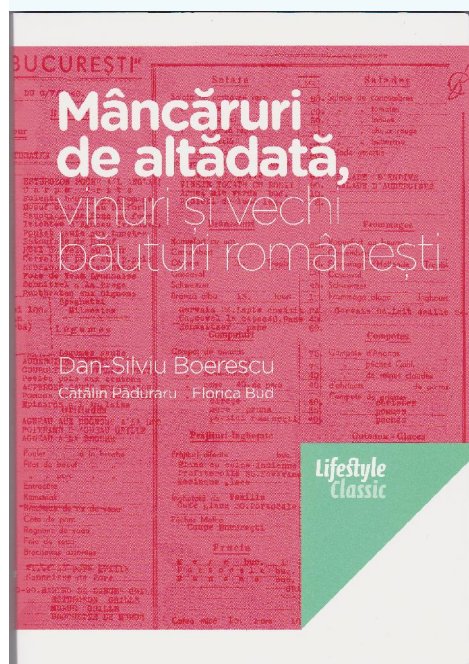
Cartea **Mâncăruri de altădată, vinuri și vechi băuturi românești** (Editura Lifestyle, București, 2010) mi-a amintit de copilăria petrecută la Căvnic, în Maramureș și de meniurile buncii: cozonacii cu nucă ultraconsistenți, hribele prăjite cu ai, ciorbele cu groștior, pupii, colăcei pe care-i păzeam pe lângă cuptor ca nu cumva cel al frățelului să fie mai rumen sau mai mare, fabricarea silvăițului sau a horincii, dulcețurile de fragi, siropul de zmeură, pască, lipii, iepuri, iezi sau miei la cuptor/proștap etc. Volumul amintit anterior este guvernat de tripticul **Dan-Silviu Boerescu, Cătălin Păduraru, Florica Bud**. Echipa auctorială are un eseist-exeget, preocupat de ani buni de dictatura culinară și de cea oenologică, reflectată în tomuri precum *Istoria erotică a micului dejun*. 169 *dimineți culinare cu nevasta mea* (TREI, 2008) sau scrise în colaborare *Ghidul vinurilor 2010*. 365 *vinuri spumante și distilate, însoțite de sugestii gastronomice* (Editura Lifestyle/TREI, 2009), 111 *rețete de savurat într-o*

viață (Editura Lifestyle/TREI, 2010), un critic de vinuri - coautor al ultimelor două volume semnalate, fondator Vinexpert, degustător acreditat de asociațiile internaționale, membru ADAR (Asociația Degustătorilor Autorizați din România) și FIJEV (Federația Internațională a Jurnaliștilor și Scriitorilor de Vin), respectiv Florica Bud, președinta cenacliștilor băimăreni, a Fundației Culturale „Bona Fide” și scriitoarea care a abordat numeroase rețete narrative (povești contemporane pentru copii, roman, pamflet) până a se dedica, cvasiexclusiv, liricii.

Parcursarea *Mâncăruri-lor de altădată* constituie totodată un voiaj cultural și lingvistic, o provocare pentru filologul care încearcă, făcând apel la limbajul rețetarului, să descopere timpii căruia-i aparțin bucatele prezentate. Cronologia culinară antrenează simultan și una istorică, a mentalităților, iar recuzita lingvistică funcționează ca mărci separative, întemeiate pe serii de tipul rural/urban, simplu/rafinat, sățios/frugal, laic/monahal. Remarcăm astfel, ascendent, denumiri turcești, franțuzite, nemțești sau fanariote ale bucatelor, onomastici cu iz voievodal, politic, biblic, note regionale, livești, denumiri contrariante, bizare, ce contrastează uneori cu ingredientele sau procesul lor de fabricație (pelincile Domnului/ scutecele lui Hristos, plătica lui Odobescu, Principele Nicolae, mucenici pentru ziua de 9 martie, înghețata Marghiloman, cozonacii buncii lui Păstorel, tort Take Ionescu). Cele 239 de pagini ale economiei volumului care are o ținută grafică de excepție sunt condimentate de *Scara bucuriilor lumești*, un inventar arhaic al ustensilelor bucătăriei românești, veritabil muzeu diacronic al gastronomiei, pagini din cărțile de bucate de altădată, almanahuri gastronomice, afișe promoționale ale cramelor interbelice, locații tradiționale etc. Pentru a facilita descoperirea bucatelor din carte, lectorii au parte de un *Index alfabetic*, unul tematic de

mâncăruri vechi, sunt urmate de un *Index de vinuri și alte băuturi* și o *Bibliografie luxuriantă*, a gurmandului autohton ce reunește volumele apărute pe această temă, cinetica gustativă, grupaj asamblant de devoratori culinari și gourmets mai mult sau mai puțin celebri. Zestrea bibliografică ni-i înfățișează pe Dimitrie Cantemir, Manolachi Drăghici, *Rețete cercate în număr de 500 din bucătăria cea mare a lui Robert*, *întâiul bucătar al Curții Franței, potrivite pentru toate stările*; M. Kogălniceanu, (*Calendar pentru poporul românesc. Almanah de învățătură și petrecere*, I-V, 1842-1846) 200 *rețete cercate de bucate, prăjituri și alte trebi gospodărești* în colaborare cu C. Negruzzi; I.L. Caragiale, Ion Creangă, Nicolae Filimon, Calistrat Hogaș, Ecaterina colonel Steriady, *Buna menageră. Carte de bucate practică*; Constantin Bacalbașa, *Dictatura gastronomică. 1501 feluri de mâncări*) sau autori necunoscuți (*Almanahul nostru 1936 - La Vulturul de Mare cu Peștele în Ghiare*). O altă potențială taxonomie bibliografică este cea cronologică: antebelică (Maria Maurer, *Carte de bucate 190 de rețete alese și încercate de o prietenă a tuturor femeilor celor casnice*; Ecaterina doctor S. Comșa, *Buna menajeră sau Carte de bucate*; Ana Florea, *Din ale bucătăriei țăranelui*), interbelică (Ana Victoria Lazăr, *Bucătăria gospodinei de la sate. Sfaturi și rețete de mâncări*; Sanda Marin, *Carte de bucate*; Simona Racoviță, *Meniuri pentru întreg anul, cu rețetele necesare*), postbelică (Maria Deleanu, *Carte de bucate*; Irina Dordea, *Cartea dulciurilor*; G. Fâciu, T. Oțel, *Prepararea culinară a alimentelor conservate prin frig*), postcomunistă (Radu Anton Roman, *Bucate, vinuri și obiceiuri românești*; Marius Vulpe, *Carte de bucate*; Horia Vîrlan, *Bucatele noastre. Carte cu preparate mai mult sau mai puțin românești*). Acribia documentaristilor comasează lucrări gastronomice dateate (Ionin Christ, *Bucătărie română. Carte coprindetoare de mai multe rețete de bucate și bufet. 224 rețete*, București, 1865) sau nemarcate cronologic (Johann Carl Hintescu, *Cea mai nouă carte de bucate a bucătăriei române, franceze și maghiare*), tipărite doar în manuscris (*Bonbons, Biscuit, Înghețată / etc.*), la care autorii selecției gastro-

oenologice au avut acces grație echipei eficientului Anticariat Unu din București.

Cele 690 de rețete culinare și 79 licori bache mioritice sunt anticipate de un manifest apodictic, o pledoarie in facto pentru abundența recuzitei gastronomice indigene intitulat *Literatura de bucătărie - cartea de religie a românului*. Inconfundabilul stil al lui Bucătărescu, lapidar foarte în această prefață, este înlocuit de un potpuriu culinar, sub forma unui decupaj textual din celebra proză voiculesciană, *Chef la mănăstire*, regal gastro-oenologic, delimitat în cheie ludică de inserții auctoriale, pentru a puncta desfrăul alimentar monahal. Semnalând apetența neamului valah pentru ingerări pantagruelice, atât cantitative, cât și calitative, hrana gătită este percepută, alături de „anecdota (fie ea politică sau deocheată sau amândouă deodată) - ca vârful al unei piramide a tehnicilor de supraviețuire autohtone, dar punct obligatoriu de inflexiune a bucuriilor lumefști”. Simetric apologiei culinare este amplasat un *Rețetar sentimental* al lui Cătălin Păduraru care rememorează imaginea bunicilor basarabeni, a unei lumi cazone din care petrecerile și balurile erau nelipsite, nostalgia paseistă după bucatele bunicii, botezate „slow-food” fiind contrabalansată de etalarea licorilor potrivite lor.

Nota asupra ediției ne avertizează asupra structurii volumului ce nu-și arogă virtuți exhaustive, ci este o culegere subiectivă de bucate și băuturi a alcătuitorilor: „Această lucrare nu și-a propus să devină o «ediție critică», ci, mai degrabă, un glosar sentimental al meniului național.” Păstrând lexicul de jadis, încărcat de arhaisme sau regionalisme, de tipul: *anghemah, dram, litră, posmag, jaretă, pâte d'amandes, a depluma*, rețetele nu eludează explicațiile necesare priceperii procesului de fabricație, traducând în cheie contemporană echivalentele lor. Un *tezaur național de mâncăruri și băuturi* vechi contabilizează bucate precum: *babe opărite tare bune, bob sleit, borș cu cuiul ușei, borș holtei, brânză de vânat, buciur prăjit în unt, bulion de vițel, carne amețită, ciurucuri, clătite tremurătoare (à la Cluj), colarez, colțunași lenoși, Crăciunul sătului, dinișoare, epigrame de miel, funduri de mămăligă, găluci, gorgolici, gurițe, haragniș-balmuș, imitație de Ciuperca Dracului, lapte de bou, lapte zburat, mere în halat, moși* (mult mai pauperi în delicii gustative decât consoartele opărite), *muhamor, mustalevria, nalangâte, ostropișcă, pană de somn, patricieni, pelincile Domnului, pilaf sub plapumă, purcel alandala, purice, salată de crizanteme, salată de țări, su-*

pă de picățele, sulișoare, urs de mămăligă, țelină făcăluită, zuluți.

Când bucătarul e artist. Interviu imaginat cu Păstorel despre iubirile din bucătărie, publicat deja în revista *Playboy Fusion* compilează mărturisirile fratelui lui Ionel Teodoreanu din publicistica acestuia, semnalând confluența dintre eros și arta bucătăriei. Principiile de seducție ale lui Păstorel sunt asezonate cu îndemnuri culinare, cu strategii de decantare între rafinement și banal, ordinar. Disensiunile gastronomice cu o doamnă sunt soluționate la un dineu, în vreme ce lipsa de etichetă a alteia în privința îngurgitării proboscidiene constituie un garant al defensivei erotice.

Spre o vinotecă românească ia forma unui inventar de licori indigene, pe care Cătălin Păduraru o etalează complex, oferind detalii despre producător, podgorie, nivelul de alcool, tipul de vin, descrierea calităților acestuia, istoria lui, ritualul gastronomic și temperatura indicată servirii, precum și recomandările de degustare. Periplul oenologic înfățișează date despre Spumantul de Azuga, Rhein produs oficial al Casei Regale Române, servit la încoronarea Regelui Ferdinand în 1922. *O pagină din istoria spirtoaselor interbelice* aduce în prim-plan coniacul de Berheci folosit de către celebra companie franceză „Marnier Lapostolle, căreia îi furniza «eau de vie» de la Berheci pentru cupaje în vederea obținerii lichiorului Grand Manier Cordon Bleu”. Indicațiile referitoare la *Cum se face vinul bun* au ca model *Crama de la Ceptura și renașterea metodelor tradiționale de vinificație* într-un interviu cu Mihail Rotemberg, producător de Merlot, apreciat foarte și de Leonard Cohen pentru produsele lui viticole.

Secțiunea finală, *Mâncăruri gustoase din Maramureș alese de Florica Bud. Rețete din colecția Maria și Pamfil Bilțiu* mi-a

Eduard Iacob-Spătaru - Still life

declanșat din nou resorturile memoriei involuntare, amintirile copilăriei pe moșia de la Căvnic, alături de instrumentalul evenimential-culinar al acestei vârste: tentativele bunicii de a-mi pune în mână furca și fuiorul, fustele cu șase clini tricotate pentru mîța pururi gestantă, groșioritul oalelor, cursurile de gastronomie date nepoților, mâinile și fețele noastre înecate de făină și aluat, ștergarele țesute anapoda, ascunderea iezilor în preajma Paștelui pentru a nu fi sacrificați etc. Incursiunile în perioada infantilă ale Floricăi Bud aduc aroma unei epoci similare celei din *Amintirile* lui Ion Creangă. Autoarea confesiunilor militează pentru bucatele tradiționale, denunțând, plină de obidă, consumismul și mercantilismul contemporan, adept al fast food-ului, iar nu al unei alimentații sănătoase. Rememorarea este presărată cu rețete tradiționale, într-un limbaj regional, dublat de explicitări neologice. Saga Ulmeni-ului intercultural, amplasat la granița dintre Sălaj și Maramureș se întrepătrunde cu odiseea nostalgică familială a unor străbuni gospodari și a fetei poreclită de către camarazii de joacă „Prințesa Broaștelor”, apelativ... regal datorat unui motiv de pe o căciuliță tricotată. Elogiul casei părintești, a roadelor pămantului contrastează cu diagnoza actualității, amendată pentru prezența „unor semeni de unică folosință”. Glosarea pe tema futilității și a unei fake society sunt întretăiate de rețete specifice nordului țării: *pepeni morăți, pâine unsă cu silvoit, zupă, zămucă de înscins cu pithă, păzitură de mazăre, de picioici sau de pithoi, guiaș de post sau nu, ghiveci, plăcintă cu brânză, cartofi, varză, mere, scoverzi, lipii, vârzare, moșocorne, sucitură dian aloat, cărnați, călbași, thișcă cu sânge, horincă, mâncare de gomboși, zalată, piroști, ouțe din biscuiți* etc. *Rețetele din colecția Maria și Pamfil Bilțiu* au în prim-plan *Postul și preparatele din post*. Preambulul teologic al semnificației etimologice și biblice a cuvântului pregătesc terenul festinului maramureșan, prin rețete recrutate direct de la informatorii rurali de către cei doi folcloriști. *Balmoșul, zama scurtă cu cărnați, fasolea bătută, pilaful cu prune uscate, plăcinta de nuntă la Săpânța* ș.a.m.d. înfățișează zona drept un corn al abundenței și diversității culinare.

Volumul *Mâncăruri de altădată, vinuri și vechi băuturi românești* redeșteaptă nostalgic gustul bucătăriei de odinioară, într-o demonstrație abstrasă unui tradiționalism de fațadă. Te îmbie să redescoperi timpi trecuți, gourmets care au fost, tare gastronomice și viticole, c-un zâmbet visător, paseist... În fața alcătuitorilor lui: chapeau! Mi-e dor de-un Sarailie și-o piroașcă! Da' cin' mi-l face în Bratislava?

Virgil STAN

Furtuna

*Am descoperit că dacă iubești viața
și viața te va iubi pe tine.*

(Arthur Rubinstein)

În dimineața următoare, la ora stabilită pentru plecarea pe mare, am parcat mașina sub salcia de pe faleză, din fața bufetului *Semiramis*, ca de obicei, pentru a o feri de canicula zilei și mi-am cărat grăbit bagajul la barcă. O parte dintre colegii de pescuit își trăsese bărcile la apă până la sosirea mea și așteptau să apară toți proprietarii de bărci, dornici de-a merge la pescuit pe mare. Lansarea la apă a bărcilor se face colectiv, de către cel puțin două persoane, fiecare barcă fiind de peste 100 kilograme și ridicată pe plajă la 5-6 metri distanță de apă.

Pe cer, mai străluceau palid câteva stele, rătăcite printre norii întunecați. Era un cer care nu prevestea o zi însorită, putea să plouă sau să apară valurile largi. Vântul bătea destul de neplăcut, dinspre mal înspre larg.

Deocamdată, marea se prezenta ondulată, de gradul doi spre trei. Mi-am propus să merg mai departe, spre nord, unde mai prinsesem guvid mult și hanus frumos, în speranța că la ivirea soarelui, marea se va liniști, ca de obicei.

Un bătrân vecin m-a rugat să-l iau și pe el în barcă. Moșul avea deja 72 de ani, însă mai fusese cu mine și nu avea rău de mare, era de baștină de pe malul Dunării, din Galați.

De multe ori, atât eu cât și alți colegi de pescuit, la insistența cunoscuților sau turiștilor, mai luam în larg câte un însoțitor. Când sunt doi în barcă, este uneori mai plăcut de ieșit pe mare. Mai stai de vorbă, mai povestești, oricum nu ești singur cu gândurile tale. Fiecare trage la câte o ramă, dacă partenerul știe, sau dacă ai două rânduri, se trage la două rânduri de rame. Proprietarul are avantajul că musafirul stă în prova și lansează parâma sau o recuperează din apă, iar în pupa ai posibilitatea să arunci voltele în zone noi, în care încă nu s-a pescuit.

Dezavantajul, când ai musafiri în barcă, este că atunci când îți este lumea mai dragă, ai par-

curs peste o milă marină în larg și deja tragi cu spor voltele pline cu guvid, musafirul începe să ia copastia în brațe și să dea la pește, adică să vomite.

Răul de mare poate apărea la cei neobișnuiți și la valurile făcute într-o cadă, darmite în legănarea continuă a mării. Să-l lași să se leșine în barcă nu poți. Starea sănătății lui se deteriorează tot mai tare. Stă tot timpul lungit, are grețuri, dureri de stomac și de cap, nu-ți mai poate fi de folos. Nu mai poate lansa sau recupera parâma. Ai fi un criminal să-l lași să se degradeze fizic tot mai mult, așa că renunți la pescuit, vii cu el la mal și-l duci la doctor să-și revină.

Înlăturând cauza, legănatul continuu și amețeala, disconfortul îi dispare după o jumătate de oră, însă parcă nu mai ai nici tu curajul să te întorci la locul de pescuit. Încă o jumătate de oră de tras la rame? Cât mai poți sta pe mare și cât pește mai poți prinde? Îți faci toate aceste calcule și ajungi la concluzia că trebuie să renunți.

Astfel, ai ratat o zi de pescuit pentru a-i face plăcere unui cunoscut sau unui turist, să pescuiască pe mare, mai ales că, de obicei, nu are nici sculele și nici moameala adecvate. Pipotă de pasăre se găsește ușor în magazine, însă nu întotdeauna-i bună. Ori este deja albită și guvidul n-o mai bagă în seamă, ori vânzătorul îți oferă mai mult inimioare și cad repede din cârlig, când le tai bucățele. Râma neagră este cea mai bună, dar ca să o scoți este mai greu decât munca în ocnă și nu se găsește peste tot, ci doar în anumite bălți.

În ziua pe care încerc să o descriu, trăgeam singur la rame pentru că valurile mă duceau spre larg, vântul bătea dinspre uscat, așa cum am mai spus și efectul greutateții în plus se simțea mai puțin. Mi-am luat ca punct de

reper să ajung spre Venus, în dreptul cercului montat an de an, în fiecare vară, în Saturn. Pescarii ieșii cu bărcile în larg își luau repere de pe uscat față de care se orientau, numai de ei știute. Acolo unde pescuiseră cu o zi înainte, sau două, pește frumos și mult, acolo își îndreptau barca. Acest lucru era valabil numai dacă valurile și curenții erau pe aceeași direcție, ca în ziua precedentă.

Acum nu eram deloc mulțumit de felul cum se prezenta marea și de faptul că mai aveam peste optzeci de kilograme în plus în barcă, adică pe bătrân. Dar după o jumătate de oră, am ajuns destul de departe de mal, spre nord, acolo unde Venus era mai aproape decât Saturn.

Bătrânul a aruncat ancora și am început pescuitul. Mergea bine. Guvidul trăgea nervos de moameală, iar eu aveam răma neagră, plăcerea lui, după pipota proaspătă de un roșu carmin, mai ales dacă este de la pasărea de țară, de rață, curcan sau gâscă.

Dar valurile se accentuau din ce în ce mai tare. Nu mă deranja mărimea lor, ajunsă la un metru înălțime, ci faptul că veneau dinspre mal spre larg. Tangajul bărcii îmi provoca neplăceri la stomac și amețeli, însă eu încercam prin conversații cu nea Nicu, așa îl chema pe bătrân, să uit cum mă simt fizic.

Se montase o hulă de fund și curenți puternici au început să ne poarte voltele spre pupa. Plumbul de o sută de grame, aproape că plutea deasupra fundului mării. Norocul lui nea Nicu era că dădea doar cu două volte și le stăpânea cu mâna, să nu fugă peste ale mele.

Vântul crescuse în intensitate. Stropii de apă sărată ne biciuiau fețele. Nu prinsesem mai mult de 3-4 kilograme de pește și abia

era ora nouă. Sub barcă se deschidea hăul când talazurile se repezeau asupra noastră. Când ne ridicau pe creastă, când ne scufundau în abisul mării. Deja au ajuns aproape la doi metri înălțime, însă erau largi. Când vedeam bărcile din jurul nostru deasupra valurilor, când dispăreau, parcă înghițite de hău.

Cum aveam de tras la rame peste doi kilometri până la mal, contra valurilor, am hotărât să renunțăm la pescuit, să strângem sculele și să plecăm spre oraș. Bătrânul se mișca precum melcul, la cât doream eu să părăsim marea de repede. Cerul era plin de nori amenințatori. Berbeci înspumați aruncau deja apă în barcă și toate lucrurile erau ude. A mai trecut aproape un sfert de oră, până când am putut porni la rame. Trăgem fiecare la câte o ramă, să ne fie mai ușor.

După circa cinci sute de metri parcurși cu mare greutate, compartimentul din prova, unde stătea nea Nicu, era pe jumătate plin cu apă.

Bătrânul stătea cu apa până la glezne, barca s-a îngreunat tot mai mult. Trăgeam la rame și vedeam că nu avem spor, nu înaintam mai mult de o jumătate de metru la fiecare trăsătură.

Valurile înspumate se spărgeau de prova ambarcațiunii, stropindu-ne cu apa rece și sărată. Nea Nicu nu mai putea să tragă, așa că la fiecare trăsătură de-a mea, se schimba direcția bărcii spre nord.

Am preluat și vâsla bătrânului care nu-mi mai putea fi de folos, devenise deja un lest în plus și acum îl simțeam din plin. Așa că l-am rugat să scoată apa din prova, să-și schimbe locul și să treacă în pupa bărcii. Mărind greutatea în pupa, barca se ridica de prova, iar apa nu mai pătrundea așa multă. Îmi dădeam seama că nu aveam nicio șansă să mai ajung în Saturn, la locul de acostare. Puterile începeau să mă părăsească. Mă dureau brațele de când trăgeam la rame. Trecuse

mai mult de o oră și noi parcă nu ne apropiam de mal. Pe mare nu se mai vedea nicio barcă cu motor să-i cer ajutorul. Ceilalți colegi pescari erau poziționați mai spre sud, mai aproape de intrarea în golf.

Singura posibilitate era să ne schimbăm traseul, să încercăm să ieșim printre digurile din Venus, de care ne situam mai aproape. Dar tot mai aveam vreo șapte-opt sute de metri și până acolo. I-am spus bătrânului că dacă mai vrem să scăpăm, trebuie să schimbăm direcția.

Mergând spre Venus, valurile acum ne loveau travers în babord și ne împingeau spre diguri. Așa aveam un avantaj și o speranță de a ajunge la mal.

Încet, încet, vedeam cum distanța se micșorează tot mai mult și speranța că vom scăpa din situația disperată creștea. Nu știu ce era în sufletul bătrânului, dar mie nu-mi era comod deloc, în acele clipe. Simțeam cum forța mușchilor mă părăsea. Deja trecuseră mai mult de două ore de tras la galere și mai aveam cam trei sute de metri până la mal.

Dar bucuria creștea direct proporțional cu oboseala. Acum înaintam mai ușor. Parcurgeam la fiecare trășătură câte un metru și ceva. Barca era jumătate cu apă în prova și nea Nicu nu mai prididea cu scosul apei din barcă. Totul plutea. Nimic nu mai era uscat. Peștele prins înota în voie prin barcă. El era singurul care se simțea în largul lui și în siguranță. Noi încă nu, dar eram conștienți că nu ne vom scufunda.

Malul se apropiase văzând cu ochii. M-am îndreptat spre cel mai apropiat intrând printre diguri. Aici curenții nu mai aveau forța devastatoare din larg, iar bătaia vântului era estompată de poziția digurilor. Exista pericolul să ne lovim de pietroaiele de pe fundul apei dinspre mal, deoarece nu mai puteam stăpâni direcționarea bărcii. Nu știu cum am trecut printre două pietroaie, când m-am trezit că barca se înfige cu prova în nisip. Valurile puteau s-o poarte spre pietroaie, s-o lovească și s-o spargă. Am sărit repede în apă și am tras cât am

putut de barcă spre mal. În ajutorul meu au venit doi colegi, care tocmai plecau de la pescuit spre casă și ne-au așteptat să vadă cum ne descurcăm. Uzi până la piele și marcați de teama înecului, le-am mulțumit pentru ajutor și cu toții am ridicat ambarcațiunea pe nisip, pentru ca niciun val să n-o mai poată lua.

Am golit apa din barcă și acum exista problema cum să ajungem acasă cu atât bagaj, care mustea tot de apă. L-am lăsat pe nea Nicu să aibă grijă de lucruri și în douăzeci de minute de mers pe jos pe malul mării, am ajuns în Saturn, de unde am venit cu mașina să ne luăm bagajul.

Barca am ancorat-o cu un zbir de un stâlp de iluminat public de pe faleză. Va „dormi” în Venus până mâine dimineată, dacă marea se va liniști și vom pleca din Venus la pescuit dimineată. Până seara marea s-a liniștit, a doua zi tot cu moșul în barcă am plecat direct spre zona de pescuit.

Era o zi care nu amintea cu nimic de furtuna din ziua precedentă. Mașina a fost dusă de fratele meu la locul ei, în Saturn și așa am scăpat dintr-unul din multe momente neplăcute, când furtuna m-a surprins în larg. De fapt, în Venus am ajuns în acest mod de două ori și o dată pe plaja din Mangalia, iar în altă zi m-au recuperat bărcile cu motor și m-au dus în portul pescăresc din Mangalia până a doua zi, când m-au adus din nou pe mare.

Era atunci o furtună așa de mare, încât eu, stând în barca mea tractată, mă luau valurile pe sus și o depășeam pe cea cu motor care mă tracta. Am încercat și atunci să ajung la mal, însă trăgând de o ramă cu amândouă mâinile, să întorc barca, dar ea tot spre larg se îndrepta. Ancora nu mai ținea, iar furtuna mă trăgea cu repeziciune spre largul mării. Norocul meu a fost că m-a văzut același coleg care m-a ajutat să ridic barca în Venus. Era cu niște vecini la pescuit și ei erau ultimii care mai treceau prin zona mea. Mi-au recunoscut barca și m-au auzit țipând după ei...

Acesta este Marea Neagră și capriciile sale. Până acum, am pălănit-o, dar până când, nu se știe...

Florin Măceșanu - Solitarul